

Perspectiefnota 2025

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Relatie algemene beschouwingen met perspectiefnota 2025.....	4
3. Uitgangspunten	6
4. Ontwikkelingen.....	8
5. Financieel meerjarenperspectief.....	20
6. Gehonoreerde aanmeldingen	28
7. Niet gehonoreerde aanmeldingen	73
Bijlage 1 Reserves en voorzieningen	83

1. Inleiding

Ieder jaar vindt bij de perspectiefnota een integrale afweging plaats van nieuw beleid. Bij de perspectiefnota 2025 zijn alleen de onvermijdbare aanmeldingen meegenomen. Om deze aanmeldingen te kunnen honoreren en structureel positieve jaarsaldi te kunnen presenteren zijn keuzes gemaakt.

Voorjaarsnota 2024 Rijk

Ten tijde van het opstellen van deze perspectiefnota heeft het Ministerie van Financiën de Voorjaarsnota 2024 aangeboden aan de Tweede Kamer. Vooruitlopend op de besluitvorming van de Tweede kamer en publicatie van de meicirculaire 2024 zijn een aantal financiële consequenties voor de hoogte van de algemene uitkering al verwerkt in de perspectiefnota 2025. Hoewel de Voorjaarsnota deels duidelijkheid schept ten aanzien van een aantal langslpende dossiers, blijft er nog sprake van onduidelijkheid. Dit betreft met name de compensatie voor de nieuwe financieringssysteem vanaf 2026 en de stijgende zorgkosten.

Hoofdlijnenakkoord

Onlangs hebben de landelijke coalitiepartijen PVV, NSC, VVD en BBB het hoofdlijnenakkoord 2024 gepresenteerd. Dit akkoord dient als basis voor de verdere formatie en moet uiteindelijk tot een regeerakkoord leiden. Het is nog niet exact duidelijk wat de gevolgen hiervan voor onze gemeente zullen zijn en in deze perspectiefnota is hier dus nog geen rekening mee gehouden. Wanneer er een vastgesteld regeerakkoord ligt kunnen we de financiële gevolgen meenemen bij het dan voorliggende P&C-document. Naar verwachting is dit de begroting 2025.

Perspectiefnota 2025

Ondanks een hogere uitkering uit het gemeentefonds ten gevolge van bovengenoemde Voorjaarsnota 2024 zijn de beschikbare middelen niet voldoende om de onvermijdbare aanmeldingen te kunnen toekennen. Daarom is er meer financiële ruimte nodig. Door onder andere een taakstelling voor ombuigingen en een verhoging van de onroerend zaakbelasting mee te nemen is die financiële ruimte gevonden. Daardoor kunnen in deze perspectiefnota voor ruim 7,5 miljoen euro aan nieuwe voorstellen worden opgenomen. Deze voorstellen hebben voor 2,7 miljoen euro betrekking op leefbaarheid en onderwijs en voor 2,5 miljoen euro op het sociaal domein.

Planning van het financiële proces

De uitreiking van de stukken is gepland op 29 mei. Daarna volgt het Petear op 3 juli en de besluitvorming en vaststelling van de perspectiefnota vindt plaats in de raadsvergadering van 17 juli 2024.

Leeswijzer

Eerst worden de koppeling met de Algemene Beschouwingen en de ontwikkelingen beschreven. vervolgens geven we de opbouw van het financieel perspectief weer. Hierbij komen de uitgangspunten, de opbouw en ontwikkeling van het financieel perspectief en de te honoren en niet te honoreren aanmeldingen aan de orde. Tot slot schenken we aandacht aan de reservepositie en de liquiditeitsplanning.

2. Relatie algemene beschouwingen met perspectiefnota 2025

In de raadsvergadering van 31 januari 2024 hebben de Algemene beschouwingen plaatsgevonden. In dit hoofdstuk wordt op hoofdlijnen aangegeven hoe de tijdens de algemene beschouwingen benoemde aandachtspunten zijn meegenomen in de perspectiefnota 2025.

Bij de algemene beschouwingen kwamen verschillende thema's naar voren. Dit betreft onder andere het woningtekort. In de perspectiefnota 2025 speelt de aanmelding betreffende de uitvoering bouw- en woonagenda en woonvisie hier op in. In dit kader is ook Driehoek Joure Zuid aan de orde gesteld. Voor de planvorming hiervan worden in deze perspectiefnota middelen beschikbaar gesteld.

Ook kwam de kwaliteit van en seizoensverlengend toerisme meermaals aan de orde. De aanmeldingen die betrekking hebben op het uitvoeringsprogramma recreatie en toerisme en de daarbij benodigde capaciteit komen aan dit aandachtspunt tegemoet. Hierbij speelt ook de aanmelding voor de verhoging van de toeristenbelasting een rol.

Verder hebben verschillende fracties hun zorgen geuit over de mentale gezondheid van de jongeren. Daarvoor zijn in de perspectiefnota 2025 aanmeldingen opgenomen voor de jeugdhulp en de jeugdzorg.

Een ander veelvuldig genoemd onderwerp was het project Brûsplak. Over de stand van zaken hiervan wordt in de paragraaf ontwikkelingen uitgebreid ingegaan.

Over de wens betreffende het ontzorgen en begeleiden van inwoners met schulden naar voorbeeld van de gemeente Leeuwarden wordt in de paragraaf ontwikkelen aandacht besteed.

Er is ook aandacht gevraagd voor de leges bij maatschappelijke organisaties die verduurzamen. In het verlengde hiervan is in de raadsvergadering van 24 januari 2024 bij het raadsvoorstel maatschappelijk accommodatiebeleid een motie aangenomen om te onderzoeken of het mogelijk is om maatschappelijke verenigingen en sportclubs te helpen bij hun verduurzamingsopgave. Wij onderzoeken hoe we maatschappelijke verenigingen en sportclubs kunnen helpen. Wij verwachten hier voor het vaststellen van de legesverordening 2025 bij u op terug te komen.

Aan de wens om het (achterstallig) onderhoud als gevolg van de aanleg van kabels en leidingen op te pakken wordt tegemoet gekomen met de aanmelding over de kosten en vergoeding degeneratiekosten.

Het evenementenbeleid kwam in de algemene beschouwingen diverse malen aan de orde. Hierover wordt in juni 2024 gesproken met alle betrokkenen.

In de paragraaf ontwikkelingen wordt bij het thema duurzaamheid ook aandacht geschonken aan de warmtenetten. Dit onderwerp is ook aan de orde gesteld bij de algemene beschouwingen.

Het afschaffen van bruggelden is ook als aandachtspunt benoemd in de algemene beschouwingen. Dit onderwerp wordt in 2024 betrokken bij een onderzoek naar de kostendekkendheid van havengelden, bruggelden en liggelden.

Ook het Fries taalbeleid was een aandachtspunt. We zijn op dit moment bezig met het opstellen van nieuw Fries taalbeleid welke naar verwachting aan het einde van 2024 aan de raad wordt voorgelegd. Daarnaast wachten we op de uitwerking van de Bestjoersôfspraak Fryske Taal en Kultuer (BFTK). In deze BFTK leggen Rijk en provincie Fryslân vast hoe zij in de periode 2024-2028 werken aan de bescherming en bevordering van de Friese taal en cultuur. Hierin is onder andere afgesproken dat in iedere gemeente

meertaligheidscoördinatoren worden aangesteld. Wij houden de uitwerking van deze afspraken in de gaten.

Tot slot kwam de vraag naar een reële meerjarenraming met volledige dekking naar voren. Dit hebben wij als uitgangspunt genomen bij de perspectiefnota 2025. Dit betekent dat de onvermijdbare/autonome aanmeldingen, waarvan een deel hierboven is genoemd, alleen kunnen worden meegenomen als er structureel voldoende beschikbare financiële middelen zijn. Om tot een sluitend meerjarenperspectief te komen, hebben wij gerekend met het voordeel van de afschaffing van de opschalingskorting vooruitlopend op de meicirculaire 2024. Ook is hiervoor gerekend met een bijdrage vanuit de Regiodeal, een verhoging van de onroerende zaakbelasting en een ombuigingstaakstelling.

3. Uitgangspunten

In dit hoofdstuk leest u de uitgangspunten die we gehanteerd hebben voor het opstellen van deze perspectiefnota.

3.1 Financieel meerjarenperspectief

Uitgangspunt voor deze perspectiefnota is het in de programmabegroting 2024 gepresenteerde financiële meerjarenperspectief. Vervolgens hebben we dit meerjarenperspectief geactualiseerd. De financiële effecten van de septembercirculaire 2023 en de decembercirculaire 2023, de verhoging OZB gebaseerd op de inflatie en loonkostenontwikkeling en de vrijval kapitaallasten hebben we verwerkt in dit meerjarenperspectief. Daarnaast zijn de financiële gevolgen van de aan de Tweede kamer aangeboden Voorjaarsnota 2024 (zie ook 3.2 Algemene Uitkering) voor zover bekend meegenomen in het financieel perspectief. Tot slot zijn ook bijdragen uit de Regiodeal Zuidwest Friesland, de inzet reserve bij investeringen, inzet 10% vrij aanwendbare reserve, een verhoging van de onroerend zaakbelasting en een taakstelling/ombuiging meegenomen om tot een sluitend financieel meerjarenperspectief te komen.

3.2 Algemene Uitkering

In het meerjarenperspectief hebben we de septembercirculaire 2023 en decembercirculaire 2023 verwerkt. Over de effecten van deze circulaires heeft u in 2023 begrotingswijzigingen vastgesteld bij de separaat genomen raadsbesluiten. In aanloop naar de meicirculaire 2024 heeft het ministerie van Financiën de Voorjaarsnota 2024 gepubliceerd en aangeboden aan de Tweede kamer.

In deze voorjaarsnota 2024 is aangegeven dat de opschalingskorting vanaf 2026 volledig wordt afgeschaft. Ter compensatie zal de nieuwe financieringssysteem voor het gemeentefonds al in 2024 in en niet pas in 2027 ingaan. Voor 2024 zal deze verlaging door het rijk volledig worden gedempt, voor 2025 deels. Voor de periode 2026 t/m 2029 zal hiervoor ook compensatie vanuit het rijk plaatsvinden. Daarnaast wordt in de voorjaarsnota 2024 gesproken over een indexering van de zorgkosten.

De afschaffing van de opschalingskorting is vanaf 2026 verwerkt in deze perspectiefnota. Ook met de lagere uitkering gemeentefonds in 2025 ten gevolge van vervroeging van de nieuwe financieringssysteem van het rijk is rekening gehouden. De hoogte van de compensatie van het rijk voor de jaren 2026 t/m 2028 is ons nog niet bekend en derhalve niet meegenomen in deze perspectiefnota. Dit geldt ook voor de genoemde indexering van de zorgkosten. Als hierover meer duidelijk is bij de meicirculaire 2024 dan worden de financiële consequenties meegenomen bij de begroting 2025.

3.3 Structureel, eenmalig en reserves

Structurele gelden kenmerken zich in de presentatie doordat zij vanaf het startjaar in elke jaarschijf zijn opgenomen. Lasten of baten die zich beperken tot één- of een beperkt aantal jaren nemen we alleen mee in de desbetreffende jaarschijven. Eenmalige budgetten brengen we ten laste van de Vrije Algemene Reserve om vervolgens, conform de Nota Reserves en Voorzieningen, deze mutaties op te nemen in de Reserve Onderhanden Werk (OHW).

In de financiële verordening en de Nota reserves en voorzieningen zijn de uitgangspunten vastgelegd voor het vormen en besteden van (bestemmings)reserves en voorzieningen.

3.4 Aanmeldingen

Zoals al bij 3.2 Algemene uitkering gemeld is er op basis van de Voorjaarsnota 2024 deels duidelijkheid over een aantal langslpende dossiers. Over eventuele compensatie van het ravijnjaar over de periode 2026 t/m 2029 en indexering van de zorgkosten is nog steeds onzekerheid. Dit in combinatie met een marginaal structureel financieel meerjarenperspectief leidt er toe dat er in de perspectiefnota 2025 alleen

aanmeldingen zijn opgenomen die betrekking hebben op bijdragen aan verbonden partijen, grote lopende majeure projecten en overige onvermijdbare, autonome ontwikkelingen.

3.5 BTW en rente

In de financiële perspectieven laten we de btw, voor zover verrekenbaar met de belastingdienst, buiten beschouwing. Met ingang van 1 januari 2016 hebben overheidslichamen te maken met de Wet modernisering Vennootschapsbelastingplicht Overheidsondernemingen. Dit betekent dat de gemeente vennootschapsbelastingplichtig is over de winstgevende ondernemingsactiviteiten. Dit betreft de bouwgrondexploitatie.

Rente

Rentepercentage nieuwe investeringen

Voor nieuwe investeringen, waarmee in de liquiditeitenplanning nog geen rekening is gehouden, dient nieuw geld aangetrokken te worden. De markrente bedraagt op het moment van de perspectiefnota 2025 3,32% (10 jaar Fixe BNG). Gelet op de onzekerheid in de markt is het gerechtvaardigd hier een risico-opslag bij te tellen. In deze perspectiefnota houden we daarom conform vorig jaar rekening met een rentepercentage van 4% voor nieuwe investeringen.

Rentepercentage grondexploitatie

Op grond van de nieuwe BBV-voorschriften is het niet meer toegestaan om ons rentepercentage dat gebaseerd is op het gemiddelde van onze langlopende leningen toe te rekenen aan gronden in exploitatie. Hiervoor maken we gebruik van een rekenmethode die door het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is voorgeschreven. In deze berekening komt het rentepercentage wat wij nog door mogen rekenen aan gronden in exploitatie uit op 1,52.

3.6 Afschrijvingstermijnen

In het jaar van de investering starten we met het afschrijven van investeringen economisch nut en maatschappelijk nut (in het aanvangsjaar nemen we 50% in plaats van de volledige kapitaallasten mee). In de gewijzigde BBV voorschriften is opgenomen dat we investeringen met economisch nut en maatschappelijk nut moeten afschrijven.

3.7 Lastenontwikkeling

Algemene dekkingsmiddelen

De onroerendezaakbelastingen (OZB), forensenbelasting en toeristenbelasting zijn algemene dekkingsmiddelen. De verhoging OZB is gebaseerd op de inflatie en de loonontwikkeling. De procentuele verhogingen zijn derhalve 4,15 % in 2025, 3,60% in 2026 en 3,25% in 2027 en 2028. In het laatste kwartaal van 2024 ontvangt u de voorstellen voor de tarieven 2025.

Specifieke dekkingsmiddelen

Het rioolrecht en de afvalstoffenheffing zijn specifieke dekkingsmiddelen. Uitgangspunt is dat we hiervoor kostendekkende tarieven hanteren. Dit betekent dat we als algemeen beleidsuitgangspunt hanteren dat we geen kosten voor riolering en afvalinzameling ten laste van de algemene middelen brengen (veegkosten is bijv. een uitzondering hierop).

4. Ontwikkelingen

4.1 Formatievraagstukken

Gezien de beperkte financiële ruimte zijn we genoodzaakt een pas op de plaats te maken wat betreft de formatie. Dit betekent dat er een aantal aanmeldingen gericht op formatie-uitbreiding op dit moment niet worden gehonoreerd, terwijl onze inzet op bepaalde vlakken wel geïntensiveerd zal moeten worden. We proberen de consequenties hiervan zo goed mogelijk op te vangen door te prioriteren en temporiseren. Desalniettemin zal de keuze om geen formatie-uitbreiding toe te staan een beroep doen op de wendbaarheid en veerkracht van de organisatie en haar medewerkers. Om de werkdruk beheersbaar te houden, verwachten we dat bepaalde taken prioriteit krijgen boven andere of dat we onze dienstverlening op sommige gebieden zullen moeten bijstellen. In het uiterste geval moeten we wellicht beleidsdoelen bijstellen.

4.2 Toekomstvisie De Fryske Marren: een gemeente van mogelijkheden

We wonen en werken hier in een gebied met vele mogelijkheden. Het is een gemeente waar je volop de ruimte hebt en krijgt, letterlijk en figuurlijk. Om te ondernemen, te wonen en om je te vermaken. We hebben oog voor de mensen om ons heen. We vinden dat in De Fryske Marren iedereen mee moet kunnen doen. Wat betekent dat nu voor de lange(re) termijn? Wat voor gemeente wil De Fryske Marren zijn? Voor de inwoners van nu, maar ook van de toekomst.

In juni 2022 heeft de gemeenteraad de meerjarenvisie 'Brede Welvaart voor De Fryske Marren, visie tot voorbij 2030' vastgesteld. Dit kader helpt ons om te focussen op het hoofddoel van onze gemeente: een veilige en stimulerende leefomgeving creëren voor onze inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en het verenigingsleven. We zijn ons er goed van bewust dat onze gemeente niet op zichzelf staat. We maken deel uit van een breder maatschappelijk speelveld, waarin veel partijen invloed hebben op ons beleid en de publieke discussie daarover. Om die reden sluit de visie aan bij belangrijke (inter)nationale ontwikkelingen. Tot 2030 gelden zeventien ontwikkelings-doelen voor alle 193 leden van de Verenigde Naties. De duurzaamheidsdoelen zijn in Nederland uitgewerkt in het concept Brede Welvaart.

In 2023 zijn de SDG's een onderdeel geworden van hoe we ons beleid vormgeven. Een eerste stap was het opnemen van de SDG's in onze beleidsdocumenten. Zo zijn de SDG's een vast onderdeel geworden van P&C-cyclus documenten en de voorstellen die aan de directie, het college en de raad worden voorgelegd. In 2024 blijven we evalueren. Daarbij kijken we praktisch: wat werkt al goed en wat kunnen we nog beter doen? Het doel is dat de SDG's ons nog meer gaan helpen duiding en richting te geven, zodat we concrete stappen zetten om de toekomstvisie verder te implementeren.

4.3 Opvang vluchtelingen Oekraïne

Op 7 maart 2022 heeft het Veiligheidsberaad ingestemd met de opdracht van het kabinet, om via de voorzitters van de veiligheidsregio's de gemeenten te verzoeken opvang op te zetten en te beheren voor vluchtelingen uit de Oekraïne. Regio Fryslân moet op dit moment 3880 opvangplekken realiseren. Onze gemeente moet hiervan 310 opvangplekken aanbieden.

In 2022 zijn 3 opvanglocaties in gebruik genomen, waarmee 251 opvangplekken beschikbaar zijn. Per april wordt een 4e opvanglocatie gehuurd en gefaseerd in gebruik genomen. Naar verwachting zijn per juli in totaal 310 opvangplekken beschikbaar. Hiermee voldoet de gemeente aan de taakstelling die geldt per 1 februari 2024.

Gewijzigde Bekostigingsregeling per 1 januari 2024

Met ingang van 1 januari 2024 zijn de normbedragen van zowel de gemeentelijke opvang (GOO) als de particuliere opvang (POO) verlaagd.

Het normbedrag voor de GOO was € 74,00 per persoon per dag en is verlaagd met € 13,00 naar € 61,00. Wij verwachten dat het nieuwe normbedrag voldoende zal zijn om de directe kosten van de gemeentelijk opvang van ontheemden uit Oekraïne te dekken in 2024.

Het normbedrag van de POO was € 210,00 per persoon per maand en is verlaagd met € 118,00 naar € 92,00. De uitvoeringskosten van de POO worden niet specifiek geregistreerd.

De kosten voor de financiële toelage (het leefgeld) voor mensen in de GOO kunnen de gemeenten vanaf 1 januari 2024 declareren op basis van werkelijke kosten, net zoals bij de POO al van toepassing was.

4.4 Organisatieontwikkelingen

Besturen is verbinding zoeken tussen de gemeenschap, de gemeenteraad, het college en de gemeentelijke organisatie. Onderlinge samenwerking is hierbij van belang om onze taken goed uit voeren. Het coalitieakkoord 2022-2026 'Fûnemint foar moarn' en het uitvoeringsprogramma van het college dienen als de basis en geven houvast.

De wereld waarin we leven en werken is volop in beweging. Ontwikkelingen volgen elkaar in rap tempo op en zijn van invloed op het gemeentelijk beleid. Denk bijvoorbeeld aan de vergrijzing en de onhoudbaarheid hiervan in relatie tot het zorgstelsel, de bestaanszekerheid die onder druk staat en de toenemende polarisatie. Maar ook aan internationale spanningen en de aarde, die steeds minder leefbaar wordt. Het zijn allemaal vraagstukken waar wij ons als gemeente toe moeten verhouden. Tijdens deze bestuursperiode zijn we integraal en in samenwerking met andere overheden, inwoners en ondernemers aan het werk met deze complexe maatschappelijke opgaven.

De gemeente heeft de afgelopen jaren sterk ingezet op veranderende werkwijzen en dienstverlening, zoals blijkt uit Wikselwurk, de ontwikkeling van serviceformules en het 'slechten van eilandjes denken'. De gemeente zal blijven investeren in de modernisering van de bedrijfsvoering, maar de beschikbare budgetten staan momenteel onder druk vanwege prijsstijgingen en onzekere financiering vanuit het rijk. Daarnaast hebben we ook als gemeente te maken met een krappe arbeidsmarkt. Hierdoor moeten wij meer gebruik maken van tijdelijke inhuur terwijl de tarifiering daarvan steeg.

4.5 Dienstverlening

In juni 2022 is de dienstverleningsvisie 2022-2026 Tjinstferliening, ús nammekaartsje vastgesteld door de raad. We werken aan de doorontwikkeling van onze dienstverlening. Waaronder stimuleren digitale vaardigheden van inwoners in overleg met de bibliotheek door het opzetten van diverse trainingen hiervoor. Het doen van onderzoek onder inwoners op het gebied van dienstverlening door middel van de Burgerpeiling. Het verder door ontwikkelen van 'werken op afspraak' voor de publieksbalie. Het digitale klantportaal Mijn DeFryskeMarren door ontwikkelen en implementeren. Dit is de track & trace-functie voor inwonersaanvragen en geeft verder inzicht in MijnTaken, MijnContactmomenten, MijnBerichten en MijnProfiel voor de inwoners. We zijn bovendien online via verschillende kanalen goed zichtbaar en toegankelijk voor onze inwoners. Dit ook met het oog op de implementatie van de Wet Modern Elektronische Bestuurlijk Verkeer. Ook moet de Newsroom, een combinatie tussen communicatie en KCC worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Het bezorgen van reisdocumenten moet nog aan worden gewerkt. En ook het door ontwikkelen van het zaak- en procesgericht (procesmanagement) werken, hier heeft de inwoner baat bij. En daarnaast dienen er nog beleid (uitdaagrecht) en hulpmiddelen voor inwoners te komen voor de inwoners-, jeugd- en overheidsparticipatie. Wanneer het onmogelijk is voor inwoners om van de digitale mogelijkheden gebruik te maken, treffen wij natuurlijk een voorziening.

4.6 Informatieveiligheid/cybercriminaliteit/I-bewustzijn medewerkers

In overeenstemming met het Dreigingsbeeld Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten, die we jaarlijks van de Informatiebeveiligingsdienst (IBD) ontvangen, wordt duidelijk dat informatiebeveiliging steeds belangrijker wordt voor onze maatschappij en zo ook voor gemeente De Fryske Marren.

Als organisatie werken wij steeds meer digitaal. Zo is het mogelijk plaats- en tijdonafhankelijk te werken en gebruiken wij als organisatie steeds meer technologieën zoals 'samenwerkingsomgevingen' en hybride vergaderen. Door digitalisering verlopen ook steeds meer processen digitaal en koppelen wij met verschillende ketenpartners en overheidsinstanties. Tegelijkertijd nemen de (verplichte) audits toe en ontstaan er nieuwe risico's en dreigingen terwijl er een grotere afhankelijkheid van digitale processen en systemen is ontstaan.

De grootste dreigingen voor De Fryske Marren zijn dat kwaadwillenden continu gericht en ongericht op zoek zijn naar kwetsbaarheden die ze kunnen uitbuiten (bijv. onze medewerkers kunnen fouten maken waardoor toegang tot onze systemen ontstaat, denk aan phishing). Een incident kan vervolgens grote (financiële) consequenties hebben. Cybercrime is bewezen lucratief en daardoor helaas aan de orde van de dag waarvan onze inwoners, ondernemers en organisaties steeds meer risico lopen slachtoffer te worden.

Het weerbaarder maken van overheidsorganisaties en onze maatschappij is een breed gedragen prioriteit voor de overheid.

4.7 Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) is op 1 mei 2022 gedeeltelijk ingegaan. Voor het openbaar maken van documenten zou een landelijk platform (PLOOI) beschikbaar gesteld worden, maar dit is inmiddels teruggebracht naar een Woo-index. De Woo-index verwijst naar documentcollecties die al elders door bestuursorganen op internet zijn gepubliceerd en een aanvullende zoekfunctionaliteit maakt de documenten in deze collecties op termijn centraal doorzoekbaar.

Gefaseerde actieve openbaarmaking

De afschaling van het platform naar de Woo-index betekent ook vertraging voor het ingaan van de categorieën van documenten die openbaar gemaakt moeten worden. Het is de verwachting dat in 2025 meer categorieën van documenten openbaar gemaakt moeten worden (volgende fase). Dit betekent dat de gemeente een platform moet realiseren voor de openbaar gemaakte documenten. Mogelijk kan aansluiting gezocht worden bij landelijke of regionale initiatieven.

4.8 Ruimtelijke projecten

In onze gemeente zijn constant ruimtelijke projecten in voorbereiding of in uitvoering. Het gaat hierbij om plannen voor woningbouw, bedrijventerrein, recreatieve voorzieningen en herinrichtingen. Voor wonen geldt voor de komende jaren een grote opgave. Bij de planvorming hebben we te maken met de algemeen gebruikelijke thema's als milieuzonering, geluid, water, bodem, archeologie en cultuurhistorie ecologie, (externe) veiligheid, luchtkwaliteit en geur. Maar ondertussen zijn ook de thema's gezondheid, duurzaamheid, energie en klimaatadaptief ontwerpen in de plannen verankerd en speelt participatie een steeds grotere rol. We zien dat de wereldwijde schaarste aan grondstoffen naast vertraging ook leidt tot aanzienlijke stijging van de kosten van het bouw materiaal. Bij een aantal projecten zijn we hier al mee geconfronteerd, met een vertraging van werkzaamheden en overschrijding van de projectbudgetten tot gevolg. Ook hebben werkzaamheden van de nutsbedrijven, die soms meer dan een jaar van te voren ingepland moeten worden, invloed op de snelheid van de realisatie.

4.9 Vestiging ziekenhuis

In de zomer van 2023 werd duidelijk dat er een wens is vanuit een aantal Friese ziekenhuizen voor gezamenlijke nieuwvestiging van één ziekenhuis in Joure. Vanaf dat moment is deze wens meegenomen in de participatie die gestart was rond de invulling van het gebied "Driehoek Joure Zuid". Het scenario ziekenhuis is samen met andere scenario's voorgelegd aan de raad. In maart 2024 heeft de raad besloten om een bijdrage te leveren aan het toekomstbestendig maken van de ziekenhuiszorg in Fryslân door de nieuwbouw van een ziekenhuis te faciliteren in de Driehoek Joure Zuid. Er zullen afspraken met de ziekenhuizen gemaakt worden over het vervolgtraject. Daarnaast worden de komende tijd de

planologische mogelijkheden verkend om de ontwikkeling van deze locatie mogelijk te maken. Het traject om te komen tot een ziekenhuis op de genoemde locatie zal vele jaren in beslag gaan nemen,

4.10 Wonen

Het zorgen voor goed wonen is één van de centrale thema's voor de gemeente. De grote opgaven op de woningmarkt vraagt van gemeente durf en slagkracht.

Het Rijk heeft twee jaar geleden de Nationale Woon- en Bouwagenda gepresenteerd. Doel van de Nationale Woon- en Bouwagenda is het bevorderen van de beschikbaarheid, betaalbaarheid en kwaliteit van het woningaanbod in Nederland. Deze Woon- en Bouwagenda vertalen we in het nieuwe volkshuisvestingsprogramma De Fryske Marren 2024 - 2028. Dit volkshuisvestingsprogramma komt in de plaats van de huidige woonvisie. We werken als één overheid samen aan de woonopgave. We actualiseren de regionale woondeal in 2024 met een vooruitblik tot 2035. Naar verwachting stellen we een nieuwe regionale woondeal eind 2024 vast. De huidige opgave om voor eind 2030, 1150 woningen op te leveren wordt naar verwachting opgehoogd met circa 200 woningen tot en met 2030. De gemeente gaat verder met ondersteunen van wooninitiatieven in dorpen, passend bij de aard en schaal.

Het wetsvoorstel Wet Versterking Regie op de Volkshuisvesting (Wvrv) wat beoogd met een juridisch instrumentarium te kunnen sturen op de betaalbaarheid en beschikbaarheid van woningen is in 2024 ingediend bij de Tweede Kamer. De Wvrv bevat wijzigingen in verschillende wetten, zoals de Omgevingswet, Woningwet, Huisvestingswet 2014 en Wet maatschappelijke ondersteuning 2015. De nieuwe regels die het Rijk stelt moeten verwerkt worden in de onze lokale regelgeving, werkprocessen en aanpak. Het is de verwachting dat de Wvrv nog voor de zomer wordt vastgesteld.

Er zal op grond van de nieuwe regelgeving een nationaal, provinciaal en gemeentelijke volkshuisvestingsprogramma verplicht worden. De provincie gaat in 2024 met de Friese gemeenten een provinciaal volkshuisvestingsprogramma opstellen. De gemeente anticipeert al op de nieuwe wetgeving met haar eigen volkshuisvestingsprogramma.

De programmatische aanpak wonen, die nodig is bij het uitvoeren van de Wvrv, gaan we verankeren in het Uitvoeringsprogramma Wonen. We versterken onze monitoring op de uitvoering, die van Rijksweg verplicht wordt. De ontwikkelingen rond de Lelylijn en het ziekenhuis in Joure, vragen ons om van beide de impact op de woningbehoefte voor de langere termijn te onderzoeken.

4.11 Verkeer en vervoer

In 2019 is onderzoek gedaan naar de fietsveiligheid in onze gemeente hierop volgend is een "uitvoeringsprogramma fietsveiligheid" opgesteld. Hierop aansluitend is in 2022/2023 een "Risicoanalyse Verkeersveiligheid" uitgevoerd. De komende jaren zal inzichtelijk worden welke maatregelen hieruit voort kunnen dan wel moeten komen, daar waar mogelijk gecombineerd met subsidiemogelijkheden van hogere overheden. Een tracé dat nu al nadrukkelijk naar voren komt, is het tracé Westeind-Pasveer Oosterzee/Lemmer.

Ook willen aandacht besteden aan het verder uitbreiden van doorfietsroutes in de bebouwde kommen van Oudehaske en Haskerhorne gecombineerd met aanpak fietsveiligheid en oplossen van fietsknelpunten; hiervoor is al eerder een voorbereidingskrediet gereserveerd. We zijn nu bezig met de uitwerking en concretisering.

Tot slot mag de route Zeedijk en Sluisweg in Lemmer niet onbenoemd blijven. Dit is een route met een intensief fiets, landbouw- en vrachtverkeer. Dit gecombineerd met woningbouwontwikkelingen vraagt om extra aandacht de komende jaren.

4.12 Duurzaamheid

Dit jaar beslist de tweede kamer over het wetsvoorstel; Wet collectieve warmte (WcW), wat momenteel bij de Raad van State ter beoordeling ligt. In de komende jaren moeten er zo'n 2,6 miljoen extra aansluitingen op collectieve warmtevoorzieningen verwezenlijkt worden als alternatief voor gas. Belangrijke uitgangspunten hierbij zijn om burgers zoveel mogelijk zekerheid te bieden, collectieve warmte te verduurzamen en de inrichting en sturing te moderniseren. Zo zorgt de wet voor bescherming van consumenten tegen onnodige hoge tarieven, biedt het meer transparantie en komen toekomstige warmtebedrijven voor meer dan 50% in handen van (lokale) overheden. Het beoogde doel is meer publieke sturing die bijdraagt aan de duurzaamheid, betaalbaarheid en leveringszekerheid van de warmtelevering aan huishoudens en bedrijven. Voor de Gemeente de Fryske Marren betekent dit concreet dat er in 2024 antwoord moet komen over de keuze van rolopvatting ten aanzien van deze beoogde nieuwe wettelijke taak. Daarnaast moet de gemeente op wijkniveau aangeven wanneer de overstap wordt gemaakt naar aardgasvrij en hoe dit te doen. Betaalbaarheid en leveringszekerheid van warmte moet immers voor alle inwoners gegarandeerd zijn.

In samenhang met meerdere (publieke- en private) initiatieven, programma's, stichtingen en andere organisaties zetten we in op isolatie voor alle gebouwen. Onze organisatie is op trede 4 van de CO2-prestatieladder gecertificeerd. Dit betekent dat wij naast onze eigen uitstoot ook naar het reductiepotentieel van ketenpartners kijken. We zetten in op bredere monitoring zodat we als gemeente duurzaamheid en innovatie kunnen combineren.

Duurzaam beleid zoals inkoop- en aanbestedingsbeleid moet ontwikkeld en geïmplementeerd worden zodat we klaar zijn voor de toekomst en een goede aansluiting blijven houden op het bedrijfsleven binnen DFM. Een breder afwegingskader is vereist zodat we onze doelstelling om voor 2030 circulair in te kopen en aan te besteden behalen.

4.13 Nationaal Programma Landelijk Gebied

Het Nationaal Programma Landelijk Gebied (N.P.L.G.) is een beleidsprogramma onder de Nationale Omgevingsvisie in opdracht van de ministeries van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Infrastructuur en Waterstaat en Binnenlandse Zaken. Doel van het programma is om door middel van een gebiedsgerichte aanpak de opgaven voor natuur, stikstof, water en klimaat te halen. Het concept-N.P.L.G. is onlangs ter inzage gelegd. Door de Friese gemeenten en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten is hierop een zienswijze ingediend.

Iedere provincie maakt een eigen invulling maken van het N.P.L.G. Voor Friesland is dit uitgewerkt in het eerste Fries Programma Landelijk Gebied (F.P.L.G.), dat vorig jaar is aangeleverd bij het Rijk. In 2024 werken we (provincie, waterschap, gemeenten en belanghebbenden) aan een volgende versie van dit Friese gebiedsprogramma dat naar verwachting in de eerste helft van 2025 klaar zal zijn.

4.14 Veenweideprogramma

Het veenweideprogramma richt zich de komende jaren op gebiedsprocessen in de kansrijke gebieden. In een aantal gebieden zal worden geëxperimenteerd met het "haklam" principe (hoog als het kan, laag als het moet), waarbij agrariërs zelf meesturen in het bepalen van een optimaal waterpeil voor hun bedrijfsvoering en optimaal behoud van de bodem. Daarbij gaat het programma steeds meer onderdeel uitmaken van het Fries Programma Landelijk Gebied waarin alle opgaven worden meegenomen zoals CO2, stikstof, methaan et cetera.

Extra aandacht gaat uit naar de funderingsproblematiek. Er is inmiddels gestart met het Fries funderingsloket en onderzoek naar bestaande funderingen. De gezamenlijke overheden lobbyen bij het Rijk om voor de komende jaren te komen tot een fonds waaruit gedupeerden (in bepaalde gevallen, code rood gevallen) kunnen worden geholpen

4.15 Omgevingswet

De Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging zijn op 1 januari 2024 in werking getreden. Intern waren we goed voorbereid op de inwerkingtreding. De komende tijd zullen we ervaring moeten opdoen met deze nieuwe wetten. Zorgen zijn er wel rond de digitale aspecten van het instrument 'omgevingsplan'. Zo biedt het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) geen mogelijkheid om een wijziging van het omgevingsplan in de fase van het voorontwerp de tonen. Dit betekent dat we voorontwerpen niet goed kunnen delen, noch intern, noch extern. Onze softwareleverancier heeft hier voor 1 januari 2024 geen alternatief voor kunnen bieden. Dit vormt nu nog geen knelpunt, omdat wij in 2024 het omgevingsplan nog mogen wijzigen met de standaard die we ook voor bestemmingsplannen gebruikten. Wijzigingen van het omgevingsplan op basis van die standaard zijn wel goed te delen in de fase van voorontwerp. Met ingang van 2025 mogen we naar verwachting die standaard niet meer gebruiken. We gaan er vanuit dat we tegen die tijd wel een alternatief hebben.

4.16 Lelylijn-Deltaplan Noordelijk Nederland

Het Rijk en Noordelijk Nederland werken samen aan een Deltaplan voor Noordelijk Nederland. Doel is om door een betere OV-bereikbaarheid de sociaaleconomische situatie en leefbaarheid in Noordelijk Nederland te versterken. Het Regeerakkoord benoemt het internationale perspectief van de Lelylijn voor een betere verbinding met het noorden van Duitsland. Het rijk heeft hiertoe € 3 miljard in haar begroting opgenomen.

In mei 2022 heeft het kabinet het programma NOVEX (Nationale Omgevingsvisie Extra) vastgesteld. Hierin is de Lelylijn als specifiek NOVEX-gebied benoemd. In deze gebieden gaan Rijk en regio als partners, volgens een nieuwe werkwijze, gebieds- en opgavegericht nauw samenwerken. De gedachte hierbij is dat de nationale opgaven dusdanig stapelen, dat het nodig is om deze gebiedsgericht te ordenen en te prioriteren

In 2023 is gestart met een MIRT-onderzoek NOVEX-gebied Lelylijn. MIRT staat voor Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport. Dit onderzoek vormt de basis voor een eind 2024 te nemen Startbeslissing door de Minister voor een MIRT-verkenning (go or no-go besluit). Hiervoor wordt een voorlopige voorkeursvariant uitgewerkt met een betrouwbare kostenraming en zicht op minstens 75% van de financiering van deze voorlopige voorkeursvariant. Wij brengen in dit proces de kansen en bedreigingen van het Deltaplan Noordelijk Nederland en de Lelylijn voor de gemeente vanuit een integraal perspectief in beeld. Daarna kan een afweging worden gemaakt.

4.17 Recreatie en toerisme

Het programma recreatie en toerisme De Fryske Marren is in 2023 vastgesteld door de raad. De focus ligt op vitale logiesaccommodaties, seizoensverlenging en slimme groei. Samen met de sector is gewerkt aan de concretisering van het programma door middel van het opstellen van een uitvoeringsprogramma en een kanskaart samen met de gemeente Súdwest-Fryslân. Beide documenten zijn recentelijk vastgesteld. De planning en financiële aspecten zijn hierbij in beeld gebracht.

Samen met VVV Waterland van Friesland en gemeente Súdwest Fryslân kijken wij hoe wij als regio kunnen profiteren van de landelijk verwachte toeristische groei. En, hoe we hiermee onze leefbaarheid, kwaliteiten en de cultuurhistorische eigenheid kunnen versterken.

Afgesproken is dat we ons voorlopig focussen op twee projecten uit het Meerjarenuitvoerings- programma 2021-2023 Tsjûkemar, namelijk: Ôlesprong en de Zuidoost oever. Er ligt nu een realistische begroting voor het project Ulesprong en er wordt toegewerkt naar een definitief ontwerp. Het project Zuidoost oever wordt door de provincie getrokken en is ook voorzien van een realistische begroting. De provincie heeft 1 miljoen euro opgenomen in het coalitieakkoord voor de uitvoering van beide projecten. Aan de gemeente wordt uitvoeringsgeld gevraagd voor de beide projecten.

Naast het maatschappelijk initiatief Tsjûkemar, zijn we ook in gesprek over het maatschappelijk initiatief Nanneviid. Het Wetterskip is begonnen met het ecologisch baggeren van het Nanneviid. Binnen de gemeente onderzoeken we of er koppelkansen liggen op het gebied van het baggeren/de waterkwaliteit. De Provincie heeft in het coalitieakkoord financiële middelen opgenomen voor de regie, onderzoek en laaghangend fruit.

4.18 Onderwijshuisvesting

U heeft op 10 april 2024 de beleidsmatige kaders van het Integraal Huisvestings Plan onderwijs (IHP) vastgesteld. Er wordt gewerkt aan een uitvoeringsprogramma van dit IHP, dat nog aan u wordt voorgelegd. Hierin worden de planning en financiële consequenties volgens het nieuwe beleidskader IHP opgenomen.

4.19 Brûsplak

Er is een aantal jaren geleden een samenspel ontstaan van initiatiefnemers en gemeente De Fryske Marren om te komen tot een voorstel voor huisvesting voor culturele en sociale voorzieningen in Joure, genaamd It Brûsplak. Hiervoor heeft de gemeenteraad bij amendement op 11 mei 2022 een krediet groot € 6.642.600 beschikbaar gesteld.

Om hieraan uitvoering te geven werkt het college momenteel aan de opdracht vanuit de gemeenteraad inzake het amendement van 11 mei 2022, waarin besloten is:

- De Evenementenhal en 't Haske aan te wijzen als de mogelijke locaties de realisatie van het Brûsplak Joure;
- Het college op te dragen om met een raadsvoorstel te komen bij de gemeenteraad met uitgewerkte ramingen aan de kosten en exploitatie van beide scenario's, zodat de gemeenteraad op basis daarvan een definitieve keuze kan maken voor de locatie en pas daarna het reeds gereserveerde krediet vrij te geven;

In die uitwerking mee te nemen: de bereidheid tot financiële bijdrage uit de Mienskip.

De afgelopen periode is de raad diverse malen bijgepraat tijdens informatieavonden.

In de uitwerking van deze scenario's zijn er op dit moment een tweetal aandachtspunten, die meer tijd vergen dan aanvankelijk voorzien.

01) De variant waarin het Brûsplak gerealiseerd wordt in 't Haske, waarbij de gemeente investeert middels een commerciële partij is complex. Het gaat daarbij om de vraag of er sprake is van staatssteun en of deze staatssteun te verantwoorden is.

Op dit moment is nog niet duidelijk of de steun die 't Haske van de gemeente verlangt rechtmatig kan worden verstrekt. Onze advocaat, gespecialiseerd op het gebied van staatssteun, en de adviseur van 't Haske verschillen hierover van mening en daarom willen wij de Europese Commissie de vraag voorleggen over de toepassing van artikel 56 AGVV. De behandeling van een dergelijke vraag duurt minimaal 4 maanden.

02) Locatie Brede School

In de eerste verkenningen over mogelijke locaties van het Brûsplak is destijds de locatie Brede School Joure Zuid (BSJZ) in beeld gekomen als interessante locatie. Echter op dat moment was er in de BSJZ geen ruimte voor het Brûsplak. Maar deze situatie is veranderd. De twee scholen kampen met afnemende leerlingenaantallen. Dit betekent dat veel vierkante meters in het gebouw onbenut blijven. Een eerste indicatie geeft aan dat deze locatie geschikt zou kunnen zijn voor een mogelijk Brûsplak, waarbij een aantal aanpassingen aan het gebouw en de infrastructuur zullen moeten plaatsvinden. Terwijl wij wachten op antwoord van de Europese Commissie benutten wij de kans om de variant Brede School uit te werken en te betrekken in het voor te bereiden voorstel aan de raad.

Het bovenstaande leidt ertoe dat de aanvankelijk beoogde planning van behandeling in de gemeenteraad van 2024-Q2 niet gehaald wordt. Derhalve is een nieuwe planning opgesteld:

April t/m Augustus 2024:

- Uitwerking rapportage drie scenario's
- Uitwerking Raadsvoorstel
- Ontvangst advies Europese Commissie
- Informeren betrokken partijen / omwonenden over de variant Brede School

Vanaf september 2024:

- Opstart besluitvormingsproces

Q4 – 2024:

- Besluitvorming Brûsplak

4.20 Fusie voetbalverenigingen Lemmer

Door deze ontwikkeling van onderaf ontstaat in Lemmer een toekomstbestendige gebruiker van één sportpark en vervalt sportpark Lemstervaart voor een deel. En daarmee ook de gemeentelijke beheers- en onderhoudslasten van dit deel van dat sportpark. Deze ontwikkeling sluit aan bij de ambities van het gemeentelijk sport- en beweegbeleid.

ICS adviseurs heeft op ons verzoek en in samenwerking met de fusievereniging een verkenning uitgevoerd om te bepalen of de fusievereniging past op sportpark De Rien. De conclusie is dat het past door dit park her in te richten en daarbij ook kunstgras toe te passen. Gemeente en de fusievereniging hebben hiervoor een voorlopig voorkeursontwerp bepaald.

Om het gebruik van sportpark De Rien als fusievereniging met ruim 750 spelende leden daadwerkelijk mogelijk te maken zijn er op dit sportpark noodzakelijke aanpassingen nodig. Die aanpassingen voor een volwaardig en toekomstbestendig sportpark hebben betrekking op twee zaken:

- Herinrichten/wijzigen van de infrastructuur, dat wil zeggen sportvelden, fietsenstalling, groenvoorzieningen, ontsluiting en dergelijke.
- Renoveren/nieuwbouw van de opstallen, dat wil zeggen was- en kleedkamers, materiaalberging, kantine en dergelijke.

Voor het gebruik door de fusievereniging is een herinrichting nodig van het sportpark met inbegrip van onderhoud en toepassing van kunstgras. Als eigenaar en verhuurder van sportvelden, zijn wij hiervoor van oudsher, verantwoordelijk.

Voor wat betreft de opstallen heeft u een voorbereidingskrediet van € 55.000 beschikbaar gesteld dat wordt ingezet om in 2024 een schetsontwerp en kostenraming te laten maken. Met dat inzicht kan de fusievereniging bepalen wat zelf geleend en gefinancierd kan worden en wat de omvang van haar zelfwerkzaamheid is. Daarnaast stelt het ons in staat om op basis van het vastgestelde maatschappelijk accommodatiebeleid onze bijdrage te bepalen.

Wij verwachten bij een volgend P&C-document de van onze kant benodigde investeringslasten voor de infrastructuur en voor de opstallen voor te kunnen leggen.

4.21 Integraal Zorg Akkoord (IZA)/Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

Integraal Zorg Akkoord (IZA)

In september 2022 heeft de VNG het Integraal Zorgakkoord getekend om een beweging in te zetten die nodig is voor een toekomstbestendig zorglandschap. We onderschrijven de gedachte achter het IZA dat onze inwoners gebaat zijn bij een steviger inzet op preventie van ongezondheid, het versterken van de sociale basis als fundament voor een beweging van inzet professionele zorg naar een vitalere samenleving. Het jaar 2023 heeft in het teken gestaan van de regionale samenwerking hierin. Deze samenwerking met de 18 Friese gemeenten, aanbieders van zorg en welzijn, zorgverzekeraar en vele andere betrokkenen, heeft geresulteerd in een regiobeeld en een dynamisch regioplan FriZA 2024-2030. Zowel het werkplan als de governance structuur worden uitgewerkt in 2024.

De niet vrijblijvende gemeentelijke inzet en verantwoordelijkheid betreffen onderwerpen zoals het opzetten van een regionale preventie-infrastructuur, inrichten en bemensen van laagdrempelige steunpunten en het verbeteren van de netwerksamenwerking tussen de eerstelijnszorg en het sociaal domein.

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

Het GALA is begin februari 2022 ondertekend door VNG, VWS, ZN en GGD GHOR Nederland. Het akkoord omvat afspraken over het bereiken van een gezonde generatie in 2040: weerbare, gezonde mensen die opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving met een sterke sociale basis.

Onder GALA ligt een financieel arrangement, genaamd Brede SPUK. Via de Brede SPUK wordt voor een aantal programma's en onderwerpen tegelijk één aanvraag gedaan, hiermee wordt vanuit het rijk integraliteit van preventie aanpakken gestimuleerd.

In het jaar 2023 is gewerkt aan een integraal plan van aanpak die ingediend is voor de aanvraag van de Brede SPUK middelen. Deze, inmiddels toegekende, middelen dekken deels de kosten van activiteiten die noodzakelijk zijn om aan onze maatschappelijke verplichting te voldoen. Tegelijkertijd is ook gestart met het ontwikkelen van een koersdocument Sociaal Domein waarbij aandacht is voor verbinding en integrale samenwerking. Regionaal zijn we aangesloten bij de Friese Preventieaanpak (FPA) met daarin de ketenaanpakken.

Het IZA en het GALA zijn nauw met elkaar verbonden.

4.22 Jeugdhulp

De opbrengst van de gesprekken van maatschappelijke organisaties, deskundigen, het Rijk en de VNG over het toekomst bestendig maken van de jeugdzorg is vertaald in de Hervormingsagenda Jeugd. De Hervormingsagenda is vastgesteld door rijk en VNG. In de Hervormingsagenda zijn afspraken gemaakt over het vaststellen van een passende financieringsstructuur en zijn de belangrijkste maatschappelijke vraagstukken rondom jeugdhulp benoemd. In 2024 wordt er een begin gemaakt met het verder uitwerken en concreet maken van de Hervormingsagenda.

Naast verschillende ontwikkelingen op landelijk niveau worden ook door de 3 noordelijke jeugdhulpregio's (Groningen, Drenthe en Fryslân) belangrijke stappen gezet om een toekomstbestendig en dekkend zorgaanbod te organiseren voor kwetsbare jongeren die dat nodig hebben. Aan de hand van de Uitvoeringsagenda 'Schaarse voorzieningen 3Noord – de kracht van samen voor Jeugd 3Noord' wordt dit vraagstuk de komende jaren ingevuld.

Ook binnen onze eigen jeugdhulpregio wordt gewerkt aan het verhogen van de kwaliteit van de te verlenen jeugdzorg. Zo zijn regionaal, aanvullend op de wettelijke vereisten, nadere kwaliteitsnormen gesteld. Ook wordt gewerkt aan schaalverkleining door het terugbrengen groeps grootte per verblijfslocatie.

De ontwikkeling binnen de gemeenten zullen de komende periode in het teken staan van het verder invullen van de pedagogische basis voorzieningen, een specifiek op jeugdigen gericht deel binnen de sociale basis.

4.23 Rijksmiddelen Wmo abonnementstarief

Om de houdbaarheid van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015) te verbeteren, heeft het kabinet besloten om voor alle Wmo-voorzieningen waar nu het abonnementstarief voor geldt, een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in te voeren. Op dit moment betaalt elke cliënt die van een of meer van deze voorzieningen gebruik maakt een bedrag van € 20,60 per maand. Met de invoering van de

inkomensafhankelijke eigen bijdrage wordt de hoogte van de eigen bijdrage bij alle maatwerkvoorzieningen afhankelijk van het inkomen. Deze wijziging gaat per 1 januari 2026 in. Hoe de nieuwe, inkomensafhankelijke eigen bijdrage er precies uit komt te zien wordt in de komende periode verder uitgewerkt.

Door het abonnementstarief is het gebruik van Wmo-voorzieningen de afgelopen jaren sterker gestegen dan verwacht. De invoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage zal helpen om de druk bij gemeenten op (het gebruik van) Wmo-voorzieningen te verlagen en de (financiële) houdbaarheid van de Wmo 2015 te verbeteren.

Demografische ontwikkelingen zoals dubbele vergrijzing, langer thuiswonen, en een krappe zorgarbeidsmarkt, zetten druk op de Wmo-ondersteuning. Het rijk en gemeenten (VNG) voeren een houdbaarheidsonderzoek uit dat een bijdrage moet leveren aan duurzame bestuurlijke en financiële verhoudingen tussen rijk en gemeenten, met een balans tussen ambities, taken, bevoegdheden, middelen en uitvoerbaarheid. Die positie hebben gemeenten nodig om te kunnen investeren in sterke gemeenschappen en een gezonde samenleving. Het eerste deelrapport geeft een historische analyse van de Wmo 2015 en is in februari verschenen.

4.24 Beschermd wonen in de Wmo

De doordecentralisatie van Beschermd Wonen (BW) is meerdere keren uitgesteld. Het is op dit moment niet bekend of, wanneer en in welke vorm de doordecentralisatie doorgaat. Het onderwerp is door de demissionaire status van het kabinet controversieel verklaard. De streefdatum van invoering van het woonplaatsbeginsel is desondanks nog steeds 1 januari 2025.

De voorgenomen decentralisatie is tweeledig: het gaat om de invoering van het objectief verdeelmodel en de start van het woonplaatsbeginsel. Deze ontwikkeling moet het mogelijk maken dat mensen met psychische problemen vaker thuis of in hun eigen woonplaats kunnen blijven wonen.

Het woonplaatsbeginsel en het nieuwe objectief verdeelmodel zorgen ervoor dat alle gemeenten verantwoordelijk worden voor de ondersteuning van de eigen inwoners. Niet de gemeente waar de cliënt zich aanmeldt, maar de gemeente waar de cliënt vandaan komt wordt verantwoordelijk voor het verstrekken van beschermd wonen. Nu ligt deze verplichting nog bij de centrumgemeenten.

In het eerste of tweede kwartaal van 2024 wordt het regioplan BW voor definitieve vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraad. Zodra er duidelijkheid ontstaat over de eventuele ingangsdatum van de doordecentralisatie volgt er een gezamenlijk plan van aanpak van de Friese gemeenten om de decentralisatie van BW op zorgvuldige wijze te implementeren.

4.25 Participatiewet in balans

De Participatiewet wordt herzien. Hierdoor ontstaat ruimte voor de menselijke maat en meer oog voor bestaanszekerheid voor iedereen. Om te komen tot deze herziening van de Participatiewet werken we samen als gemeenten en partners langs drie sporen.

- Spoor 1 is het wetsvoorstel Participatiewet in Balans, waarmee de inwoners meer rechtszekerheid en inkomenszekerheid krijgen.
- Spoor 2 bevat maatregelen voor de langere termijn, waarbij de menselijke maat, vertrouwen en eenvoud centraal staan.
- Spoor 3 is erop gericht om de vakkundigheid van professionals in de gemeentelijke uitvoering te verbeteren. Meer maatwerk betekent nieuwe vaardigheden ontwikkelen.

4.26 Armoede- en schuldenbeleid

In 2025 gaan we een nieuw armoede en schuldenbeleid 2026-2030 ontwikkelen. Dit is ook het moment om de resultaten en effecten van het huidige beleid "Armoede en schulddienstverlening van preventie tot

nazorg” en het Aanvalsplan armoede te evalueren. Naast het thema bestaanszekerheid zal vroegsignalering, het ontzorgen en begeleiden van inwoners met schulden terugkomen in het nieuwe beleidsstuk. Pilots/aanpak zoals recent zijn gestart in Leeuwarden en Arnhem kunnen, wanneer effectief gebleken, als oplossingsrichting worden betrokken bij de beleidsopstelling. Bij de perspectiefnota 2026 zullen wij middelen aanvragen voor uitvoering van het Armoede en schulddienstverleningsbeleid 2026-2030.

4.27 Gemeentefonds

Voor de hoogte van de te ontvangen uitkering gemeentefonds spelen een aantal onzekerheden. Inmiddels heeft het ministerie van Financiën vervroegd de Voorjaarsnota 2024 aangeboden aan de Tweede Kamer. Dit is gewoonlijk de input voor de meicirculaire. Onderstaand worden de financiële gevolgen van de Voorjaarsnota 2024 op een drietal dossiers geschetst.

Korting uitkering Gemeentefonds (ravijnjaar)

De nieuwe financieringssystematiek van het rijk leidt tot een korting op het accres. Voor onze gemeente betekent dit circa € 6,5 miljoen structureel lagere uitkering Gemeentefonds vanaf 2026. Het was onzeker wanneer er duidelijkheid komt over deze korting en een eventuele compensatie vanuit het Rijk. In de Voorjaarsnota 2024 wordt nu voorgesteld de nieuwe financieringssystematiek vervroegd door te voeren met ingang van 2024 in plaats van 2027. Voor 2024 zal deze verlaging door het rijk volledig worden gedempt, voor 2025 deels. Dit leidt tot een lagere uitkering gemeentefonds in 2025. Hier is financieel rekening mee gehouden in deze perspectiefnota. Voor de periode 2026 t/m 2029 zal hiervoor ook compensatie vanuit het rijk plaatsvinden. De hoogte van de compensatie van het rijk voor de jaren 2026 t/m 2028 is ons nog niet bekend en derhalve niet meegenomen in deze perspectiefnota.

Afschaffing opschalingskorting

De door het kabinet Rutte II opgelegde opschalingskorting is voor de duur van 2022 t/m 2025 teruggedraaid, maar was niet structureel stopgezet. In de Voorjaarsnota 2024 wordt uitgegaan van het volledig (structureel) schrappen van deze opschalingskorting. Dit zou voor gemeente De Fryske Marren een voordeel van € 1,9 miljoen structureel vanaf 2026 betekenen. Hiermee is in deze perspectiefnota 2025 rekening gehouden.

Ontwikkeling zorgkosten

We zien een stijging van de kosten voor jeugdzorg. Het is de vraag hoe de ontwikkeling van de zorgkosten wordt meegenomen in de berekening van de uitkering vanuit het gemeentefonds en of deze ontwikkeling een structureel karakter heeft. Er wordt nog onderzocht of deze stijging van de kosten voor jeugdzorg incidenteel of structureel van aard is. In de Voorjaarsnota 2024 wordt gesproken over een indexering van de zorgkosten. Het is nog niet bekend wat dit voor onze gemeente financieel gaat betekenen.

Zodra bovengenoemde dossiers worden meegenomen in de gemeentefonds circulaires is het duidelijk wat het betekent voor onze gemeente. Dan worden de financiële consequenties ook verwerkt in onze begroting.

4.28 Regiodeal Zuidwest Friesland

In februari 2024 is onze aanvraag Regio Deal door het Kabinet toegekend. Dat betekent dat het Rijk een bijdrage van € 17,5 miljoen voor de regio Zuidwest Friesland heeft gereserveerd. Daarmee is de aanvraag van onze regio volledig gehonoreerd. Samen met de Provinsje Fryslân, Wetterskip Fryslân en de gemeente Súdwest Fryslân zijn we volop bezig met de verdere uitwerking van de Regio Deal. Dit moet in september 2024 resulteren in een convenant tussen rijk en regio. In dit convenant moeten onze opgaven verder zijn uitgewerkt en moet de financiële verdeling over de verschillende opgaven nader zijn bepaald. Na instemming en ondertekening van het convenant keert het Rijk ca 50% van de toegekende middelen uit

aan de regio. Vervolgens kunnen wij binnen de regio aan de slag met de uitvoering van projecten. De uitvoering zal plaatsvinden in de periode 2025-2028.

Vanuit de regio is eveneens € 17,5 miljoen beschikbaar gesteld. De Fryske Marren draagt hierin € 5 miljoen bij. Hiervan is € 2,5 miljoen opgenomen in de begroting 2024. De andere € 2,5 miljoen wordt bekostigd uit bestaande budgetten in de begroting.

5. Financieel meerjarenperspectief

Algemeen

In de programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 (pagina 140) is een overzicht opgenomen met informatie over het financieel perspectief tot en met 2027. Dit vormt de beginreeks van deze perspectiefnota 2025.

Bedragen x € 1.000

	2025	2026	2027	2028
Saldi programmabegroting 2024 - 2027	109	102	193	-1.107

Deze saldi zijn gepresenteerd in de programmabegroting 2024 en hanteren wij als vertrekpunt voor de perspectiefnota 2025. Door het actualiseren van deze reeks komen we tot een nieuw financieel perspectief. Te denken valt aan reeds genomen besluiten met financieel effect, uitwerking circulaires gemeentefonds en dergelijke. Daarnaast is gerekend met een bijdrage uit de Regiodeal, een toevoeging aan de reserve kapitaallasten, inzet 10% van de vrij aanwendbare reserve ter structurele dekking, verhoging OZB, het afschaffen van de opschalingskorting en een taakstelling/ombuiging. In de volgende paragrafen gaan we hier verder op in, evenals op gehonoreerde perspectiefnota-aanmeldingen. Een en ander heeft geresulteerd in de volgende eindreeks voor de perspectiefnota 2025:

Bedragen x € 1.000

	2025	2026	2027	2028
Saldi perspectiefnota 2025 -2028	138	176	107	102

Opbouw financieel meerjarenperspectief

Op hoofdlijnen zien de saldi van deze perspectiefnota 2025 er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000

Opbouw financieel perspectief	2025	2026	2027	2028
Saldi programmabegroting 2024 - 2027	109	102	193	-1.107
5.1 Autonome mutaties	2.579	1.812	2.034	2.731
5.2 Reeds genomen raadsbesluiten	-313	-313	-313	-313
5.3 Regiodeal	150	150	150	150
5.4 Toevoeging aan reserve kapitaallasten	50	150	200	200
5.5 Inzet 10% vrij aanwendbare reserve	-	626	-	-
5.6 Verhoging OZB	259	259	259	259
5.7 Opschalingskorting	-1.900	1.900	1.900	1.900
5.8 Taakstelling/Ombuiging	-	300	600	1.000
Saldi meerjarenperspectief excl. aanmeldingen	934	4.986	5.023	4.820
5.9 Voorgestelde structurele aanmeldingen	-2.815	-3.277	-3.483	-3.485
5.9 Voorgestelde aanmeldingen ten laste van AR	-4.728	-1.291		
5.9 Voorgestelde aanmeldingen dekking AR	4.728	1.291		
5.9 Rentelasten aanmeldingen t.l.v. AR	-189	-241	-241	-241
Saldi meerjarenperspectief incl. aanmeldingen	-2.070	1.468	1.299	1.094
5.10 Storting aan algemene reserve		-1.200	-1.100	-900
5.10 Onttrekken ten laste van algemene reserve	2.300			
5.10 Rentelasten onttrekken t.l.v. algemene reserve	-92	-92	-92	-92
Saldi Perspectiefnota 2025-2028	138	176	107	102

5.1 Autonome mutaties

In het meerjarenperspectief zijn de volgende autonome ontwikkelingen opgenomen:

Bedragen x € 1.000

Autonome mutaties	2025	2026	2027	2028
a. Algemene uitkering (september- en decembercirculaire 2023)	1.433	764	947	947
b. Structurele voordelen	860	860	860	860
c. Belastingen	106	188	227	754
d. Vrijval kapitaallasten	180			170
e. Loon- en prijscompensatie	4.943	4.943	4.943	4.943
f. Dekking stelpost loon- en prijscompensatie	-4.943	-4.943	-4.943	-4.943
Totaal Autonome mutaties	2.579	1.812	2.034	2.731

NB:

Voor de jaarschijf 2028 zijn de financiële gevolgen van de september- en decembercirculaire 2023 conform jaarschijf 2027 meegenomen op basis van de berekening 2028 bij de decembercirculaire 2023.

Ad a. Algemene uitkering

In deze perspectiefnota 2025 zijn de septembercirculaire 2023 en de decembercirculaire 2023 conform uw besluitvorming van december 2023 en februari 2024 financieel verwerkt.

Ad b. Structurele voordelen

Bij de financiële analyse van de jaarcijfers 2023 is voor de gehele organisatie inclusief de raad specifiek gelet op eventuele structurele voordelen. Wanneer de afgelopen 4 jaar ruimte overbleef op een budget, en er geen (nieuw) beleidsplan ligt ter onderbouwing van de benodigde middelen vallen deze vrij. Dit heeft geleid tot een totaal van € 860.000 structurele voordelen. Deze zijn als volgt verdeeld over de beleidsprogramma's:

Programma 1: € 38.000

Programma 2: € 65.000

Programma 4: € 525.000

Programma 5: € 232.000

Ad c. Belastingen

De geraamde opbrengsten OZB zijn aangepast naar de meest recente inflatie en loonkostenontwikkeling. In het laatste kwartaal van 2024 ontvangt u de voorstellen voor de tarieven 2025.

Ad d. Vrijval kapitaallasten

Elk jaar wordt de vrijval aan kapitaallasten (afschrijvingen en rente) berekend en toegevoegd aan het meerjarenperspectief.

Ad e/f. Loon- en prijscompensatie

In onze begroting hebben wij een stelpost opgenomen voor loon- en prijscompensatie. Jaarlijks worden de budgetten waarop prijsstijgingen van toepassing zijn in kaart gebracht en verhoogd ten laste van deze stelpost.

5.2 Reeds genomen raadsbesluiten

Bedragen x € 1.000

Raadsbesluiten met financiële consequenties	2025	2026	2027	2028
Centrale huisvesting	-100	-100	-100	-100
Effecten omgevingswet	-288	-288	-288	-288
Amendement belastingverordening 2024 (forensenbelasting)	75	75	75	75
Totaal raadsbesluiten met financiële consequenties	-313	-313	-313	-313

Nadat de begroting 2024 is vastgesteld heeft de raad nog de volgende besluiten genomen met financiële effecten op het begrotingssaldo.

Centrale huisvesting

In de raadsvergadering van 29 november 2023 heeft de raad besloten de kapitaallasten die voortkomen uit de verhoging van de investering met ruim € 2,3 miljoen als autonome mutatie te verwerken bij de perspectiefnota 2025. Dit gaat om een jaarlijks bedrag van € 100.000 om de kapitaallasten te dekken.

Effecten omgevingswet

Op 20 december 2023 heeft de raad de begrotingswijziging behorende bij het gekozen scenario voor de tarieven in de legesverordening ten gevolge van de invoering van de omgevingswet vastgesteld.

Amendement belastingverordening

In de raadsvergadering van 29 november 2023 heeft de raad bij de vaststelling van de belastingverordeningen 2024 een amendement betreffende forensenbelasting aangenomen. Dit leidt tot een structurele verhoging van de begrote inkomsten forensenbelasting met € 75.000.

5.3 Regiodeal

In februari 2024 is de aanvraag regiodeal Zuidwest Friesland toegekend. Voor onze gemeente betekent dit een bijdrage van het rijk van € 5 miljoen en een eigen bijdrage van € 5 miljoen. Hiervan is € 2,5 miljoen al opgenomen in de begroting 2024. De resterende € 2,5 miljoen wordt gekoppeld aan bestaande projecten in de begroting. De bijdrage van het rijk behorende bij deze € 2,5 miljoen bestaande projecten levert een structureel jaarlijks voordeel op van € 0,15 miljoen. Om welke projecten het gaat is nog niet duidelijk. In september 2024 wordt er tussen rijk en regio een convenant gesloten waarin de opgaven worden uitgewerkt en de financiële verdeling over de opgaven zijn bepaald.

5.4 Toevoeging aan reserve kapitaallasten

Conform het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) wordt als structureel dekkingsmiddel voor de kapitaallasten voor een deel van de investering voor de gezamenlijke huisvesting Balk (zie gehonoreerde aanmelding nr. 24) toegevoegd aan de bestemmingsreserve kapitaallasten. De toevoeging betreft een bedrag van € 4.329.0000 en deze wordt vanuit de middelen van de algemene reserve gedekt. De afschrijvingslasten van het betreffende deel van de investering worden gedurende de gehele looptijd van de investering gedekt uit de bestemmingsreserve. Dit levert structurele ruimte in het financieel perspectief op van € 50.000 in 2025 oplopend tot € 200.000 per jaar vanaf 2027.

5.5 Inzet 10% vrij aanwendbare reserve

Het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve is dat deel dat niet nodig is voor het afdekken van risico's (weerstandsvormogen). Van dit vrij besteedbaar deel kan een gemeente jaarlijks 10% inzetten voor het dekken van de structurele lasten. Voorwaarde hiervoor is dat de solvabiliteit groter of gelijk aan 20% is en blijft. In het jaren 2026 hebben wij gebruik gemaakt van deze mogelijkheid. In 2026 is € 626.000 vanuit de algemene reserve ingezet als structurele dekking. Zowel aan de eis van de weerstandscapaciteit als de solvabiliteitseis wordt voldaan.

5.6 Verhoging OZB

Om de onvermijdbare, autonome aanmeldingen te kunnen honoreren is structurele financiële ruimte nodig. Een mogelijkheid om de inkomsten te verhogen is een extra verhoging van de onroerende zaakbelasting (OZB). We zitten als gemeente qua percentage van de WOZ-waarde lager dan onze buurgemeenten. In deze perspectiefnota is rekening gehouden met een extra verhoging van 2% vanaf 2025. Dit leidt toe een verhoging van het financieel perspectief van € 259.000 per jaar.

Ook na deze verhoging zitten we onder de percentages van de WOZ-waarde van onze buurgemeenten. Bij een woning met een waarde van € 350.000 betekent dit voor de eigenaar een extra verhoging OZB van € 6 per jaar. Bij een niet-woning gaat het om een extra verhoging van € 21 per jaar voor de eigenaar en € 16 voor de gebruiker. Bij een woning met een waarde van € 500.000 betekent dit voor de eigenaar een extra verhoging OZB van € 9 per jaar. Bij een niet-woning gaat het om een extra verhoging van € 30 voor de eigenaar en € 22 voor de gebruiker.

5.7 Opschalingskorting

Het ministerie van Financiën heeft Voorjaarsnota 2024 gepubliceerd en geeft een vooruitblik op de rijksbegroting voor de komende jaren. Over de gevolgen worden de gemeenten geïnformeerd via de meicirculaire 2024. Eén van de onderwerpen betreft het schrappen van de opschalingskorting vanaf 2026. Voor onze gemeente gaat dat om een bedrag van circa € 1,9 milioen. Vooruitlopend op de meicirculaire 2024 is dit structureel voordeel van € 1,9 miljoen vanaf 2026 in het financieel meerjarenperspectief verwerkt. Ter compensatie zal de nieuwe financieringssysteem al in 2024 en niet pas in 2027 ingaan. Voor 2024 zal deze verlaging volledig worden gedempt door het rijk, voor 2025 deels. Dit zou voor onze gemeente betekenen dat we in 2025 een verlaging van de algemene uitkering krijgen van circa € 1,9 miljoen, welke ook al is verwerkt in het financieel perspectief. Voor de periode 2026 t/m 2029 zal hiervoor ook compensatie vanuit het rijk plaatsvinden. Het is nog niet duidelijk wat dit financieel voor onze gemeente betekent.

5.8 Taakstelling/ombuiging

Om het financieel perspectief te verruimen en mogelijkheden te bieden voor een nieuwe raad na de verkiezingen zoeken wij naar ruimte in de huidige begroting. Hiervoor hebben wij een taakstelling voor beleidsombuigingen opgenomen. Bij de begroting 2025 komen we met een voorstel over de aanpak van deze ombuigingen. Omdat de invulling van de taakstelling de nodige voorbereidingstijd vergt hebben we de taakstelling van € 0,3 miljoen vanaf 2026 oplopend naar € 1 miljoen in 2028 opgenomen.

5.9 Voorgestelde aanmeldingen

In deze Perspectiefnota 2025 zijn de voorgestelde aanmeldingen reeds financieel verwerkt. De aanmeldingen worden in het volgende hoofdstuk toegelicht. Bij de aanmeldingen die betrekking hebben op formatie is rekening gehouden met een opslag voor overhead. De totaalbedragen per programma zijn als volgt:

Programma	Bedrag x € 1.000			
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
1. Bestuur en organisatie	853	802	802	802
2. Ruimte	1.477	1.010	598	598
3. Economie	647	598	418	418
4. Leefbaarheid en onderwijs	2.683	1.151	956	956
5. Sociaal domein	2.498	1.622	1.324	1.326
9. Financiën en algemene dekkingsmiddelen	-615	-615	-615	-615
Totaal	7.543	4.568	3.483	3.485
Waarvan ten laste van de Algemene reserve (incidenteel)	4.728	1.291	-	-
Waarvan ten laste van de exploitatie (structureel)	2.815	3.277	3.483	3.485

Bedragen x € 1.000

Verbonden partij	2025	2026	2027	2028
Veiligheidsregio Fryslân	802	802	802	802
FUMO	347	347	347	347
Sociaal Domein Fryslân - jeugdzorg - gecertificeerde instelling	504			
Sociaal Domein Fryslân - instandhoudingskosten sociaal domein	289	289	289	289
GR Fryslân-West - beschut werken	30	33	35	37
Totaal verbonden partijen	1.972	1.471	1.473	1.475

Bedragen x € 1.000

Gehonoreerde investeringskredieten	2025	2026	2027	2028
Onderhoud oeverconstructies vaarwegen	580			
Fuderingsherstel voormalig raadhuis Lemmer	250			
Toekomstbestendig maken raadhuis Balk	200			
Fietsvoorzieningen Ouwsterhaule/Rotsterhaule	370	370		
Focusprojecten Tsjûkemar	450	450		
Huisvesting verenigingen Balk	5.108	5.107		
Totaal nieuwe investeringskredieten	6.958	5.927	-	-

5.10 Onttrekkingen en stortingen algemene reserve

Om een sluitend meerjarenperspectief met een saldo van € 100.000 te presenteren zijn voor de jaarschijven 2025 t/m 2028 middelen onttrokken aan en gestort in de algemene reserve. Voor 2025 gaat dit om een onttrekking van € 2,3 miljoen aan de algemene reserve. Hierbij zijn de rentelasten van 4% van toepassing. Voor de jaren 2026 t/m 2028 betreft het een storting in de algemene reserve van respectievelijk € 1,2 miljoen, € 1,1 miljoen en € 0,9 miljoen.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Rentelasten aanmeldingen t.l.v algemene reserve	189	241	241	241
Rentelasten onttrekken t.l.v. algemene reserve	92	92	92	92
Totaal rentelasten	281	333	333	333

5.11 Structureel evenwicht

Wanneer de structurele lasten in de begroting kunnen worden gedekt door de structurele baten is er sprake van structureel evenwicht. De toezichthouder toetst hierop per jaarschijf. Hieronder een overzicht:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Saldi perspectiefnota 2025-2028	138	176	107	102
Elimineren verrekeningen algemene reserve t/m begroting 2024	6.687	-1.400	-1.300	
Elimineren verrekeningen algemene reserve perspectiefnota 2025	-2.300	1.200	1.100	900
Regiodeal	-150	-150	-150	-150
Niet ingevulde taakstelling/ombuiging		-300	-600	-1.000
Structureel meerjarenperspectief	4.375	-474	-843	-148

Om het structurele evenwicht te berekenen worden de verrekeningen met de algemene reserve geëlimineerd. Dit betreffen de incidentele stortingen in en de incidentele onttrekkingen aan de algemene reserve. Daarnaast worden ook de bijdrage vanuit de Regiodeal en de taakstelling/ombuiging in mindering gebracht omdat hier sprake is van nog niet ingevulde stelposten.

5.12 Algemene reserve

Hier wordt de actuele stand van de algemene reserve gepresenteerd, waarbij het uitgangspunt de stand van de algemene reserve per 31 december 2023 conform de jaarrekening 2023 is.

Bedragen x € 1.000					
Ontwikkeling Algemene reserve	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene reserve (stand per 1/1)	14.070	21.236	14.262	11.435	11.285
Stortingen:					
Verrekeningen meerjarenperspectief begroting 2023	2.460	4.787	-	-	-
Verrekeningen meerjarenperspectief begroting 2024	300	2.100	1.700	500	-
Crisisnota 2020	2.000	-	-	-	-
Rekeningresultaat 2023	10.644	-	-	-	-
Totaal stortingen	15.404	6.887	1.700	500	-
Onttrekkingen:					
Meicirculaire 2020	-200	-	-	-	-
Verrekeningen meerjarenperspectief	-1.800	-	-	-	-
Dekkingsplan MJP kadernota	500	-	-	-	-
Aanmeldingen perspectiefnota 2022	-21	-	-	-	-
Verrekeningen meerjarenperspectief perspectiefnota 2022	-300	-	-	-	-
Voorstellen prioriteringslijst begroting 2022	-120	-	-	-	-
Verrekening meerjarenperspectief perspectiefnota 2023	-	-	-800	-	-
Voorstellen begroting 2023	-1.808	-848	-760	-	-
Voorstellen perspectiefnota 2024	-242	-50	50	50	-
Verrekeningen meerjarenperspectief perspectiefnota 2024	-	-200	-2.300	-1.800	-
Voorstellen programmabegroting 2024	-4.228	-1.406	-	-	-
Voorjaarsrapportage 2024	-19	-	-	-	-
Totaal onttrekkingen	-8.238	-2.504	-3.810	-1.750	-
Perspectiefnota 2025:					
Incidentele meldingen	-	-4.728	-1.291	-	-
Inzet 10% vrij aanwendbare reserve	-	-	-626	-	-
Storting reserve kapitaallasten	-	-4.329	-	-	-
Verrekeningen meerjarenperspectief	-	-2.300	1.200	1.100	900
Totaal meldingen ten laste van AR	-	-11.357	-717	1.100	900
Stand per 31 december	21.236	14.262	11.435	11.285	12.185

Mutaties algemene reserve - stortingen

Bij de jaarrekening 2023 is sprake van een voorlopige resultaatbestemming van ruim € 10,6 miljoen ten gunste van de algemene reserve. Ook zijn de reservemutaties tot en met de programmabegroting 2024 weergegeven onder het kopje stortingen.

Claims/onttrekkingen aan de algemene reserve zetten we apart in een bestemmingsreserve om zo duidelijk in beeld te hebben wat de algemene reserve van De Fryske Marren is. Een specificatie van de verrekening tussen de reserve onderhanden werk en de algemene reserve is verwerkt in bijlage 1 reserves en voorzieningen.

Mutaties algemene reserve - onttrekkingen

Ook de reservemutaties tot en met de programmabegroting 2024 zijn op dezelfde wijze gerubriceerd als de stortingen. De verrekeningen meerjarenperspectief zijn bij eerdere P&C-documenten nodig geweest om sluitende meerjarenperspectieven te kunnen presenteren. Ook de aanmeldingen uit eerdere P&C-documenten zijn hier opgenomen.

Mutaties perspectiefnota 2025

In de algemene reserve zijn naast de aanmeldingen uit deze perspectiefnota (zie 5.9), ook de inzet 10% inzet vrij aanwendbare reserve (zie 5.5) en de toevoeging reserve kapitaallasten (zie 5.4) verwerkt. Ook de verrekeningen meerjarenperspectief zijn onder de mutaties perspectiefnota 2025 opgenomen.

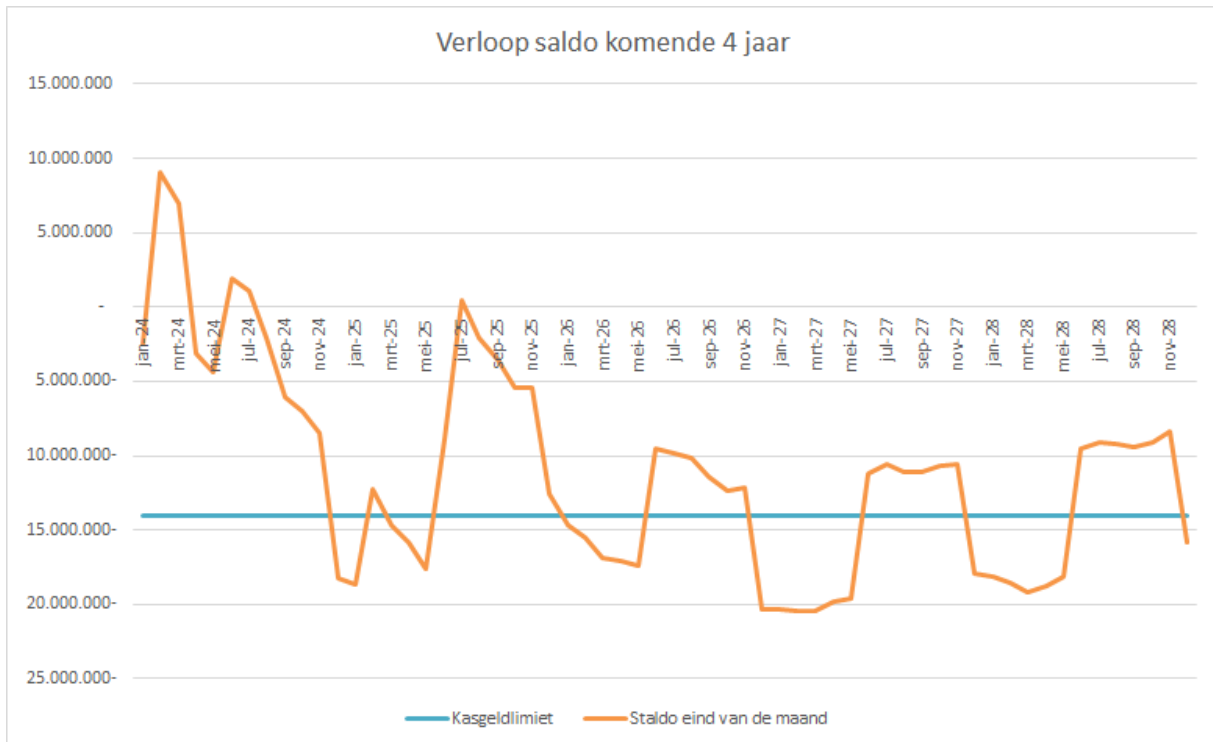
De totale algemene reserve bestaat uit de vrije algemene reserve en de reserve weerstandsvermogen. Op basis van de nota risico's, weerstandsvermogen en kengetallen is bij de jaarrekening 2023 een benodigd weerstandsvermogen berekend van € 8 miljoen.

De totale algemene reserve geeft het volgende beeld:

Bedragen x € 1.000					
Algemene reserves	2024	2025	2026	2027	2028
Vrije algemene reserve	13.236	6.262	3.435	3.285	4.185
Weerstandsvermogen	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Totaal algemene reserves	21.236	14.262	11.435	11.285	12.185

5.13 Liquiditeitenplanning

De liquiditeitenplanning laat voor de komende begrotingsperiode het volgende beeld zien.

In 2024 vervalt er nog een langlopende geldlening van € 8.000.000. In bovenstaande liquiditeitenplanning hebben wij er rekening mee gehouden dat wij deze gaan herfinancieren. Gezien de grote investeringen die de komende tijd op ons af komen hebben we tevens al rekening gehouden met een nieuw aan te trekking lening van € 10.000.000. De rente van beide leningen worden gedekt uit de rente die meegenomen is bij de te honoreren aanmeldingen betreffende investeringskredieten.

In bovenstaande liquiditeitenplanning is duidelijk te zien dat wij jaarlijks rond 1 juli een uitkering uit het BTW CompensatieFonds (BCF) ontvangen en dat wij in december minder Algemene uitkering ontvangen. Tevens zijn de lasten in december vaak hoger dan in de overige maanden in verband met het jaareinde.

6. Gehonoreerde aanmeldingen

In onderstaande tabel zijn alle gehonoreerde aanmeldingen meegenomen. De voorstellen met een structureel karakter komen ten laste van het financieel perspectief. De voorstellen met een incidenteel karakter, zijnde de posten voorzien van een *, komen ten laste van de Algemene reserve en worden vervolgens in de Reserve Onderhanden werk gestort.

Bedrag x € 1.000					
Nr.	Gehonoreerde aanmelding	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Programma 1. Bestuur en organisatie					
1	Bijdrage Veiligheidsregio Fryslân	802	802	802	802
2	Jeugdparticipatie *	51	-	-	-
Programma 2. Ruimte					
3	Bijdrage oeverfonds herverdeling oevers vaarwegen	54	54	54	54
4	Onderhoud oeverconstructies vaarwegen	16	33	33	33
5	Verhoging voorziening baggeren vaarwegen	80	80	80	80
6	Herstel kademuur Prinsessekade Lemmer *	55	-	-	-
7	Funderingsherstel voormalig raadhuis Lemmer	9	18	18	18
8	Kosten en vergoeding degeneratiekosten	-	-	-	-
9	Uitvoering Wet regie versterking volkshuisvesting en volkshuisvestingsprogramma *	500	375	-	-
10	Bijdrage FUMO	347	347	347	347
11	Flower turbines swimfun (waarvan € 35.000 incidenteel) *	35	-2	-2	-2
12	Driehoek Joure Zuid *	100	50	-	-
13	Onderzoek permanente kleine locaties AZC *	110	-	-	-
14	Toekomstbestendig maken raadhuis Balk	7	15	15	15
15	Functionele upgrade Doniahah *	150	-	-	-
16	Fietsvoorzieningen Ouwsterhaule/Rotsterhaule	14	40	53	53
17	2 fte programma duurzaamheid	-	-	-	-
Programma 3. Economie					
18	Uitvoeringsprogramma recreatie en toerisme	250	250	250	250
19	Capaciteit Programma recreatie en toerisme	97	97	97	97
20	Uitvoering Programma Economie *	100	100	-	-
21	Capaciteit Programma Economie *	97	97	-	-
22	Focusprojecten Tsjûkemar (Project Ulesprong)	18	54	71	71
23	Procesgeld Club van Aanjagers Tsjûkemar *	85	-	-	-
Programma 4. Leefbaarheid en onderwijs					
24	Huisvesting sociale, culturele en sportverenigingen Balk (waarvan € 407.000 incidenteel) *	568	526	700	700
25	Subsidieregeling dorpshuizen	190	190	190	190
26	Tijdelijke huisvesting scholen St Nicolaasga *	369	369	-	-
27	Kwalificatieplicht **	45	45	45	45
28	Faciliteren huisvesting sportpark SV Donia *	1.287	-	-	-
29	Groot onderhoud sportvelden *	63	-	-	-
30	Formatie leerplicht	21	21	21	21
31	Begrotingssubsidie culturele instellingen *	140	-	-	-

	Programma 5. Sociaal domein				
32	Kosten jeugdhulp	1.000	1.000	1.000	1.000
33	Bijdrage Sociaal Domein Fryslân - Jeugdzorg - gecertificeerde instelling *	504	-	-	-
34	Bijdrage Sociaal Domein Fryslân - Instandhoudingskosten sociaal domein	289	289	289	289
35	Bijdrage GR Fryslân-West - beschut werken	30	33	35	37
36	Statushouders begeleiden bij inburgering *	300	300	-	-
37	Outreaching jongerenwerk *	210	-	-	-
38	Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) *	50	-	-	-
39	Ketenaanpak valpreventie *	73	-	-	-
40	Ketenaanpak overgewicht en obesitas *	42	-	-	-
	Programma 9. Financiën en algemene dekkingsmiddelen				
41	Toeristenbelasting	-700	-700	-700	-700
42	Accountantsdiensten	25	25	25	25
43	Extra budget arbeidsomstandigheden	60	60	60	60
44	Adviseur veiligheid, gezondheid en milieu	-	-	-	-
	Totaal	7.543	4.568	3.483	3.485
	Waarvan ten laste van de Algemene reserve (incidenteel)*	4.728	1.291	-	-
	Waarvan ten laste van de exploitatie (structureel)	2.815	3.277	3.483	3.485

** Kwalificatieplicht: er zijn middelen toegezegd voor de uitvoering van de kwalificatieplicht. Op het moment dat deze gelden via een circulaire toegekend worden, wordt € 45.000 van deze middelen geormerkt voor de uitvoering van de kwalificatieplicht. Vervolgens kunnen dan de gehonoreerde structurele middelen vrijvallen in het financieel perspectief.

Programma 1. Bestuur en organisatie

Bedrag x € 1.000					
Nr.	Gehonoreerde aanmelding	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
	Programma 1. Bestuur en organisatie				
1	Bijdrage Veiligheidsregio Fryslân	802	802	802	802
2	Jeugdparticipatie *	51	-	-	-
	Totaal	853	802	802	802
	Waarvan ten laste van de Algemene reserve (incidenteel)*	51	-	-	-
	Waarvan ten laste van de exploitatie (structureel)	802	802	802	802

1. Bijdrage Veiligheidsregio Fryslân

Bijdrage Veiligheidsregio Fryslân				
Categorie	Totale investering			
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	802	802	802	802
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: Het gaat over samenwerking op provinciaal niveau om een gezond en veilig leven te bevorderen.

SDG 17: De samenwerking tussen de Veiligheidsregio Fryslân en de gemeenten binnen de regio toont partnerschap aan bij het aanpakken van gemeenschappelijke uitdagingen op het gebied van gezondheid en veiligheid.

Toelichting aanmelding

In de begrotingswijziging 2024 van de Veiligheidsregio Fryslân (VRF) is de nieuwe CAO verwerkt. Dit heeft geleid tot een structurele toename van de gemeentelijke bijdrage van € 406.000. In de Kaderbrief 2025-2028 van de VRF zijn vervolgens autonome ontwikkelingen verwerkt, zoals de indexatie van de materiële kosten en de loonkosten. Deze indexatie sluit aan bij de werkelijke loonprijscompensatie, zoals via het gemeentefonds wordt verwerkt. Dit betreft een uitzetting van onze bijdrage met € 396.000. Zowel de begrotingswijziging 2024 als de kaderbrief 2025-2028 zijn aan de raad voorgelegd, waarbij de raad de mogelijkheid had een zienswijze in te dienen. Op 24 januari 2024 heeft de raad besloten hier geen gebruik van te maken.

Risico indien niet gehonoreerd

Dit is voor onze gemeente, als deelnemer van de gemeenschappelijke regeling VRF een onontkoombare uitgave.

2. Jeugdparticipatie *

Jeugdparticipatie *				
Categorie	Totale investering			
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	51	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 11: Door jongeren te betrekken bij beleidsvorming en hen te laten participeren bij onderwerpen die hen aangaan, wordt gestreefd naar een inclusieve en duurzame gemeenschap waarin het beleid van De Fryske

Marren beter aansluit op de behoeften van de jeugd.

SDG 16: Dit initiatief bevordert de participatie van jongeren in het politieke proces en versterkt de democratische instellingen door hen bewust te maken van het functioneren van het bestuur en hen actief te betrekken bij gemeentelijke thema's.

Toelichting aanmelding

In het coalitieakkoord De Fryske Marren is onder Bestuurlijke vernieuwing aangegeven dat wij Jongeren meer willen betrekken bij gemeentelijk thema's. We brengen jongeren meer in contact met de politiek en vergroten hun bewustwording op het functioneren van ons bestuur.

Het hiervoor ontwikkelde plan van aanpak bestaat uit de volgende drie onderdelen:

1. Burgerschapsvorming. Kinderen kennis laten maken met de gemeente en bewustwording creëren van hun stem.
2. Jeugd laten participeren bij onderwerpen die hen aangaan om beleid van De Fryske Marren bij hun behoeften aan te laten sluiten.
3. Het creëren van verbinding. Goede bereik- en herkenbaarheid creëren, zodat de jeugd op een laagdrempelige manier bij de gemeente terecht kan en Jeugdparticipatie geborgd is in de organisatie.

Alle drie onderdelen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden zowel inhoudelijk als in tijd. Het plan van aanpak wordt ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad.

Risico indien niet gehonoreerd

Er wordt geen invulling gegeven aan de ambitie over jeugdparticipatie die is vastgelegd in het coalitieakkoord.

Programma 2. Ruimte

Bedrag x € 1.000

Nr.	Gehonoreerde aanmelding	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
	Programma 2. Ruimte				
3	Bijdrage oeverfonds herverdeling oevers vaarwegen	54	54	54	54
4	Onderhoud oeverconstructies vaarwegen	16	33	33	33
5	Verhoging voorziening baggeren vaarwegen	80	80	80	80
6	Herstel kademuur Prinsessekade Lemmer *	55	-	-	-
7	Funderingsherstel voormalig raadhuis Lemmer	9	18	18	18
8	Kosten en vergoeding degeneratiekosten	-	-	-	-
9	Uitvoering Wet regie versterking volkshuisvesting en volkshuisvestingsprogramma *	500	375	-	-
10	Bijdrage FUMO	347	347	347	347
11	Flower turbines swimfun (waarvan € 35.000 incidenteel) *	35	-2	-2	-2
12	Driehoek Joure Zuid *	100	50	-	-
13	Onderzoek permanente kleine locaties AZC *	110	-	-	-
14	Toekomstbestendig maken raadhuis Balk	7	15	15	15
15	Functionele upgrade Doniahal *	150	-	-	-
16	Fietsvoorzieningen Ouwsterhaule/Rotsterhaule	14	40	53	53
17	2 fte programma duurzaamheid	-	-	-	-
	Totaal	1.477	1.010	598	598
	Waarvan ten laste van de Algemene reserve (incidenteel)*	950	425	-	-
	Waarvan ten laste van de exploitatie (structureel)	527	585	598	598

3. Bijdrage oeverfonds herverdeling oevers vaarwegen

Bijdrage oeverfonds herverdeling oevers vaarwegen				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	54	54	54	54
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 9 benadrukt het belang van veerkrachtige infrastructuur en inclusieve industrialisatie; onderhoud aan oeverconstructies ondersteunt economische groei en gemeenschapsveiligheid.

SDG 11 ondersteunt inclusieve, veilige steden en gemeenschappen; duurzame oeverconstructies beheren risico's en bevorderen gemeenschapswelzijn.

SDG 14 draagt bij aan de bescherming van water ecosystemen tegen erosie en vervuiling, belangrijk voor biodiversiteit.

SDG 15 helpt bij het behoud van landhabitats door erosie tegen te gaan via oeverbeheer.

Toelichting aanmelding

De Friese overheden (provincie, waterschap en gemeenten) hebben gewerkt aan een logische toedeling van het oeverbeheer voor vaarwegen. In de samenwerkingsovereenkomst is gekozen voor een variant inclusief een oeverfonds. Dit oeverfonds is nodig om een belanghebbende partij bij meerdere belangen langs de over in de meerkosten voor onderhoud tegemoet te komen. Dit betekent voor gemeente De Fryske Marren een jaarlijkse bijdrage voor het oeverfonds van € 54.000.

Risico indien niet gehonoreerd

Geen middelen vrijmaken voor het oeverfonds betekent dat we ons niet aan de samenwerkingsovereenkomst houden.

4. Onderhoud oeverconstructies vaarwegen

Onderhoud oeverconstructies vaarwegen				
Categorie	Totale investering			580
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	16	33	33	33
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 9: Het behoud van oeverconstructies ondersteunt de ontwikkeling van veerkrachtige infrastructuur, wat cruciaal is voor economische groei en gemeenschapsveiligheid.

SDG 11: Goed onderhouden oeverconstructies zijn essentieel voor veilige, inclusieve en veerkrachtige stedelijke omgevingen, en dragen bij aan risicobeheersing en gemeenschapswelzijn.

Toelichting aanmelding

Uit inspecties van onze oeverconstructies vaarwegen blijkt dat het hoognodig is een deel van onze oeverconstructies vaarwegen te vervangen. Dit omdat er gebreken zijn geconstateerd waarbij er veiligheidsrisico's zijn. Op basis van de inspecties wordt daarom een meerjaren onderhoudsplan oeverconstructies vaarwegen opgesteld. We streven ernaar dit onderhoudsplan in 2025 ter vaststelling voor te leggen aan de raad. Hierbij wordt rekening gehouden met prijscompensatie en extra areaal dat is toegewezen ten gevolge van de herverdeling van oevers. Wachten op dit meerjarenplan betekent dat pas in 2026 middelen beschikbaar kunnen komen en gestart kan worden. Daarom vragen we voor 2025 eenmalig een bedrag van € 580.000 aan.

Risico indien niet gehonoreerd

1. Hoe langer we wachten met de vervanging van onze oeverconstructies vaarwegen hoe groter de veiligheidsrisico's..
2. Hoe langer we wachten met de vervanging van onze oeverconstructies hoe meer risico's we lopen op schade aan de oever of aanliggende verharding. Dit leidt tot ad hoc reparaties die uiteindelijk meer geld zullen kosten
3. Verder is de wens van onze gemeente de openbare ruimte een visitekaartje te laten zijn, ondanks de beperkte middelen. Met beperkte middelen en met de nodige inventiviteit wordt gewerkt om het maximale te bereiken. De gemeente heeft een aanzienlijk vermogen geïnvesteerd in kapitaalgoederen in de vorm van wegen, openbare verlichting, riolering, openbaar groen, oevers en kaden, vaarwegen, kunstwerken en gebouwen. Het onderhoud van deze kapitaalgoederen is van groot belang voor het zo optimaal mogelijk functioneren van de gemeente, onder meer op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, vervoer en recreatie. Onderhoud is ook nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen.

5. Verhoging voorziening baggeren vaarwegen

Verhoging voorziening baggeren vaarwegen				
Categorie	Totale investering			
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	80	80	80	80
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 9: De aanpak van duurzaamheid, zoals beschreven in het kader van de Duurzaam GWW (www.duurzaamgww.nl) impliceert een focus op het verbeteren van infrastructuur op een duurzame manier. Door aan te sluiten bij initiatieven zoals Duurzaam GWW wordt gestreefd naar innovatieve en duurzame oplossingen voor infrastructuurontwikkeling.

Toelichting aanmelding

Het totale areaal aan recreatieve vaarwegen bedraagt circa 34 kilometer. Dit is inclusief havens die wij in beheer hebben en inclusief 9,5 kilometer aan kanoroutes. Om deze vaarwegen bevaarbaar te houden moeten deze vaarwegen worden onderhouden. Op 18 oktober 2023 heeft de raad het

Meerjarenplan Beheer Vaarwegen 2024 - 2027 vastgesteld. Hierbij is gekozen voor de doelmatige variant, waarbij naast het baggeren ook waterplanten worden verwijderd en kanoroutes op diepte worden gehouden. Dit betekent dat de storting in de voorziening baggeren vaarwegen met een bedrag van € 80.000 per jaar moet worden verhoogd.

Risico indien niet gehonoreerd

1. Mocht de verhoging niet worden gehonoreerd dan kunnen we geen waterplanten verwijderen in onze vaarwegen en niet voldoende baggeren. Recreanten en toeristen ondervinden dan veel hinder bij het varen.

6. Herstel kademuur Prinsessekade Lemmer *

Herstel kademuur Prinsessekade Lemmer *				
Categorie	Totale investering			
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	55	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 9: Het onderhoud van oeverconstructies is cruciaal voor het behoud van veerkrachtige infrastructuur en duurzame industrialisatie.

SDG 11: Duurzame steden en gemeenschappen - Veilige en duurzame oeverconstructies dragen bij aan inclusieve en veerkrachtige gemeenschappen.

SDG 14: Onderhoud helpt zoetwater- en mariene ecosystemen te beschermen tegen erosie en vervuiling.

SDG 15: Het voorkomt schade aan terrestrische ecosystemen door bijvoorbeeld erosie tegen te gaan.

Toelichting aanmelding

Uit inspecties is gebleken dat de Prinsessekade in Lemmer dringend aan onderhoud toe is. De kademuur bestaat uit basaltstenen die in het water dreigen te vallen. Het voegwerk is op sommige plekken geheel verdwenen. Het gaat om een lengte van 210 meter inclusief de vervanging van een houten gording van 140 m1 en 40 m2 dekzerken. Het herstel van de kademuur, gording en dekzerken kost € 55.000. Uit het proces herverdeling oevers vaarwegen is naar voren gekomen dat de onderhoudsplicht van kademuren in stedelijk gebied bij gemeente ligt wanneer de droge oever in eigendom van de gemeente is.

Risico indien niet gehonoreerd

Uitstellen van onderhoud is niet wenselijk omdat basaltstenen in het water dreigen te vallen en uitstel van onderhoud meer zal gaan kosten. Bovendien is de veiligheid in het geding.

7. Funderingsherstel voormalig raadhuis Lemmer

Funderingsherstel voormalig raadhuis Lemmer				
Categorie	Totale investering			250
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	9	18	18	18
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 9: Door het combineren van funderingsherstel met de verduurzaming van het voormalig raadhuis, draagt dit project bij aan de ontwikkeling van duurzame infrastructuur.

SDG 11: Het project versterkt de duurzaamheid en veerkracht van stedelijke leefomgevingen door het aanpakken van scheurvorming en funderingsproblemen, waardoor het historische gebouw behouden blijft voor de gemeenschap.

Toelichting aanmelding

Het voormalig raadhuis Lemmer is eigendom van gemeente De Fryske Marren. Het gebouw valt onder de Monumentenwet en biedt onderdak aan Stichting Oudheidkamer "Lemster Fiifgea", en de VVV. Ook is het een gemeentelijke trouwlocatie. Het gebouw kampt met scheurvorming in diverse gevels, veroorzaakt door problemen aan de fundering van het gebouw.

Door het benodigde funderingsherstel te combineren met het verduurzamen van het gebouw wordt werk met werk gemaakt. Ook zijn er in deze aanvraag middelen opgenomen om een aantal functionele aanpassingen te doen aan het gebouw die nodig zijn om het gebouw te moderniseren.

Risico indien niet gehonoreerd

- Gemeente De Fryske Marren handelt in strijd met de Monumentenwet
- Toekomstige kosten voor herstel worden mogelijk hoger
- De verduurzaming van het gebouw kan niet plaatsvinden voordat de fundering op orde is.

8. Kosten en vergoeding degeneratiekosten

Kosten en vergoeding degeneratiekosten				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 9: Dit doel benadrukt het belang van het bouwen van veerkrachtige infrastructuur en het bevorderen van inclusieve en duurzame industrialisatie. Het goed regelen van degeneratiekosten is essentieel om de fysieke infrastructuur in goede staat te houden, wat bijdraagt aan economische groei en gemeenschapsveiligheid.

Toelichting aanmelding

Door de aanleg, instandhouding en verwijdering van kabels en/of leidingen in en op openbare gronden ontstaat schade aan straatwerk, overige verhardingen of groenvoorzieningen. Die schade moet worden hersteld door onze gemeente. De herstelkosten komen altijd voor rekening van de leidingexploitant/ vergunninghouder. Dit zijn degeneratiekosten. Deze kosten en de vergoeding daarvan zijn nog niet opgenomen in de begroting. Daarom stellen wij voor om structureel een bedrag van € 100.000 als uitgave en inkomst op te nemen in de begroting, een budgetneutrale wijziging derhalve.

Risico indien niet gehonoreerd

Dat wij de schade en gebreken niet vroegtijdig kunnen herstellen. Wij kunnen dan geen openbare ruimte garanderen die heel en veilig is terwijl wij zorgplicht hebben.

9. Uitvoering Wet regie versterking volkshuisvesting en volkshuisvestingsprogramma *

Uitvoering Wet regie versterking volkshuisvesting en volkshuisvestingsprogramma *				
Categorie	Totale investering			
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	500	375	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 5: Voorzien in wonen, zorg en welzijn voor ouderen en kwetsbare groepen kan bijdragen aan het verminderen van genderongelijkheid, vooral omdat vrouwen vaak een groter deel van de zorgtaken op zich nemen.

SDG 6: Het vergroten van de woningvoorraad kan indirect bijdragen aan het verbeteren van toegang tot schoon water en sanitaire voorzieningen, omdat een toename van de woningvoorraad de druk op deze voorzieningen kan verminderen.

SDG 7: Toegankelijk wonen voor alle doelgroepen draagt bij aan het verminderen van energiarmede en het bevorderen van betaalbare energievoorzieningen.

SDG 9: Het vergroten van de woningvoorraad vereist innovatie en investeringen in infrastructuur om de bouw van nieuwe woningen mogelijk te maken.

SDG 10: Het sturen op woonruimteverdeling met als doel een evenwichtige lokale woningmarkt kan helpen bij het verminderen van ongelijkheid in de toegang tot huisvesting.

SDG 11: Het voorzien in wonen, zorg en welzijn voor ouderen en kwetsbare groepen draagt bij aan het creëren van inclusieve, veilige en veerkrachtige steden en gemeenschappen.

SDG 13: Door te streven naar een vergroting van de woningvoorraad wordt er potentieel bijgedragen aan klimaatactie, bijvoorbeeld door het bouwen van energie-efficiënte en duurzame woningen.

SDG 15: Het vergroten van de woningvoorraad kan leiden tot een grotere druk op landgebruik, wat van invloed kan zijn op landecosystemen en biodiversiteit.

Toelichting aanmelding

Wonen is één van de belangrijkste maatschappelijke opgaven op dit moment in de gemeente De Fryske Marren. De opgave is urgent en complex: we moeten meer én meer betaalbare woningen realiseren. Met de Wet versterking regie volkshuisvesting wordt dit wettelijk vastgelegd. Hierin ook opgenomen dat specifieke doelgroepen, die kwetsbaar zijn op de woningmarkt, urgentie zullen krijgen. Ook zal in 2024 de regionale woondeal worden herzien, wat een hogere bouwopgave tot 2035 oplevert. We verwachten de komende periode ook specifieke opgaven ten aanzien van o.a. arbeidsmigranten, statushouders, uitvoering spreidingswet, nieuwe woonvormen voor starters en ouderen en het ondersteunen van bewoners (CPO). Dit zijn onderdelen die opgenomen zijn voor de uitvoering van het volkshuisvestingsprogramma (woonvisie) in de periode 2024 tot en met 2028. In 2025 is € 500.000 en in 2026 € 375.000 benodigd hiervoor.

De Vereniging voor Nederlandse Gemeenten heeft in september 2023 een Uitvoeringstoets laten uitvoeren voor de invoering van de Wet Versterking Regie Volkshuisvesting. Hier wordt uitgebreid ingegaan op de effecten voor gemeenten bij de uitvoering van de wet, waarbij de uitvoeringskosten worden geschat op € 135.000 per jaar. De gemeenten moeten kosten maken o.a. voor interne en externe sturing (o.a. regionale samenwerking en het betrekken van (zorg)aanbieders bij het maken van de lokale prestatieafspraken (Woningwet)). Het definitieve wetsontwerp verruimt ook de mogelijkheden voor mantelzorg wonen. Specifieke overige eenmalige kosten die we verwachten de komende jaren: verhuurvergunningstelsel arbeidsmigranten, invoeringskosten Wet Goed Verhuurderschap, Verruiming mantelzorgbeleid, huisvestingsoplossingen statushouders, Project Onconventioneel Wonen, Lange termijn strategie Oekraïense ontheemden, Ondersteuning CPO's Sevenwolden, Inzet verhuiscoach, co-financiering herbestemming vastgoed) en Uitvoering Spreidingswet.

We gaan ervan uit dat de raad in de vergadering van 10 juli 2024 het concept Volkshuisvestingsplan 2024-2028 bespreekt en hierover een besluit neemt. Na de wettelijke inspraakperiode streven we er naar in oktober 2024 het definitieve Volkshuisvestingsplan 2024-2028 ter besluitvorming aan de raad voor te leggen.

Risico indien niet gehonoreerd

1. Een aantal wettelijke structurele taken op grond van de Wet Versterking Regie Volkshuisvesting, zoals de urgentie, huisvestingsverordening en verruiming van mantelzorgwoningen kan niet of onvoldoende uitgevoerd kunnen. Hierdoor komt de effectiviteit van het landelijke beleid onder druk te staan.
2. De gemeente kan onvoldoende de wijzigingen in verschillende wetten, zoals de Omgevingswet, Woningwet, Huisvestingswet 2014 de Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015 doorvoeren.
3. De door de raad beoogde programmatische en planmatige aanpak die onderdeel wordt van de Volkshuisvestingsprogramma (voorheen woonvisie) kan niet worden uitgevoerd. Ook kan een aantal strategische lange termijn vraagstukken niet ingevuld worden zoals de huisvesting van statushouders, Oekraïense ontheemden en project onconventioneel wonen.

10. Bijdrage FUMO

Bijdrage FUMO				
Categorie	Totale investering			
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	347	347	347	347
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

De FUMO taken richten zich hoofdzakelijk op VTH milieu bij milieubelastende activiteiten en milieu-advisering bij het inrichten van de fysieke leefomgeving. De werkzaamheden richten zich daarbij voornamelijk op de wettelijke (milieu)regels als instrument om de impact van milieubelastende activiteiten binnen aanvaarde grenzen te houden. Omgekeerd evenredig daarbij geldt dat zonder inzet op de milieuregels de kans toeneemt dat de impact van milieubelastende activiteiten niet binnen aanvaarde grenzen blijft. Die effecten kunnen aan de Sustainable Development Goals 3, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14 en 15 worden gekoppeld. Oftewel de taakuitvoering van de FUMO levert – direct en indirect – een bijdrage aan de genoemde SDG's.

Toelichting aanmelding

De taakuitvoering door de FUMO heeft zich met de komst en inwerkingtreding van de Omgevingswet afgelopen 1 januari 2024 behoorlijk ontwikkeld. Het wettelijke basistakenpakket van de FUMO is uitgebreid, er zijn bevoegd gezag taken verschoven van provincie naar gemeenten en het ontwikkelen/ontsluiten van kennis en informatie wordt steeds belangrijker. Dit mede ingegeven door de Interbestuurlijk programma Versterking VTH-stelsel, kortweg IBP-VTH genoemd. In het IBP-VTH maken IPO, VNG, Omgevingsdienst NL en de ministeries van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties en Justitie en Veiligheid afspraken over de versterking van vergunningverlening, toezicht en handhaving.

De ontwikkeling van de taakuitvoering door de FUMO heeft zich via de door het algemeen bestuur van de FUMO vastgestelde kadernota's vertaald in de FUMO begrotingen. De taakuitvoering heeft zich inmiddels zodanig ontwikkeld dat voor uitvoering van de opgedragen taken in de vastgestelde FUMO begroting voor het jaar 2024 voor De Fryske Marren een bijdrage is opgenomen van € 1.316.000. Deze bijdrage kan als structureel worden gezien en kan niet worden opgevangen in de gemeentelijke begrotingspost voor de FUMO van € 969.000. Dit betekent dat de gemeentelijke begrotingspost voor de FUMO met € 347.000 moet worden opgehoogd conform de door het algemeen bestuur van de FUMO vastgestelde FUMO begroting voor het jaar 2024. De begrotingswijziging 2024 is aan de raad voorgelegd, waarbij de raad de mogelijkheid had een zienswijze in te dienen. Op 18 oktober 2023 heeft de raad besloten hier geen gebruik van te maken.

Risico indien niet gehonoreerd

Op basis van de gemeenschappelijke regeling FUMO dienen de kosten van de FUMO wel betaald te worden. Het niet honoreren hiervan zal dus leiden tot overschrijding van de gemeentelijke begrotingspost voor de FUMO.

Een extra consequentie van het niet honoreren is dat er geen ruimte wordt gemaakt om financiële consequenties van verdere afspraken uit het IBP-VTH op te vangen.

11. Flower turbines swimfun (waarvan € 35.000 incidenteel) *

Flower turbines swimfun (waarvan € 35.000 incidenteel) *				
Categorie	Totale investering			
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-2	-2	-2
Eenmalige kredieten	35	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 7: Het bevorderen van hernieuwbare energiebronnen. Windenergie is duurzaam en vermindert de uitstoot van broeikasgassen.

SDG 11: Werken aan veilige en duurzame steden. Het project verduurzaamt een kern, wat de stad veerkrachtiger maakt tegen klimaatverandering.

SDG 12: Bevorderen van duurzame consumptie. Het project stimuleert bewustwording en bevordert duurzame energieproductie.

SDG 13: Dringende maatregelen tegen klimaatverandering. Het opwekken van duurzame energie vermindert de uitstoot van broeikasgassen.

Toelichting aanmelding

In 2022 is het verduurzamingsproject Swimfun opgeleverd. Hiermee is het gasverbruik van het complex met zo'n 70% verminderd en het netto elektraverbruik met zo'n 10%. Ondanks deze grote stappen blijft Swimfun de grootste energieverbruiker in de gemeentelijke vastgoedportefeuille. Daarmee is dit een logische plek om verdere besparingen door te voeren. Daarnaast is Swimfun een goede pilotlocatie vanwege haar constante energiebehoefte. Door de plaatsing van een tweetal cilindervormige windturbines bij Swimfun kunnen wij experimenteren met innovatieve vormen van windenergieopwekking. Door deze twee flower turbines te plaatsen op prominente plekken die reeds toonbeelden van duurzaamheid zijn, is de gemeente tevens een bron van inspiratie.

Door deze investering zal de energierekening van onze huurder lager worden. De gedane investering zal dan ook door Sportbedrijf De Fryske Marren BV in 15 jaar terugbetaald worden op basis van een gelijksoortige constructie als bij de verduurzaming van het zwembad Swimfun. Voor 2025 is een bedrag van € 35.000 benodigd voor de plaatsing van de 2 flower turbines. De vergoeding vanuit het Sportbedrijf van ruim € 2.000 wordt vanaf 2026 structureel meegenomen.

Risico indien niet gehonoreerd

1. Wanneer we niet over gaan tot het plaatsen van deze twee turbines, laat de gemeente kansen liggen voor het benutten van windenergie en doen we bovendien geen kennis op van deze vorm van energieopwekking binnen de bebouwde kom.

2. Wanneer we niet overgaan tot het plaatsen van deze twee turbines, zal onze huurder de financiële dekking voor deze investering de komende jaren steken in het betalen van haar elektriciteitsfacturen in plaats van deze terug te verdienen.

12. Driehoek Joure Zuid *

Driehoek Joure Zuid *				
Categorie	Totale investering			
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	100	50	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: Het is van belang mee te werken aan een betaalbare, bereikbare en kwalitatief goede gezondheidszorg.

Toelichting aanmelding

Planvorming Driehoek Joure Zuid zal verder opgepakt moeten worden. Er gaan hier verschillende kosten mee gepaard: onderzoeks- en communicatiekosten om te komen tot optimale combinatie van functies naast de nieuwbouw van het ziekenhuis. Hiernaast zal op verschillende momenten juridische ondersteuning nodig zijn. De kosten zijn naar verwachting verhaalbaar (afhankelijk van de definitieve invulling) en zullen te zijner tijd terugvloeien naar de algemene reserve. Daarom zijn de benodigde middelen van € 100.000 voor 2025 en € 50.000 voor 2026 zowel als uitgave als inkomst meegenomen. Een budgetneutrale begrotingswijziging derhalve.

Risico indien niet gehonoreerd

De planvorming voor de Driehoek Joure Zuid stopt. Er is geen sprake meer van het faciliteren van de komst van het ziekenhuis naar Joure.

13. Onderzoek permanente kleine locaties AZC *

Onderzoek permanente kleine locaties AZC *				
Categorie	Totale investering			
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	110	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 10: Het opzetten van kleine AZC's kan helpen bij het integreren van vluchtelingen en asielzoekers in de lokale gemeenschap, wat uiteindelijk kan bijdragen aan het verminderen van ongelijkheid.

SDG 11: Door kleine AZC's te integreren in de gemeenschap kunnen deze locaties helpen om de sociale cohesie te versterken en de integratie van nieuwkomers te ondersteunen.

SDG 16 : Het project rondom de kleine AZC's kan bijdragen aan het versterken van gemeenschapsbanden en het bevorderen van een vreedzame en inclusieve samenleving.

SDG 17: Het project van kleine AZC's vereist samenwerking tussen verschillende belanghebbenden, zoals non-

profitorganisaties en de gemeenschap (dorpsverenigingen), dit kan bijdragen aan effectieve en duurzame oplossing voor de opvang van vluchtelingen.

Toelichting aanmelding

In de raadsvergadering van 19 april 2023 heeft de raad het college de opdracht gegeven voor het uitvoeren van een locatieonderzoek met betrekking tot het verzoek van het COA voor een langdurig AZC binnen onze gemeente. Op 4 juli 2023 heeft de raad kennis genomen van dit concept locatieonderzoek. Het definitieve locatieonderzoek is vervolgens op 11 maart jl. besproken in de raad.

De raad heeft op 11 maart besloten, om niet verder te gaan met de locatie Heerenveen-West als mogelijke locatie voor een langdurig AZC. Daarnaast is variant B van het voorstel 'om op grond van het locatieonderzoek geen langdurig AZC te willen realiseren' eveneens door de raad verworpen.

De motie genaamd 'plan van oepak lytse azc's' is tijdens de raadsvergadering op 11 maart jl. aangenomen. Hierin wordt het college verzocht om met een plan van aanpak/startnotitie te komen waarin in ieder geval ingegaan wordt op:

- in de gemeente De Fryske Marren opvang te organiseren;
- wat betekent de spreidingswet voor onze gemeente;
- hoe verlopen de pilots van het COA m.b.t. de kleine AZC's;
- een gedegen communicatieplan;
- waar moeten locaties aan voldoen voor kleine AZC's;
- hoe kunnen we hier een participatieproject van maken.

Om dit onderzoek (uitwerken motie) uit te kunnen voeren, hebben wij gedurende 6 maanden een projectleider nodig voor 2 á 3 dagen in de week. Binnen onze organisatie hebben wij deze capaciteit niet beschikbaar. Daarnaast worden er organisatiekosten gemaakt, door het onderzoek via 'Wikselswurk' (participatie) in te vullen. Dit betekent dat wij de samenleving actief betrekken bij het onderzoek (lees organiseren van bijeenkomsten).

Risico indien niet gehonoreerd

Als er geen middelen beschikbaar worden gesteld voor het vervolg locatieonderzoek (uitwerken van de motie) kunnen wij deze motie niet invullen.

14. Toekomstbestendig maken raadhuis Balk

Toekomstbestendig maken raadhuis Balk				
Categorie	Totale investering			200
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	7	15	15	15
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 11: Door dit Rijksmonumentale gebouw bij de tijd te brengen, dragen we bij aan het in stand houden van een duurzame stedelijke leefomgeving, waarin we werken aan veilige, veerkrachtige en duurzame stedelijke leefomgevingen.

Toelichting aanmelding

Het voormalig raadhuis in Balk is in eigendom van Gemeente De Frykse Marren. Dit Rijksmonumentale pand is momenteel in gebruik als gemeentelijke trouwlocatie en als uitvalsbasis voor het sociaal wijkteam. Momenteel heeft het gebouw een gedateerde- en op een aantal punten niet functionele inrichting. Om hier verandering aan te brengen is er een plan opgesteld waarbij aandacht is voor een drietal ontwikkelingen:

- De geplande verduurzamingsopgave van het gebouw
- Veranderende behoeftes op het gebied van huwelijksvoltrekking.
- De wens van het Historisch Wurkferbân Gaasterlân om een gedeelte van het gebouw te huren van de gemeente

Met dit project is een investeringsbedrag van € 200.000 gemoeid.

Risico indien niet gehonoreerd

We missen óf koppelkansen met het verduurzamen van het gebouw óf we gaan het gebouw later verduurzamen, al dan niet in combinatie met de renovatie van het gebouw.

Wanneer dit op twee momenten gebeurt, vergroten we bovendien de overlast van de gebruikers.

15. Functionele upgrade Doniahal *

Functionele upgrade Doniahal *				
Categorie	Totale investering			
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	150	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: Een adequate en aantrekkelijke sportvoorziening draagt bij aan het faciliteren van een goede gezondheid en welzijn, waarmee we het bevorderen van gezond leven en welzijn voor alle leeftijden ondersteunen.

Toelichting aanmelding

Functionele upgrade sporthal in combinatie met verduurzaming.

Via de Routekaart Verduurzaming Gemeentelijk Vastgoed DFM borgen we als gemeente de reductie van energie en CO2 uitstoot van ruim 70 gemeentelijke gebouwen. Onderdeel van dit plan is een planning tot en met 2036.

In 2025 gaan we de Doniahal verduurzamen. Bij het verduurzamen van oudere sporthallen zoals de Doniahal, is de wens om ook de functionele upgrade uit te voeren. Het gaat hierbij om het moderniseren van de sporthal. Te denken valt aan het aanpakken van vloeren, wanden en plafonds waar niet in voorzien wordt via het planmatig onderhoud of de verduurzamingsmaatregelen. Door het gelijktijdig uitvoeren van de verduurzaming en de functionele aanpassingen kan er tevens geld bespaard worden.

Risico indien niet gehonoreerd

1. Wanneer het verduurzamen niet wordt gecombineerd met het gelijktijdig functioneel upgraden, laat de gemeente kansen liggen tot kostenbesparingen (werk met werk maken).
2. Wanneer er op een later moment alsnog besloten wordt tot het functioneel upgraden van het gebouw, zaden wij onze gebruikers mogelijk op met twee periodes van overlast.

16. Fietsvoorzieningen Ouwsterhaule/Rotsterhaule

Fietsvoorzieningen Ouwsterhaule/Rotsterhaule				
Categorie	Totale investering			740
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	14	40	53	53
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 9: Het gaat om initiatieven zoals het gemeentelijk verkeers- en vervoerplan, fietsveiligheidsonderzoek en risicoanalyses die gericht zijn op het verbeteren van de infrastructuur en het bevorderen van veilig vervoer in de gemeente, zoals de aanleg van fietsvoorzieningen en snelheidsremmende maatregelen.

Toelichting aanmelding

In 2019 is onderzoek gedaan naar de fietsveiligheid in onze gemeente. Op grond van dit onderzoek en het daarbij behorende 'Uitvoeringsprogramma fietsveiligheid' hebben we voor het traject Heerenweg-Kampweg-Lange Dijk te Ouwsterhaule/Rotsterhaule in 2023 alle mogelijke fietsvoorzieningen laten onderzoeken, afgewogen en uitgewerkt. Ook in de in 2022/2023 uitgevoerde 'Risicoanalyse Verkeersveiligheid' is het tracé aangemerkt als één van de locaties met het hoogste risico op ongevallen.

Op basis van het gemeentelijk afwegingskader blijkt dat de aanleg van een fietsvoorziening voor het tracé Heerenweg, Kampweg, Lange Dijk wenselijk is. Voor dit traject is het toepassen van volwaardige fietsstroken gecombineerd met snelheidsremmende maatregelen de meest haalbare en veilige oplossing.

Risico indien niet gehonoreerd

Het traject blijft verkeersonveilig en levert overlast op met hoog risico op ongevallen en slachtoffers.

17. 2 fte programma duurzaamheid

2 fte programma duurzaamheid				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	2,00	2,00	2,00	2,00

Toelichting relatie SDG's

SDG 1: Het programma duurzaamheid kan bijdragen aan armoedebestrijding door te zorgen voor energie-efficiëntie en lagere energiekosten voor kwetsbare huishoudens. Dit helpt om hun algehele kosten van levensonderhoud te verlagen.

SDG 7: De inzet van een projectleider en een energiecoach onder dit programma is direct gericht op het bevorderen van hernieuwbare energiebronnen en efficiënt energiegebruik. Dit draagt bij aan het verbeteren van de energievoorziening op een duurzame en betaalbare manier.

SDG 8: Door de werkgelegenheid van een projectleider en een energiecoach te creëren, draagt het programma bij aan duurzame economische groei en fatsoenlijk werk. Dit stimuleert lokale economieën en biedt werkgelegenheid in de duurzame sector.

SDG 11: Het programma streeft naar het creëren van veilige, veerkrachtige en duurzame leefomgevingen door het verbeteren van de energie-efficiëntie van gebouwen en het bevorderen van duurzame praktijken in de gemeenschap.

SDG 13: De belangrijkste doelstelling van het programma is het nemen van dringende maatregelen om klimaatverandering en de gevolgen ervan aan te pakken. De activiteiten van de projectleider en energiecoach richten zich op het uitvoeren van klimaat- en energietaken die direct bijdragen aan het verminderen van de CO₂-uitstoot en andere broeikasgassen.

SDG 15: Het programma kan bijdragen aan het beschermen, herstellen en duurzaam beheren van ecosystemen door het bevorderen van duurzame landbouwpraktijken en het gebruik van hernieuwbare energiebronnen, wat de druk op natuurlijke hulpbronnen vermindert.

SDG 17: Het programma benadrukt de noodzaak van samenwerking en partnerschappen op lokaal en regionaal niveau om de duurzame ontwikkelingsdoelen te realiseren. De middelen van het Rijk via de CDOKE-regeling versterken de capaciteit van de gemeente om effectief samen te werken met diverse belanghebbenden.

Toelichting aanmelding

Om de landelijke duurzaamheidsdoelen te behalen heeft het rijk besloten de gemeenten de regie te laten voeren betreffende de uitvoering. De uitvoering vertaalt zich in extra taken die vanuit het klimaatakkoord bij gemeenten belegd zijn.

Om deze wettelijke taken uit te voeren is structureel 2 extra fte nodig voor een projectleider en een energiecoach boven op de huidige beschikbare structurele formatie voor duurzaamheid van 10,9 fte. Vanuit het Rijk zijn voor de uitvoering van het klimaatakkoord via een specifieke uitkering middelen beschikbaar gesteld. Voor onze gemeente betekent dit ruim € 1 miljoen per jaar. Van deze middelen is bij de begroting 2024 al 4,6 fte extra formatie beschikbaar gesteld. Vanuit het restant van deze middelen kan de benodigde 2 extra fte ad € 174.000 worden gedekt. De aanmelding is budgettair neutraal.

Risico indien niet gehonoreerd

Met het niet honoreren van deze aanvraag kan het programma duurzaamheid niet adequaat worden uitgevoerd.

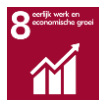
Programma 3. Economie

Bedrag x € 1.000

Nr.	Gehonoreerde aanmelding	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Programma 3. Economie					
18	Uitvoeringsprogramma recreatie en toerisme	250	250	250	250
19	Capaciteit Programma recreatie en toerisme	97	97	97	97
20	Uitvoering Programma Economie *	100	100	-	-
21	Capaciteit Programma Economie *	97	97	-	-
22	Focusprojecten Tsjûkemar (Project Ulesprong)	18	54	71	71
23	Procesgeld Club van Aanjagers Tsjûkemar *	85	-	-	-
Totaal		647	598	418	418
Waarvan ten laste van de Algemene reserve (incidenteel)*		282	197	-	-
Waarvan ten laste van de exploitatie (structureel)		365	401	418	418

18. Uitvoeringsprogramma recreatie en toerisme

Uitvoeringsprogramma recreatie en toerisme				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	250	250	250	250
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: Recreatie en toerisme dragen bij aan een goede gezondheid door ontspanning en actieve bezigheden, zoals fietsen en wandelen.

SDG 8: De recreatiesector stimuleert de economische vitaliteit van gemeente De Fryske Marren door werkgelegenheid te bieden en de lokale economie te ondersteunen.

SDG 9: Innovatie en investeringen in de recreatiesector zijn nodig om in te spelen op veranderend gedrag van recreanten en om te voldoen aan hogere eisen aan voorzieningen.

SDG 11: Consumentenuitgaven zorgen voor het behoud van voorzieningen in dorpen, steden en kernen, wat bijdraagt aan duurzame gemeenschappen.

SDG 13: Plannen gericht op duurzame ontwikkeling zijn populair en getuigen van een duurzaam bewustzijn in het gebied, wat bijdraagt aan klimaatactie.

SDG 17: Door versterkte organisatiekracht en samenwerking tussen verschillende belanghebbenden kunnen bestaande toeristisch-recreatieve voorzieningen slimmer en beter worden ingezet, met aandacht voor infrastructuur, marketing, gastbeleving en samenwerking tussen ondernemers, gemeente en overheden.

Toelichting aanmelding

Op het gebied van recreatie en toerisme willen wij ons blijven profileren als een actieve en recreatieve gemeente gecombineerd met aandacht voor het landschap. Om zaken in goede banen te leiden is op 22 februari 2023 het Programma Recreatie en Toerisme de Fryske Marren vastgesteld. Met dit programma is een ambitie voor de toeristisch-recreatieve sector geformuleerd een jaarrond

aantrekkelijke gemeente met nieuwe belevenissen en gelukkige inwoners. We streven naar slimme groei. Om deze ambitie te behalen is samen met de sector gewerkt aan een uitvoeringsprogramma. Met het uitvoeringsprogramma wordt ingezet op zes thema's: samenwerking, DNA en identiteit, landrecreatie, waterrecreatie, verblijfsrecreatie, landschap en gezondheid, gastvrijheid en communicatie en dataverzameling. Per thema zijn een aantal acties geformuleerd waar aan gewerkt moet worden willen we de kwaliteit op peil houden. Om de projecten uit te kunnen voeren is uitvoeringsbudget nodig. Wij stellen voor om de kosten te dekken uit de te realiseren meeropbrengst toeristenbelasting. Wij verwijzen hiervoor ook naar aanmelding 41. Toeristenbelasting.

Risico indien niet gehonoreerd

Dan worden de ambities uit het vastgestelde Programma Recreatie en Toerisme De Fryske Marren niet behaald en komt de kwaliteit van het product meer en meer onder druk te staan.

19. Capaciteit Programma recreatie en toerisme

Capaciteit Programma recreatie en toerisme				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	97	97	97	97
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	1,00	1,00	1,00	1,00

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: Recreatie en toerisme bevorderen goede gezondheid door ontspanning en actieve bezigheden, zoals fietsen en wandelen.

SDG 8: De recreatiesector stimuleert de economische vitaliteit door werkgelegenheid te bieden en inkomsten te genereren voor gemeente De Fryske Marren.

SDG 9: Innovatie en investeringen in de recreatiesector zijn nodig om te voldoen aan veranderend gedrag van recreanten en hogere eisen aan voorzieningen.

SDG 11: Consumentenuitgaven dragen bij aan het behoud van voorzieningen in dorpen, steden en kernen, wat duurzame gemeenschappen ondersteunt.

SDG 13: Duurzame ontwikkelingsplannen tonen een bewustzijn van duurzaamheid in het gebied en zijn populair onder toekomstige gasten, wat bijdraagt aan klimaatactie.

SDG 17: Door versterkte samenwerking tussen belanghebbenden kan het toeristisch-recreatieve gebied efficiënter worden benut, met aandacht voor infrastructuur, marketing, gastbeleving en slimme koppelingen tussen sectoren, wat bijdraagt aan het bereiken van gemeenschappelijke doelen.

Toelichting aanmelding

Om de ambitie uit het Programma recreatie en toerisme te behalen is samen met de sector gewerkt aan een vastgesteld uitvoeringsprogramma waar voor de uitvoering van de projecten capaciteit nodig is. Er wordt ingezet op zes thema's: samenwerking, DNA en identiteit, landrecreatie, waterrecreatie, verblijfsrecreatie, landschap en gezondheid, gastvrijheid en communicatie en dataverzameling. Per thema zijn een aantal acties geformuleerd waar aan gewerkt moet worden willen we de kwaliteit op peil houden. Wij stellen voor om de kosten te dekken uit de te realiseren meeropbrengst toeristenbelasting. Wij verwijzen hiervoor ook naar aanmelding 41. Toeristenbelasting.

Risico indien niet gehonoreerd

Dan worden de projecten uit het uitvoeringsprogramma niet allemaal uitgevoerd en de ambities uit het vastgestelde Programma Recreatie en Toerisme De Fryske Marren niet behaald.

20. Uitvoering Programma Economie *

Uitvoering Programma Economie *				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	100	100	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 4: Tegen 2030 het aantal jongeren en volwassenen met relevante vaardigheden, met inbegrip van technische en beroepsvaardigheden, voor tewerkstelling, degelijke jobs en ondernemerschap aanzienlijk opdrijven.

SDG 8: Tot meer economische productiviteit komen door diversificatie, technologische modernisatie en innovatie, ook door de klemtoon te leggen op sectoren met hoge toegevoegde waarde en arbeidsintensieve sectoren.

SDG 9: Ontwikkelen van kwalitatieve, betrouwbare, duurzame en veerkrachtige infrastructuur, met inbegrip van regionale en grensoverschrijdende infrastructuur, ter ondersteuning van de economische ontwikkeling en het menselijk welzijn, met klemtoon op een betaalbare en billijke toegang voor iedereen.

SDG 17: Doeltreffende openbare, publiek-private en maatschappelijke partnerschappen aanmoedigen en bevorderen, voortbouwend op de ervaring en het netwerk van partnerschappen.

Toelichting aanmelding

Er is behoefte aan een actueel programma Economie (Coalitieakkoord "Fûnemint fan moarn"). Het nieuwe Programma Economie is recent vastgesteld. In het programma is een uitvoeringsagenda opgenomen. Waar gaan we wanneer mee bezig. Om aan de slag te kunnen met de opgaven en de ambities van het programma waar te kunnen maken is er extra geld nodig. Het programma kent een looptijd van 4 jaar, waarbij begin 2026 een tussentijdse evaluatie wordt uitgevoerd. Op basis van deze evaluatie wordt een dekkingsvoorstel voor 2027 uitgewerkt en ter

besluitvorming aan de Gemeenteraad voorgelegd. Wij stellen voor om de gevraagde middelen voor 2025 en 2026 te bekostigen uit de te realiseren meeropbrengst toeristenbelasting. Wij verwijzen hiervoor ook naar aanmelding 41. Toeristenbelasting.

Risico indien niet gehonoreerd

Zonder extra middelen kan een groot deel van de opgaven/projecten van het programma niet worden uitgevoerd.

21. Capaciteit Programma Economie *

Capaciteit Programma Economie *				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	97	97	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 4: Tegen 2030 het aantal jongeren en volwassenen met relevante vaardigheden, met inbegrip van technische en beroepsvaardigheden, voor tewerkstelling, degelijke jobs en ondernemerschap aanzienlijk opdrijven

SDG 8: Tot meer economische productiviteit komen door diversificatie, technologische modernisatie en innovatie, ook door de klemtoon te leggen op sectoren met hoge toegevoegde waarde en arbeidsintensieve sectoren.

SDG 9: Ontwikkelen van kwalitatieve, betrouwbare, duurzame en veerkrachtige infrastructuur, met inbegrip van regionale en grensoverschrijdende infrastructuur, ter ondersteuning van de economische ontwikkeling en het menselijk welzijn, met klemtoon op een betaalbare en billijke toegang voor iedereen.

SDG 17: Doeltreffende openbare, publiek-private en maatschappelijke partnerschappen aanmoedigen en bevorderen, voortbouwend op de ervaring en het netwerk van partnerschappen.

Toelichting aanmelding

Het nieuwe Programma Economie is vastgesteld. Om uitvoering te kunnen geven aan de opgaven van het programma in 2025 en 2026 is er extra capaciteit nodig. Wij stellen voor om de kosten te dekken uit de te realiseren meeropbrengst toeristenbelasting. Wij verwijzen hiervoor ook naar aanmelding 41. Toeristenbelasting.

Risico indien niet gehonoreerd

Zonder extra capaciteit kan een groot deel van de opgaven/projecten van het programma niet worden uitgevoerd.

22. Focusprojecten Tsjûkemar (Project Ulesprong)

Focusprojecten Tsjûkemar (Project Ulesprong)				
Categorie	Totale investering			900
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	18	54	71	71
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: Recreatie en toerisme dragen bij aan een goede gezondheid door ontspanning en actieve bezigheden, zoals zwemmen en wandelen in recreatiegebieden.

SDG 8: De recreatiesector stimuleert de economische vitaliteit van gemeente De Fryske Marren door werkgelegenheid te bieden en de lokale economie te ondersteunen.

SDG 9: Innovatie en investeringen in de recreatiesector zijn nodig om te voldoen aan veranderende eisen van recreanten en om te blijven voorzien in hoogwaardige faciliteiten.

SDG 11: Consumentenuitgaven dragen bij aan het behoud van voorzieningen in dorpen, steden en kernen, wat bijdraagt aan duurzame gemeenschappen.

SDG 13: Duurzame toeristische ontwikkeling is belangrijk voor het verminderen van de impact op het klimaat en voor het bevorderen van een duurzaam bewustzijn in het gebied.

SDG 17: Het initiatief in het Tsjûkemargebied is een Mienskipsinitiatief, wat betekent dat het van onderaf is ontstaan en samenwerking tussen verschillende belanghebbenden bevordert om gemeenschappelijke doelen te bereiken.

Toelichting aanmelding

De Ôlesprong en de Zuidoost-oever zijn de twee focusprojecten onder de plannen voor de gebiedspilot Tsjûkemar, zo is bestuurlijk afgesproken. De terreinen zijn toe aan een upgrade en hebben alle potentie om uit te groeien tot aantrekkelijke dagrecreatieve voorzieningen; niet alleen voor eigen inwoners, maar ook voor toeristen. Op grond van de eerste schetsontwerpen wordt bij de Ôlesprong voorzien in de herinrichting van het bestaande parkeerterrein, aanleg van een groen-parkeerzone, ligweiden, heuvels, oeverbescherming, zichtbaarheid van het zandstrand vanaf de A6, aanleg van afmeersteigers voor varende passanten en een optie voor een horecavoorziening. Op grond van de eerste schetsontwerpen wordt bij de Zuidoost-oever voorzien in een upgrade/herinrichting van het strand en de speelweide, zwemsteiger, wandelpaden en parkeerplaats en het organisch laten ontstaan (door te regelen dat het toegestaan is) van het kitesurfen. Plan- en besteksvoorbereiding voor beide projecten zou(den) in principe plaats kunnen vinden in 2024. Hiervoor zijn middelen beschikbaar. Als er (voldoende) realisatiebudget beschikbaar komt kan de uitvoering wellicht starten in 2025. Voor beide projecten wordt gekozen voor een modulaire opbouw. Dat wil zeggen voor de Ôlesprong eerst een aantal deelfacetten ontwikkelen op grond in eigendom van de overheden en voor de Zuidoost-oever het organisch laten ontstaan van het kitesurfen. De raad heeft in 2016 een bedrag van € 450.000 beschikbaar gesteld voor de ondersteuning van het proces van de Club van Aanjagers Tsjûkemar en de ontwikkeling van uitvoeringsplannen (procesgeld). We komen nu op het punt dat er ook daadwerkelijk uitvoeringsgeld nodig is. De Provincie heeft met haar coalitieakkoord 1 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de beide focusprojecten. Van de gemeente wordt derhalve gevraagd om ook een bedrag voor beide projecten te reserveren. Op basis van de ramingen gaat dit om een bedrag van € 900.000. Dit bedrag bestaat uit € 200.000 vanuit de gemeente voor de Zuidoost-oever en € 700.000 voor de Ôlesprong. Opgemerkt moet worden dat met de bedragen van de Provincie en Gemeente niet alle wensen/ideeën van de Club van Aanjagers kunnen worden gerealiseerd.

Risico indien niet gehonoreerd

Als de gemeente geen uitvoeringsgeld beschikbaar stelt lopen we het risico dat de Provincie het miljoen dat in het coalitieakkoord opgenomen is voor de focusprojecten ook niet aan de projecten uitgeeft. Bovendien is een miljoen (Provincie) niet voldoende voor de uitvoering van de beide projecten. De inwoners van het Tsjûkemargebied hebben zich met projectontwikkeling al jarenlang ingezet voor de streek, maar de overheden hebben sinds 2018 nog geen nieuwe projecten kunnen (laten) uitvoeren met uitvoeringsgeld. Dit begint langzaam wel van invloed te zijn op het energieniveau van de vrijwilligers en inwoners in het gebied.

23. Procesgeld Club van Aanjagers Tsjûkemar *

Procesgeld Club van Aanjagers Tsjûkemar *				
Categorie	Totale investering			
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	85	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: Recreatie en toerisme dragen bij aan een gezonde levensstijl door ontspanning en actieve bezigheden in recreatiegebieden zoals zwemmen en wandelen.

SDG 8: De recreatiesector stimuleert de economische vitaliteit van gemeente De Fryske Marren.

SDG 9: Innovatie en investeringen in de recreatiesector zijn cruciaal om aan veranderend recreatiegedrag en hogere eisen aan voorzieningen te voldoen.

SDG 11: Consumentenuitgaven dragen bij aan het behoud van voorzieningen in dorpen, steden en kernen.

SDG 13: Duurzame toeristische ontwikkeling is een belangrijk speerpunt en draagt bij aan een duurzame toekomst.

SDG 17: De planontwikkeling in het Tsjûkemargebied is een Mienskipsinitiatief, bottom-up ontstaan, en benadrukt samenwerking om doelen te bereiken.

Toelichting aanmelding

Samen met de Provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân en de Club van Aanjagers Tsjûkemar werken we aan het grote maatschappelijke initiatief “gebiedspilot Tsjûkemar”. Het Tsjûkemar moet een “bestemmingsgebied” worden waar iedereen graag langer wil verblijven. De Club van Aanjagers neemt het voortouw in de ontwikkeling in samenwerking met de overheden (Intentieverklaring, 2019). Door de CvA is een uitvoeringsplan opgesteld voor de economische en toeristische ontwikkeling op en om het Tsjûkemar. Zowel de gemeente als de provincie hebben de CvA gefaciliteerd bij de totstandkoming van het uitvoeringsplan. Een plan maken is één ding, het plan uitvoeren is stap twee. Om de (financiële) haalbaarheid van de diverse planonderdelen te onderzoeken is in de afgelopen jaren door zowel gemeente als de provincie (ambtelijke) ondersteuning aan de CvA aangeboden (uren, procesgeld). Concreet betekent dit, dat de gemeente en provincie beide een (jaarlijkse) bijdrage beschikbaar hebben gesteld voor de ondersteuning van het proces. Het door de gemeente beschikbaar gestelde procesgeld is eind 2024 op. Tot nu toe werd er door de gemeente ieder jaar een bijdrage van € 75.000 overgemaakt naar de CvA voor laaghangend fruit projecten en ondersteuning in het proces. Ook zijn er bij de gemeente jaarlijks kosten in rekening gebracht voor het secretariaat van de CvA (circa € 6.000 per jaar). Uit dit procesgeld is ook geld vrij gemaakt om alvast projectonderdelen in uitvoering te brengen. Daarbij is de focus in de afgelopen jaren met name geweest op het ‘laaghangend fruit’. Van de “grotere” projecten zijn de Zuidoost oever en Ulesprong als focusprojecten aangemerkt. Proces aanjaagbudget is nodig om de initiatieven in het kader van de gebiedsontwikkeling bottom-up en met de overheden en andere partijen te ontwikkelen, verbinden, definiëren en communiceren en zover te begeleiden dat ze als concrete projecten kunnen worden voorbereid en gerealiseerd. Uit het procesgeld worden bijvoorbeeld de Oaljemantsjes gefinancierd (75.000,-), advies inwinning derden (25.000), facilitaire kosten (circa 25.000,-) en boekhoudproces. De Provincie is ook voornemens blijvend te ondersteunen in het proces. We vragen procesgeld voor 2025 en zien dit als een overbruggingsjaar

waarin het initiatief geëvalueerd wordt op basis waarvan een besluit kan worden genomen voor het vervolg.

Risico indien niet gehonoreerd

Als de aanmelding niet gehonoreerd wordt is er voor volgend jaar en dit jaar geen procesgeld meer beschikbaar voor de Club van Aanjagers Tsjûkemar met als gevolg dat het project Club van Aanjagers Tsjukemar stopt.

Programma 4. Leefbaarheid en onderwijs

Bedrag x € 1.000

Nr.	Gehonoreerde aanmelding	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Programma 4. Leefbaarheid en onderwijs					
24	Huisvesting sociale, culturele en sportverenigingen Balk (waarvan € 407.000 incidenteel) *	568	526	700	700
25	Subsidieregeling dorpshuizen	190	190	190	190
26	Tijdelijke huisvesting scholen St Nicolaasga *	369	369	-	-
27	Kwalificatieplicht **	45	45	45	45
28	Faciliteren huisvesting sportpark SV Donia *	1.287	-	-	-
29	Groot onderhoud sportvelden *	63	-	-	-
30	Formatie leerplicht	21	21	21	21
31	Begrotingssubsidie culturele instellingen *	140	-	-	-
Totaal		2.683	1.151	956	956
Waarvan ten laste van de Algemene reserve (incidenteel)*		2.266	369	-	-
Waarvan ten laste van de exploitatie (structureel)		417	782	956	956

** Kwalificatieplicht: er zijn middelen toegezegd voor de uitvoering van de kwalificatieplicht. Op het moment dat deze gelden via een circulaire toegekend worden, wordt € 45.000 van deze middelen geormerkt voor de uitvoering van de kwalificatieplicht. Vervolgens kunnen dan de gehonoreerde structurele middelen vrijvallen in het financieel perspectief.

24. Huisvesting sociale, culturele en sportverenigingen Balk (waarvan € 407.000 incidenteel) *

Huisvesting sociale, culturele en sportverenigingen Balk (waarvan € 407.000 incidenteel) *				
Categorie	Totale investering			10.215
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	161	526	700	700
Eenmalige kredieten	407	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: Het aanpakken van het huisvestingsvraagstuk van sociaal-culturele en sportverenigingen draagt bij aan de gezondheid en het welzijn van de gemeenschap door passende accommodaties te bieden voor actieve deelname aan activiteiten.

SDG 7: Efficiënt gebruik van accommodaties kan bijdragen aan een vermindering van energieverbruik, wat relevant is voor duurzaamheid en mogelijk voor SDG 7.

SDG 17: Het betrekken van diverse belanghebbenden en het creëren van samenwerkingsverbanden om het huisvestingsvraagstuk aan te pakken, illustreert de nadruk op partnerschap en samenwerking, essentieel voor het bereiken van de SDG's.

Toelichting aanmelding

In Balk werken wij met diverse belanghebbenden aan het huisvestingsvraagstuk van de sociaal culturele- en sportverenigingen. Dit vraagstuk heeft betrekking op vier accommodaties waarvan de gemeente eigenaar is. U heeft hiervoor een plan van aanpak vastgesteld en een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld. De verkenningsfase is nu afgerond. Om u in de gelegenheid te stellen om uiteindelijk een afweging te kunnen maken als het gaat om de oplossingsrichting voor dit huisvestingsvraagstuk verwijzen wij voor de inhoudelijke afweging naar het besluitvormingstraject "Afronding verkenningsfase project huisvesting van de sociaal culturele- en sportverenigingen in Balk". In dit traject leggen wij op basis van scenario's met voor- en nadelen het voorkeursscenario, MFC met zalen centrumzijde, aan u voor. Bij onze voorkeur zijn onder andere uw opdracht, multifunctioneel gebruik, bespreekbaarheid voor een deel van de buurt en de verbinding met het centrum van Balk doorslaggevend. Bij uw besluitvorming speelt ook het recent vastgestelde maatschappelijk accommodatiebeleid een rol. Dat beleid biedt u de kaders om in een kern met een centrumfunctie een multifunctionele accommodatie te realiseren.

De uit ons voorkeursscenario voortvloeiende financiële afweging leggen wij hierbij aan u voor. In de eerdere perspectiefnota's 2022, 2023 en 2024 waren de investerings- en exploitatielasten nog niet duidelijk en vanwege die reden op pm gezet. Nu de verkenningsfase is afgerond is daaromtrent wel duidelijkheid. De lasten die drukken op de begroting als het gaat ons voorkeursscenario bedragen jaarlijks € 700.000. Hier hoort een investering van € 10.215.000 bij. Daarnaast is er sprake van eenmalige kosten van € 407.000 voor met name de sloopkosten en het bouwrijp maken van de grond.

Er wordt op gekoerst dat de raad in de vergadering van 19 juni 2024 de scenario's voor de huisvesting van de verenigingen in Balk bespreekt en hierover een besluit neemt. Als de raad besluit tot een ander scenario dan het voorkeursscenario dan worden de financiële consequenties van de keuze voor een ander scenario meegenomen bij de begroting 2025.

Risico indien niet gehonoreerd

1. De realisering van een MFC Balk hangt nauw samen met ons eigenaarschap van de Treemter, De Trime, de gymzaal en 't Haske in Balk. Deze gebouwen moeten de komende jaren verkocht, vervangen, geüpgraded en/of verduurzaamd worden. Bij realisering van een MFC wordt ook de verdere aanpak van deze vier gebouwen betrokken.
2. Uitstel of afstel van een MFC Balk nu betekent op termijn alsnog het maken van kosten voor de gebouwen die wij moeten upgraden en verduurzamen.
3. Vervanging van de gymzaal is gelet op de staat urgent. Uitstel of afstel is voor het gebruik geen optie.
4. De vrijwilligers van de gebruikers van het toekomstig MFC hebben enorm veel tijd gestoken in de planvorming. Ingeval de aanmelding niet wordt gehonoreerd geven wij een teleurstellend signaal af aan al die vrijwilligers in Balk.

25. Subsidierегeling dorpshuizen

Subsidierегeling dorpshuizen				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	190	190	190	190
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 4: Het accommodatiebeleid en de subsidie voor dorpshuizen dragen bij aan de toegankelijkheid van onderwijs en gemeenschapsvoorzieningen voor iedereen. Dit bevordert gelijke kansen en inclusie door ervoor te zorgen dat leerlingen en gemeenschapsleden toegang hebben tot passende faciliteiten en leeromgevingen.

SDG 10: Door te zorgen voor faciliteiten die leerlingen vanuit verschillende perspectieven naar de wereld laten kijken en door te focussen op toegankelijkheid en ontmoetingsruimten, wordt gelijke kansen voor iedereen bevorderd en wordt discriminatie tegengegaan.

SDG 11: Het accommodatiebeleid richt zich ook op de keuze voor de ligging van voorzieningen, wat bijdraagt aan leefbare steden en gemeenschappen. Door bijvoorbeeld de nabijheid van voorzieningen en het bevorderen van duurzame vervoersmiddelen, wordt de leefbaarheid verbeterd en fijnstof teruggedrongen.

SDG 17: De implementatie van het accommodatiebeleid vereist samenwerking en partnerschap om gemeenschappelijke doelen te bereiken. Dit betekent slim samenwerken tussen verschillende belanghebbenden en het inrichten van processen die gericht zijn op effectieve samenwerking.

Toelichting aanmelding

Onlangs is door de gemeenteraad het accommodatiebeleid vastgesteld. Ook is in deze vergadering het besluit genomen om een algemene activiteitensubsidie voor dorpshuizen op te nemen en de kosten hiervan mee te nemen bij de integrale afweging in de perspectiefnota 2025. Het gaat hier om een structureel budget ter ondersteuning van de dorpshuizen en wijkcentra.

In 2025 vervalt het zogenaamde 'WMO convenant'. Dit is een regeling die voorziet in financiële compensatie voor de gemeentelijke heffingen. Omdat dit convenant niet altijd recht doet aan het doel en de mate van compensatie, wordt deze vervangen door een plus op de activiteitensubsidie. Het totaalbedrag wordt dan de € 140.000 uit het accommodatiebeleid plus € 50.000 euro als compensatie van het WMO convenant. In de loop van 2024 wordt de regeling opgesteld.

Risico indien niet gehonoreerd

- Een substantiële verslechtering van de financiële positie van alle dorpshuizen doordat het WMO-convenant na dit jaar eindigt.
- Gedwongen beëindiging van een nog onbekend aantal (WMO-gerelateerde) activiteiten in de dorpshuizen.
- Zonder een nieuwe, vervangende, subsidierегeling dreigt het gevaar dat een aantal dorpshuizen in directe financiële problemen komt.

26. Tijdelijke huisvesting scholen St Nicolaasga *

Tijdelijke huisvesting scholen St Nicolaasga *				
Categorie	Totale investering			
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	369	369	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 4: Het huisvestingsplan voor het Integraal Kindcentrum (IKC) Sint Nyk draagt bij aan de toegankelijkheid en kwaliteit van onderwijs door basisscholen en kinderopvang samen te huisvesten. Dit bevordert gelijke toegang tot onderwijs en passende leeromgevingen, zoals instructie- en praktijkruimtes, wat cruciaal is voor inclusief onderwijs.

SDG 10: Door verschillende voorzieningen onder één dak te brengen, wordt diversiteit gestimuleerd en krijgen leerlingen de kans om vanuit verschillende perspectieven naar de wereld te kijken. De keuze voor de ligging van het IKC en de nabijheid van voorzieningen dragen bij aan het bevorderen van gelijke kansen voor iedereen.

SDG 11: Het huisvestingsplan heeft ook betrekking op de keuze voor de ligging van het IKC, wat kan bijdragen aan leefbare gemeenschappen. Door bijvoorbeeld duurzame vervoersmiddelen te stimuleren en de nabijheid van voorzieningen te waarborgen, wordt de leefbaarheid verbeterd en fijnstof teruggedrongen.

SDG 17: De realisatie van het IKC vereist samenwerking en partnerschap tussen verschillende belanghebbenden, zoals scholen, kinderopvang, en de gemeente. Samenwerking is een essentiële randvoorwaarde voor een effectief proces en het bereiken van gemeenschappelijke doelen, zoals het realiseren van hoogwaardige en inclusieve onderwijs- en opvangfaciliteiten.

Toelichting aanmelding

Binnen IKC Sint Nyk worden de basisscholen De Paedwizer en It Klimmerblêd samen met kinderopvang onder één dak gehuisvest. De besluitvorming over het voornemen voor de school op een nieuwe locatie, brengt extra kosten met zich mee. Deze extra kosten komen voort uit de huur van noodlokalen (gedurende circa 1,5 jaar) ad € 737.000 en de sloopkosten van het huidige schoolgebouw van De Paedwizer van € 142.000.

Er wordt op gekoerst dat de raad in de vergadering van 29 mei 2024 de bekostiging huisvesting kinderopvang binnen IKC in Sint Nicolaasga bespreekt en hierover een besluit neemt. Als de raad een ander besluit neemt dan het raadsvoorstel dan worden de financiële consequenties van dit andere besluit meegenomen bij de begroting 2025.

Risico indien niet gehonoreerd

Indien deze aanmelding niet wordt gehonoreerd, dan kan de oude school niet worden gesloopt en nieuw worden teruggebouwd.

27. Kwalificatieplicht **

Kwalificatieplicht **				
Categorie	Totale investering			
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	45	45	45	45
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: de leerplicht-consulent bewaakt vooral ook het leerrecht. Het volgen van onderwijs is essentieel voor het latere leven van het kind, en draagt bij aan een betere gezondheid en welzijn.

SDG 4: de leerplicht-consulent bewaakt de toegang tot kwalitatief onderwijs.

SDG 10: juist kinderen en jongeren uit sociaal zwakkere milieus verzuimen vaker en hebben een grotere kans om uit te vallen op het onderwijs. Het is de taak van de leerplicht-consulent om deze uitval te voorkomen.

Toelichting aanmelding

De kwalificatieplicht is de leerplicht voor 16- en 17-jarigen, die geen diploma op MBO-2 niveau of hoger hebben. De kwalificatieplicht is een wettelijke taak voor de gemeente en wordt uitgevoerd door centrumgemeente Súdwest-Fryslân (SWF). Die gemeente ontvangt daarvoor middelen van het rijk. Vanaf 2025 krijgen centrumgemeenten geen middelen meer voor de kwalificatieplicht in andere gemeenten. Deze middelen worden toegevoegd aan het gemeentefonds van de individuele gemeenten. Het wordt niet een decentralisatie-uitkering. Op het moment dat deze gelden via een circulaire worden toegekend, wordt € 45.000 van deze middelen geormerkt voor de kwalificatieplicht. Het voor het uitvoeren van deze taak benodigde bedrag van € 45.000 is gebaseerd op 0,6 fte (die nu door SWF wordt uitgevoerd). Omdat de expertise en de formatie aanwezig zijn bij SWF adviseren wij om een bedrag aan te vragen voor uitvoering door SWF in plaats van formatie voor uitvoering binnen DFM. SWF stuurt dan jaarlijks een factuur naar DFM voor de uitvoering van deze taak.

Risico indien niet gehonoreerd

Als deze aanvraag niet wordt gehonoreerd kan de kwalificatieplicht-ambtenaar in Súdwest-Fryslân niet meer worden ingezet in De Fryske Marren. Het is wettelijk niet toegestaan om geen kwalificatieplicht-ambtenaar te hebben. Het is geen optie om deze taak in de bestaande formatie te regelen. De expertise en deskundigheid hebben wij niet in huis.

28. Faciliteren huisvesting sportpark SV Donia *

Faciliteren huisvesting sportpark SV Donia *				
Categorie	Totale investering			
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	1.287	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: De realisatie van een nieuw sportpark draagt bij aan het bevorderen van gezondheid en welzijn door mensen de mogelijkheid te bieden om actief deel te nemen aan sportactiviteiten, wat gunstig is voor hun fysieke en mentale welzijn.

SDG 9: Het investeren in de infrastructuur van sportvelden en andere faciliteiten draagt bij aan de ontwikkeling van duurzame infrastructuur, wat essentieel is voor economische groei en menselijk welzijn in de gemeenschap.

SDG 17: Het betrekken van verschillende belanghebbenden, waaronder sportverenigingen en de gemeente, om een nieuw sportpark te realiseren illustreert het belang van partnerschap en samenwerking om gemeenschappelijke doelen te bereiken, zoals het bevorderen van sport en welzijn in de gemeenschap.

Toelichting aanmelding

Het proces om voor de voetbalverenigingen VV Renado, VVI en VV Langweer voor de regio Sint Nicolaasga, Idskenhuzen en Langweer een nieuw volwaardig en toekomstbestendig sportpark te realiseren loopt al enige tijd. Deze ontwikkeling sluit aan bij de ambities van het gemeentelijk sport- en beweegbeleid. Met het realiseren van een nieuw sportpark komende de bestaande sportparken in Sint Nicolaasga, Idskenhuzen en Langweer te vervallen. En daarmee ook de kosten voor het gemeentelijk onderhoud en beheer van deze sportparken. Die vrijvallende locaties bieden vervolgens de mogelijkheid voor herontwikkeling.

Voor de infrastructuur (sportvelden, parkeerplaatsen, groenvoorziening, ontsluiting en dergelijke) heeft u inmiddels een krediet beschikbaar gesteld. Dat geldt niet voor de opstallen (was- en kleedkamers, kantine en dergelijke).

Het in januari 2024 vastgestelde maatschappelijke accommodatiebeleid biedt de mogelijkheid om voor opstallen, waarvan de gemeente geen eigenaar is of wordt, een bijdrage beschikbaar te stellen. Belangrijk daarbij is, gelet op het vastgestelde beleid, dat voorwaardelijk van de sportvereniging verwacht wordt dat de vereniging zelf ook substantieel bijdraagt in de kosten voor opstallen. Bijvoorbeeld via acties, subsidies en fondsen, zelfwerkzaamheid en een lening aan te gaan bij een bank.

In samenspraak met de vertegenwoordigers van SV Donia en een architectenbureau is er voor de opstallen een schetsontwerp gemaakt en een kostenraming opgesteld. De totale investeringskosten zijn geraamd op ruim € 3.200.000 (inclusief btw). Conform de afspraken in het maatschappelijk accommodatiebeleid is niet alleen de gemeente maar ook SV Donia aan zet als het gaat om de dekking van deze investeringsraming. Ter onderhandeling heeft SV Donia voorgelegd € 60.000 eigen geld in te willen brengen, voor ruim € 262.000 aan zelfwerkzaamheid uit te willen voeren en een lening aan te willen gaan van € 300.000.

De gemeentelijke bijdrage kan in de lijn van het maatschappelijk accommodatiebeleid bepaald worden op 30% van de investeringsraming, plus 5% van de investeringsraming als gevolg van onderlinge samenwerking en tenslotte nog eens 5% van de investeringsraming vanwege het vrijspelen van drie sportparken zodat de herontwikkeling van drie sportparken mogelijk wordt. Totaal betekent dat een gemeentelijke bijdrage van maximaal € 1.287.440. De uiteindelijke gemeentelijke bijdrage is niet eerder duidelijk nadat gemeente en voetbalverenigingen overeenstemming hebben bereikt over het totale dekkingsplan .

Risico indien niet gehonoreerd

1. De realisering van een nieuw sportpark en de herontwikkeling van de drie vrijvallende sportparken in Sint Nicolaasga, Langweer en Idskenhuzen hangen nauw met elkaar samen. Om die

herontwikkeling mogelijk te maken, moet eerst een nieuw sportpark worden gerealiseerd en in gebruik zijn genomen. Ingeval deze aanmelding niet wordt gehonoreerd is de realisatie van een nieuw sportpark niet mogelijk. Dat heeft als consequentie dat de herontwikkeling van drie bestaande sportparken stilvalt.

2. Het niet honoreren heeft ook als consequentie dat de opstallen die VV Renado gebruikt en waarvan wij voor een deel eigenaar zijn geüpgraded en verduurzaamd moeten worden. Gelet op de huidige onderhoudsstaat is dat urgent. Dat betekent dat wij voor dat deel waarvan wij eigenaar zijn kosten moeten gaan maken.

3. De vrijwilligers van de drie voetbalverenigingen hebben enorm veel tijd en energie gestoken in de planvorming van een nieuw sportpark. Ingeval de aanmelding niet wordt gehonoreerd geven wij een teleurstellend signaal af aan al die vrijwilligers in de drie dorpen.

29. Groot onderhoud sportvelden *

Groot onderhoud sportvelden *				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	63	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: Door ervoor te zorgen dat onze inwoners gebruik kunnen maken van kwalitatieve en veilige sportvelden dragen wij bij aan het welzijn en de gezondheid van hen.

Toelichting aanmelding

In het voorstel 'Beheer en onderhoud sportvelden' wordt inzicht gegeven in de bestaande kwaliteit, de vertaling van het beleid, de meerjarenplanning van de werkzaamheden en de daaraan gekoppelde financiële middelen. Het plan zal ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd en zal als basis dienen voor een nieuw in te stellen voorziening.

Jaarlijks is er voor de start van het sportseizoen grootschalig onderhoud aan de velden nodig om de kwaliteit op peil te houden voor de wedstrijden en trainingen. Om het grootschalig onderhoud voor 2024 mogelijk te maken wordt, vooruitlopend op de (hernieuwde) instelling van een voorziening, een eenmalig krediet van € 63.000 gevraagd.

In 2025 staan de volgende sportvelden op de planning voor groot onderhoud:

- Lemmer (korfbalveld)
- Balk (trainingsveld)
- NOK (a-veld)

Risico indien niet gehonoreerd

1. Als dit grootschalig onderhoud niet plaats vindt kan het zo zijn dat onze sportvelden niet meer aan de normen van de NOCNSF-KNVB2 d.d. maart 2003 (grasvelden) voldoen. Daarnaast

kunnen we de kwaliteit en daarmee ook samenhangend de veiligheid niet garanderen.

2. Onveilige situatie door een sportveld dat niet goed onderhouden is

30. Formatie leerplicht

Formatie leerplicht				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	21	21	21	21
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	0,22	0,22	0,22	0,22

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: de leerplicht-consulent bewaakt vooral ook het leerrecht. Het volgen van onderwijs is essentieel voor het latere leven van het kind, en draagt bij aan een betere gezondheid en welzijn.

SDG 4: de leerplicht-consulent bewaakt de toegang tot kwalitatief onderwijs.

SDG 10: juist kinderen en jongeren uit sociaal zwakkere milieus verzuimen vaker en hebben een grotere kans om uit te vallen op het onderwijs. Het is de taak van de leerplicht-consulent om deze uitval te voorkomen.

Toelichting aanmelding

Leerplicht is een wettelijke taak voor de gemeente. Het doel is het tegengaan van schooluitval en van thuiszittende leerlingen. Het aantal casussen en de ernst van de problematiek is de afgelopen jaren, vooral sinds corona, flink toegenomen: van 124 casussen in schooljaar 2017-2018 naar 574 het afgelopen schooljaar. Daarnaast vergen leerlingen van niet-Westerse komaf (azc; kinderen van statushouders; Oekraïense leerlingen) veel tijd. Dit beeld wordt door het onderwijsbeeld breed herkend.

Bij de aanbieding van het jaarverslag leerplicht aan uw raad in januari 2024 hebben wij uw raad geïnformeerd over de noodzaak van uitbreiding van de formatie. Met deze aanmelding wordt structureel acht uren extra formatie voor de leerplicht-consulent gevraagd.

Risico indien niet gehonoreerd

Als de 8 uren niet worden gehonoreerd zullen de leerplicht-consulenten niet meer kunnen voldoen aan hun wettelijke taak. Het gevolg zal zijn meer thuiszittende leerlingen. Gemeenten zijn wettelijk verplicht thuiszitters te voorkómen.

31. Begrotingssubsidie culturele instellingen *

Begrotingssubsidie culturele instellingen *				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	140	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: Culturele instellingen verhogen de leefbaarheid en het welzijn van onze inwoners.

SDG 4: Cultuureducatie, onderdeel van deze aanvraag, heeft invloed op het onderwijs in onze gemeente.

SDG 8: Door de instellingen te steunen in het voldoen aan hun CAO's, zorgen we voor Fair Pay in de culturele sector.

Toelichting aanmelding

In 2022 en 2023 is Nederland getroffen door enorme kostenstijgingen op het gebied van lonen, inflatie maar ook op het gebied van huur en energie. De culturele sector is ook getroffen door deze prijsstijgingen. Wij hebben op incidentele basis de huur- en energiekosten voor de culturele instellingen gecompenseerd in 2023, maar ook de loonkosten en inflatie. Deze kostenstijgingen worden met onze eigen indexering niet structureel gecompenseerd. Door de hoge prijsstijgingen in 2022 en 2023 zijn er nieuwe CAO's afgesloten voor de culturele sector. Deze CAO's met loonsverhogingen stijgen ver uit boven het loon- en prijspeil waarop wij jaarlijks de culturele instellingen indexeren. Daarnaast loopt onze indexering altijd achter omdat deze gebaseerd is op de septembercirculaire van het voorafgaande jaar. Afgelopen jaren zijn onze indexaties en de daadwerkelijke indexaties enorm uit elkaar gaan lopen waardoor structurele financiële problematiek is ontstaan. Daarom vragen wij nu structureel extra middelen aan om de culturele instellingen blijvend te helpen in de uitvoering van hun taken.

De culturele instellingen hebben allen met ons gesproken over de noodzaak tot bezuinigingen die doorgevoerd moeten worden om hun begrotingen sluitend te krijgen. Zo zullen toegangsprijzen en lesgelden verhoogd worden en waar nodig op inzet van personeel en communicatie worden bezuinigd. Bibliotheken Mar en Fean gaat de boekencollectie inkrimpen en Stichting Erfgoed, Natuur en Landschap kijkt naar het inperken van de openingstijden. De genoemde culturele instellingen blijven met ons in gesprek over de door te voeren bezuinigingen en hebben ook een financiële hulpvraag bij ons neergelegd. Het betreft een structurele bijdrage van € 140.000.

Risico indien niet gehonoreerd

1. De genoemde culturele instellingen kunnen niet meer de taken uitvoeren uit het beleidsplan Kunst Stroomt.
2. Er zal hoe dan ook bezuinigd worden, maar in het geval van niet honoreren zullen bezuinigingen gemaakt worden die impact hebben op de dienstverlening zoals ontslagen, entree/lesgelden gaan explosief stijgen, maar ook kan in het geval van de bibliotheken dit betekenen dat er een vestiging gesloten zou moeten worden. Het college wordt door de culturele instellingen geïnformeerd over het pakket aan bezuinigingen dat zij gaan doorvoeren.
3. De genoemde culturele instellingen komen in financiële problemen.

Programma 5. Sociaal domein

Bedrag x € 1.000

Nr.	Gehonoreerde aanmelding	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
	Programma 5. Sociaal domein				
32	Kosten jeugdhulp	1.000	1.000	1.000	1.000
33	Bijdrage Sociaal Domein Fryslân - Jeugdzorg - gecertificeerde instelling *	504	-	-	-
34	Bijdrage Sociaal Domein Fryslân - Instandhoudingskosten sociaal domein	289	289	289	289
35	Bijdrage GR Fryslân-West - beschut werken	30	33	35	37
36	Statushouders begeleiden bij inburgering *	300	300	-	-
37	Outreaching jongerenwerk *	210	-	-	-
38	Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) *	50	-	-	-
39	Ketenaanpak valpreventie *	73	-	-	-
40	Ketenaanpak overgewicht en obesitas *	42	-	-	-
	Totaal	2.498	1.622	1.324	1.326
	Waarvan ten laste van de Algemene reserve (incidenteel)*	1.179	300	-	-
	Waarvan ten laste van de exploitatie (structureel)	1.319	1.322	1.324	1.326

32. Kosten jeugdhulp

Kosten jeugdhulp				
Categorie	Totale investering			
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	1.000	1.000	1.000	1.000
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: Het bevorderen van welzijn voor alle inwoners jonger dan 18 jaar.

Toelichting aanmelding

De (reële) kostprijs van de jeugdhulp is gestegen. Dit heeft te maken met het stellen van hogere kwaliteitseisen aan de te verstrekken jeugdhulp (Inkoop 2024 en is in lijn met de Hervormingsagenda Jeugd) en de oplopende personeelslasten bij de aanbieders. Daarnaast zien we de hulpvragen complexer worden, met als gevolg de inzet van duurdere vormen van jeugdhulp. Tot slot zijn de in de begroting gehanteerde loon- en prijscompensatie en de werkelijke loon- en prijscompensatie niet evenredig aan elkaar. Deze ontwikkelingen leiden tot een structurele aanmelding van € 1 miljoen.

Het aantal kinderen/gezinnen dat een beroep doet op jeugdhulp is significant gestegen. Hoe de ontwikkeling zich zal voortzetten is op basis van de huidige (beperkte) resultaten lastig te bepalen. De zorgkosten worden nauwlettend geanalyseerd en gemonitord en de ontwikkeling hierop wordt gerapporteerd in de daarvoor bestemde P&C-documenten. Na deze analyse worden bij de Perspectiefnota 2026 deze verschillende ontwikkelingen meegenomen.

De gemeente heeft de wettelijke verplichting om, wanneer door de wettelijk aangewezen verwijzer wordt vastgesteld dat jeugdhulp ingezet moet worden, deze te verstrekken.

Risico indien niet gehonoreerd

Het is een open einde regeling en zal resulteren in een overschrijding van het budget.

33. Bijdrage Sociaal Domein Fryslân - Jeugdzorg - gecertificeerde instelling *

Bijdrage Sociaal Domein Fryslân - Jeugdzorg - gecertificeerde instelling *				
Categorie	Totale investering			
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	504	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: De uitvoering door de gecertificeerde instelling dragen bij aan een zo goed mogelijke ontwikkelingskans voor onze jeugd.

Toelichting aanmelding

De gecertificeerde instelling draagt zorg voor de uitvoering van de door de kinderrechter uitgesproken ondertoezichtstellingen. Op basis van de begroting 2024 van het Sociaal Domein Fryslân stijgt de bijdrage voor jeugdzorg - gecertificeerde instellingen voor De Fryske Marren met € 504.000. De oorzaken van deze toename van de kosten worden nog geanalyseerd en daarom is er alleen voor 2025 eenmalig het bedrag van € 504.000 in deze aanmelding meegenomen.

Risico indien niet gehonoreerd

1. Het verlenen / inzetten / bekostigen van jeugdzorg is een wettelijke taak die verankerd is in de jeugdwet;
2. Via de GR zijn we contractuele verplichtingen aangegaan rondom indexering en financiering.

34. Bijdrage Sociaal Domein Fryslân - Instandhoudingskosten sociaal domein

Bijdrage Sociaal Domein Fryslân - Instandhoudingskosten sociaal domein				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	289	289	289	289
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: De verhoging van het budget brede kosten sociaal domein draagt bij aan goede gezondheid en welzijn door de versterking van toegang tot gezondheidszorg en welzijnsdiensten.

SDG 10: Het initiatief helpt bij het bevorderen van ongelijkheid door ondersteuning te bieden aan alle inwoners, ongeacht hun achtergrond.

SDG 17: Het project stimuleert partnerschap om doelstellingen te bereiken door samenwerking tussen gemeenten en instanties.

Toelichting aanmelding

We zien dat de kosten van het budget brede kosten sociaal domein hoger zijn geworden de afgelopen jaren. De verhoging wordt met name veroorzaakt door de verhoging van de personele capaciteit van Sociaal Domein Fryslân (SDF) vanaf 2022/2023. Dit heeft te maken met een versterking van het onderdeel contractmanagement, het nieuwe inkooptraject voor jeugdzorg en diverse projecten. Hierover is besluitvorming geweest door de directies van Friese gemeenten.

Gezien bovenstaande stellen we een structurele verhoging voor van het budget van € 395.000 naar € 684.000 in de begroting van 2025 en verder.

Risico indien niet gehonoreerd

1. In dit geval worden we geconfronteerd met een overschrijding van naar verwachting € 289.000 van het budget. Door eerder aangegane verplichtingen (SDF), algemene stijging van kosten (licenties) en de open einde regeling van de posten Onafhankelijke Cliëntondersteuning (OCO) en tolkwerkzaamheden is het niet mogelijk deze kosten te verlagen. Overschrijding wordt dan verantwoord bij de jaarrapportage.

2. Dit budget is ingesteld omdat een beperkt aantal kostensoorten niet zijn toe te wijzen aan een specifiek onderdeel binnen het sociaal domein. In het verleden leverde dit veel extra werk op voor collega's en te late betalingen aan contractpartners. Het uitvoeren van dit scenario betekent het terugdraaien van een verbetering en heeft om deze reden niet de voorkeur.

35. Bijdrage GR Fryslân-West - beschut werken

Bijdrage GR Fryslân-West - beschut werken				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	30	33	35	37
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 8: De extra middelen die beschikbaar worden gesteld voor de begeleidingskosten van Beschut Werk dragen bij aan het streven naar inclusieve en duurzame economische groei. Door het creëren van fatsoenlijk werk voor mensen met een indicatie voor beschut werken, wordt de werkgelegenheid gestimuleerd en wordt er bijgedragen aan een eerlijke en duurzame economische ontwikkeling.

Toelichting aanmelding

Demissionair minister Schouten heeft in de kamerbrieven van 6-7-23 en 21-12-23 aangegeven structureel extra middelen beschikbaar te stellen via de meicirculaire voor onder andere de begeleidingskosten Beschut Werk. Dit vergt ook een aanvullend structureel bedrag van € 2.157 per beschutte werkplek van de gemeente.

De verantwoordelijkheid voor de beschutte werkplekken heeft de Gemeenschappelijke Regeling Fryslân-West bij NV Empatec belegd. Zij zijn verantwoordelijk voor het werkgeverschap, inclusief de werkplekken, voor inwoners met een indicatie voor Beschut Werk.

De Gemeenschappelijke Regeling Fryslân-West (GR F-W) is een gemeenschappelijke regeling voor de taken op het gebied van gesubsidieerde arbeid. De deelnemende gemeenten (Harlingen, Súdwest-Fryslân, Waadhoeke en De Fryske Marren) zijn verenigd in de GR F-W. De GR F-W is enig aandeelhouder van de NV Empatec. De NV Empatec is door de GR F-W aangewezen om de taken uit te voeren. Hoofdtak is de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en het werkgeverschap voor Beschut Werk. Tevens hebben de gemeenteraden de Businesscase Werkleerbedrijf vastgesteld, waar de re-integratie ook onderdeel vanuit maakt.

Risico indien niet gehonoreerd

Niet voldoen aan de wettelijke verplichting bij uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening en beschut werk en het niet nakomen van de afspraken die binnen de gemeenschappelijke regeling met elkaar gemaakt zijn.

36. Stashouders begeleiden bij inburgering *

Stashouders begeleiden bij inburgering *				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	300	300	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 1: Toegang tot de basisbehoefte van huisvesting

SDG 3: Door de regievoering door de gemeente wordt bijgedragen aan het welzijn van de stashouders.

SDG 4: Kwalitatief goed inburgeringsonderwijs wordt aangeboden.

Toelichting aanmelding

Sinds 1 januari 2022 is de nieuwe Wet inburgering (WI21) van kracht en heeft de gemeente de regie op de uitvoering van deze nieuwe wet. De uitvoering vindt plaats volgens het beleidsplan 'Welkom in De Fryske Marren 2022-2025' en sluit aan bij het coalitieakkoord.

In 2025 verwachten we 40 stashouders inclusief kinderen extra te moeten huisvesten. Dit zijn 26 volwassen stashouders die begeleiding nodig hebben bij de participatiecomponent van de B1 en Zroute. Dit wordt deels vormgegeven bij het Werkleerbedrijf. Daarnaast hebben we binnen het Sociaal Wijkteam regievoerders en ondersteuners in dienst voor deze doelgroep. Hiervoor vragen we ook tijdelijk extra capaciteit aan om de stashouders goed te kunnen begeleiden bij het wettelijk verplichte inburgeringstraject.

Vanaf 2024 komt er een extra taakstelling huisvesting stashouders op ons af. De taakstelling voor de huisvesting van stashouders neemt sinds 2023 toe. Was de jaarlijkse taakstelling voor 2021 en 2022 nog rond de 70, in 2023 was deze opgelopen naar 97. De eerste helft van 2024 is de taakstelling 55 personen en de verwachting is dat de 2e helft van dit jaar ook rond dat aantal zal uitkomen. Daarmee komt de verwachte taakstelling 2024 op 110 personen. Op moment van schrijven zijn er nog 41 stashouders die in 2023 gehuisvest hadden moeten worden (achterstand). Door de achterstand en hoge taakstelling ontstaat er meer druk op de uitvoer waar het momenteel begint te knellen.

Risico indien niet gehonoreerd

Het niet beschikbaar stellen van de benodigde middelen heeft als consequentie dat er geen invulling kan en wordt gegeven aan de wettelijke taak om alle stashouders (nieuwkomers) te begeleiden en te laten participeren. Met de decentralisaties binnen het sociaal domein zijn we verantwoordelijk voor het welbevinden en de maatschappelijke participatie van de inwoners van onze gemeente.

37. Outreachend jongerenwerk *

Outreachend jongerenwerk *				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	210	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: Het behouden van outreachend jongerenwerk draagt bij aan het vergroten van het welzijn van jongeren in de gemeente door problematiek rondom jongeren te voorkomen of te verminderen.

SDG 16: Het outreachend jongerenwerk speelt een belangrijke rol bij het handhaven van vrede en veiligheid in de gemeente door jongeren te ondersteunen en te begeleiden, en zo bij te dragen aan het voorkomen van escalatie van conflicten en criminaliteit.

Toelichting aanmelding

De (incidentele) subsidie voor het outreachend jongerenwerk komt vanuit de Nationaal Programma Onderwijs (NPO) gelden en liep af op 31 december 2023. Jongerenwerk is belangrijk en heeft grote meerwaarde. Het heeft een preventief effect op het voorkomen van (complexe) vraagstukken bij jongeren. Door met de jongeren in contact te zijn weet de jongerenwerker wat hen beweegt, wat er speelt. Ze brengen jongeren samen en leggen verbindingen. Ze activeren jongeren om mee te doen aan activiteiten op verschillende gebieden (sport, cultuur, activiteiten in eigen buurt/dorp/wijk). Ze helpen en ondersteunen jongeren om hun talenten in te zetten van idee naar plan. Daarnaast zijn zij een luisterend oor, laagdrempelig in het contact en maken maatschappelijke thema's bespreekbaar. Ook onze samenwerkingspartners (politie, handhaving, onderwijs) geven de noodzaak aan voor de verlenging van het jongerenwerk.

Er wordt eerst een incidenteel bedrag van € 210.000 gevraagd voor het jaar 2025. We zullen in dat jaar de inzet van de afgelopen drie jaar evalueren en daarna kijken hoe we de inzet kunnen vervolgen, hiertoe volgt dan een nieuw voorstel.

Risico indien niet gehonoreerd

Inzet outreachend jongerenwerk is onderdeel van het jeugdbeleid en het integraal veiligheidsplan van gemeente De Fryske Marren. De wens voor de toekomst is om het outreachend jongerenwerk structureel te borgen binnen het integraal jeugdbeleid en de herijkte opdracht aan Sociaal Werk De Kear. Als het bedrag niet structureel wordt toegekend, dan zijn beleidsdoelstellingen niet uitvoerbaar (jeugdbeleid, integraal veiligheidsplan). De integrale samenwerking rondom jongeren met politie, handhaving etc. komt onder spanning te staan, geen contact meer met jongeren op straat en geen zichtbaarheid in kleinere kernen.

38. Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) *

Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) *				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	50	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: "Opgroeien in een Kansrijke Omgeving" is relevant omdat deze gericht is op het verbeteren van het welzijn van jongeren en het voorkomen van middelengebruik, wat direct bijdraagt aan het streven naar een goede gezondheid en welzijn van jongeren in de gemeente.

Toelichting aanmelding

In het Preventie- en handavingsplan middelengebruik dat in 2022 – 2026 is vastgesteld, hebben we al aangegeven dat er de komende jaren een stevige aanpak nodig is voor het tegengaan van middelengebruik onder jongeren in onze gemeente. Met 'Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)', ondersteund door Trimbos en het Nederlands Jeugdinstuut, werken we aan het verbeteren van het welbevinden van jongeren en aan het voorkomen van het gebruik van alcohol, drugs en tabak door jongeren.

Met de OKO aanpak in de gemeente wordt gestart in Balk. Echter voordat we met de uitvoering van OKO gestart zijn (eerste processtap betrof onderzoek/monitoring a.d.h.v. uitzetten van de OKO monitor en realiseren van een community), krijgen we al vanuit diverse geledingen in onze gemeente 'signalen' dat het (problematisch) middelengebruik in onze gemeente flink aan het toenemen is. Mede daarom willen we de aanpak meteen breder gaan inzetten i.p.v. alleen een eerste pilot in Balk. Met het aangevraagde budget willen we hiermee de eerste stappen in Lemmer zetten. Oók omdat OKO een preventieve aanpak betreft waarvan de resultaten pas na jaren zichtbaar zijn.

Risico indien niet gehonoreerd

Als de signalen die we momenteel waarnemen correct zijn en de komende tijd ook resulteren (ook in de data) in toename van middelengebruik, dan op korte- en lange termijn de problematiek onder jongeren .

Daarnaast wordt de mogelijkheid niet benut om diverse (preventieve) verbindingen te maken met bijv. Jongerenwerk op School (JOS)-overleg (naast curatief ook meer inzetten op preventief) en overig beleid (jeugdbeleid, ketenbeleid, nieuwe opdracht en inzet van De Kear), waarbij een brede gemeentelijke aanpak (o.b.v. de OKO-visie) zeer wenselijk is. We nu al extra investeren op preventieve inzet zodat we alvast kaders opstellen om z.s.m. te kunnen bijsturen.

39. Ketenaanpak valpreventie *

Ketenaanpak valpreventie *					
Categorie	Totale investering				-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028	
Structurele exploitatielast	-	-	-	-	
Eenmalige kredieten	73	-	-	-	
Formatie	-	-	-	-	

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: De ketenaanpak valpreventie voorkomt dat senioren (onnodig) vallen en bevordert gezond leven en welzijn door structureel bewegen en sociale activiteiten te stimuleren.

SDG 10: De gratis valpreventie interventie zorgt voor een gelijke kans voor elke inwoner, ongeacht hun achtergrond of financiële situatie, en draagt zo bij aan het verminderen van ongelijkheden in toegang tot gezondheidszorg.

Toelichting aanmelding

Voortraject valpreventie

In 2022 is het initiatief genomen in De Fryske Marren al te starten met gemeentelijke inzet op het gebied van valpreventie, nog voordat dit thema landelijk werd aangevlogen. Hiermee werd uitvoering gegeven aan 'structureel bewegen' in het kader van het onderwerp 'vitaal ouder', dat is vastgelegd in het coalitieakkoord 2022-2026. Het project gericht op valpreventie en vitaal ouder worden heet inmiddels 'Stevig staan'. Om aan deze inzet vorm te geven werd een projectleider aangesteld vanuit de GGD met als opdracht: in kaart brengen waar de behoefte lag, welk beweegaanbod er al was en hoe we ouderen het best konden activeren om hier gebruik van te maken.

Relatie met Integraal Zorgakkoord en Gezond en Actief Leven Akkoord

In 2023 werd het Gezond en Actief Leven Akkoord door een groot aantal landelijke partijen ondertekend. Valpreventie werd via dit akkoord landelijk op de agenda gezet. Er kwam een specifieke uitkering (onderdeel van de brede spuk GALA) voor de ketenaanpak valpreventie. In 2023 werd ook het Integraal Zorg Akkoord landelijk ondertekend. Onderdeel hiervan zijn een aantal ketenaanpakken, waarvan valpreventie er één is.

Waarom vragen we extra middelen voor valpreventie aan?

De spuk IZA middelen voor de ketenaanpakken kunnen we voor beantwoording van deze vraag buiten beschouwing laten. De spuk GALA middelen zijn hier wel van toepassing. Echter door de spuk GALA middelen voor valpreventie aan te vragen ontvangen we niet alleen geld voor iets waar we al, vanuit eigen middelen en op kleinere schaal, aan werkten. Met de inzet van de, vanuit GALA voorgeschreven, erkende interventies doen we iets dat we aanvankelijk (in 2022) niet van plan waren. Uit de wetenschappelijke onderbouwing van deze interventies blijkt dat deze heel effectief zijn om valrisico bij ouderen te verminderen. Daarnaast hebben ons ook gecommitteerd aan de targets en trainingen die bij de GALA horen. De erkende interventies, target en trainingen maken dat het benodigde budget voor valpreventie groter is dan we bij onze eigen start met inzet op dit thema in 2022 hadden begroot en het benodigde geld nu aanvragen bij de perspectiefnota.

Risico indien niet gehonoreerd

Bij het niet honoreren kan gemeente De Fryske Marren niet volledig voldoen aan de verplichting van het GALA akkoord. De verplichtingen verbonden aan GALA en VNG specifiek voor de ketenaanpak

valpreventie kunnen niet worden nagekomen. Dit betekent dat het geld kan worden teruggevorderd door het Rijk. Daarnaast is het niet mogelijk om uitvoering te geven aan het structureel bewegen, binnen het onderwerp vitaal ouder worden dat is vastgelegd in zowel het coalitieakkoord 2022-2026, als in het GALA.

40. Ketenaanpak overgewicht en obesitas *

Ketenaanpak overgewicht en obesitas *				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	42	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: De ketenaanpak overgewicht en obesitas ondersteunt kinderen en volwassenen bij het behalen van een gezond(er) gewicht. Daarnaast versterken we een netwerk dat zich focust op gezond gewicht. Het doel om gezond gewicht te behalen, bevordert gezond leven en welzijn.

Toelichting aanmelding

Gemeente De Fryske Marren heeft spuk GALA middelen voor de ketenaanpak overgewicht en obesitas aangevraagd. Om uitvoering te kunnen geven aan de ketenaanpakken overgewicht en obesitas (ketenaanpak obesitas en overgewicht volwassenen (KOOV) en ketenaanpak kind naar gezonder gewicht (KnGG)), moet de infrastructuur hiervoor in onze gemeente worden opgebouwd.

Hiervoor is ondersteuning in de vorm van een projectleider nodig. Deze extra inzet brengt kosten met zich mee die niet uit het reguliere gezondheidsbudget kunnen worden betaald. Omdat we als gemeente nog moeten beginnen met het opbouwen van de basisinfrastructuur, is het mogelijk om eenmalig de spuk GALA middelen voor de ketenaanpak overgewicht en obesitas te gebruiken om de inzet van een projectleider te bekostigen. Dit is echter geen structurele oplossing. De spuk GALA middelen zijn voor incidentele uitgaven om de basis te versterken. Eigenlijk zijn deze spuk GALA middelen dus niet bedoeld voor de kosten die horen bij het opbouwen van een basisinfrastructuur. Daar komt bij dat deze gelden niet toereikend zijn dat te doen én de kosten voor de uitvoer van de ketenaanpak te dekken. Daarom vragen wij € 42.000 aan. Dit bedrag omvat de werkzaamheden van de projectleider. Dit dienen wel structurele werkzaamheden te zijn die de basis leggen voor de ketenaanpak overgewicht en obesitas en het onderhouden hiervan. Door eerst een incidentele toekenning voor de ketenaanpak overgewicht en obesitas voor kinderen en volwassenen kan tot en met 2025 op de juiste manier invulling worden gegeven aan de verplichtingen die bij de spuk GALA middelen voor de ketenaanpak overgewicht en obesitas horen. Het netwerk overgewicht en obesitas kan dan niet langer worden onderhouden en verval.

Risico indien niet gehonoreerd

Bij het niet honoreren kan gemeente De Fryske Marren niet volledig voldoen aan de verplichting van het GALA akkoord. De verplichtingen verbonden aan GALA en VNG kunnen deels niet worden nagekomen. Dit betekent dat het geld kan worden teruggevorderd door het Rijk.

Algemene dekkingsmiddelen

Bedrag x € 1.000

Nr.	Gehonoreerde aanmelding	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Programma 9. Financiën en algemene dekkingsmiddelen					
41	Toeristenbelasting	-700	-700	-700	-700
42	Accountantsdiensten	25	25	25	25
43	Extra budget arbeidsomstandigheden	60	60	60	60
44	Adviseur veiligheid, gezondheid en milieu	-	-	-	-
Totaal		-615	-615	-615	-615
Waarvan ten laste van de Algemene reserve (incidenteel)*		-	-	-	-
Waarvan ten laste van de exploitatie (structureel)		-615	-615	-615	-615

41. Toeristenbelasting

Toeristenbelasting				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-700	-700	-700	-700
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 8: Investerings in de toeristische en economische sector stimuleren werkgelegenheid en inkomsten, waardoor de economische groei wordt bevorderd.

SDG 9: Investerings in de toeristische sector omvatten ook verbeteringen in infrastructuur en innovatie, wat het vestigingsklimaat en de lokale economie ten goede komt.

Toelichting aanmelding

Jaarlijks worden de meeste belastingen verhoogd met een inflatiepercentage. Dat doen we niet met de toeristenbelasting omdat dit zou leiden tot een onhandzaam tarief. Om die reden zijn de tarieven toeristenbelasting voor het laatst verhoogd in 2021 van € 1,00 naar € 1,20 voor alle personen ouder dan 12 jaar en niet woonachtig in gemeente De Fryske Marren.

Het gemiddelde tarief van de toeristenbelasting in Fryslân bedraagt in 2023 € 1,80 per persoon, per overnachting (bron Coelo). Om onze economische en toeristisch-recreatieve sector te kunnen versterken en vernieuwen en binnen de regio Zuidwest-Friesland een gelijk tarief te voeren voor het verblijf van niet-ingezetenen stellen wij een verhoging van het tarief toeristenbelasting voor van € 1,20 naar € 2,00 met ingang van 1 januari 2025. De geschatte opbrengst op basis van het tarief van € 2,00 en de huidige aangiftes leidt tot een verhoging van € 700.000 van de in de begroting opgenomen inkomsten toeristenbelasting. Wij zijn van mening dat het goed zou zijn om de extra inkomsten uit de toeristenbelasting grotendeels ook weer direct te besteden aan deze sectoren.

Hierdoor is het beter inzichtelijk te maken wat er met de belasting gebeurt. Met deze investeringen blijven we aantrekkelijk/worden we nog aantrekkelijker voor toeristen en recreanten. Het woon- en leefklimaat van onze inwoners gaat omhoog (eigen inwoners recreëren grotendeels in eigen gemeente) en daarmee krijgen we ook een aantrekkelijker vestigingsklimaat. In januari 2024 is de verhoging van de toeristenbelasting aan de orde geweest in de raad. Er is toen besloten om niet in te stemmen met het advies met als belangrijkste reden dat er nog geen zicht was op waar de meeropbrengst dan aan besteed wordt. Inmiddels zijn zowel het uitvoeringsprogramma Recreatie en Toerisme als Economie vastgesteld welke de onderbouwing geven van de (gedeeltelijke) besteding van de meeropbrengst toeristenbelasting. Hiervoor wordt ook verwezen naar de aanmeldingen 18, 19, 20 en 21.

Risico indien niet gehonoreerd

als dit niet gehonoreerd wordt missen we € 600.000 aan meeropbrengst toeristenbelasting waaruit de dekking voor de uitvoeringsprogramma's recreatie en toerisme en economie gehaald kan worden.

42. Accountantsdiensten

Accountantsdiensten				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	25	25	25	25
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 17: Tezamen met de accountant werken wij aan het behalen van de doelstellingen. De accountant heeft hierbij een actieve adviserende rol en is een kritische sparringpartner.

Toelichting aanmelding

Bij het raadsbesluit ten aanzien van de offertefase en benoeming beoordelingscommissie (besluit 29 november 2023) is de raad geïnformeerd over de verwachting dat de kosten van de aan te besteden accountantsdiensten hoger zullen zijn dan het huidige kostenniveau in de begroting. Bij het raadsbesluit over de voorlopige gunning van de accountant (10 april 2024) heeft de raad besloten de structureel extra benodigde financiële middelen voor accountantsdiensten mee te nemen bij de integrale afweging in de Perspectiefnota 2025.

De afgelopen jaren hebben wij gezien dat door toenemende werkzaamheden van de accountant bij bijvoorbeeld SISA-regelingen, de totale opdrachtwaarde hoger uitvalt dan geraamd en in de begroting rekening mee is gehouden. In 2023 heeft dit geleid tot een incidentele tussentijdse bijstelling van het budget bij de voor- en najaarsrapportage. De extra kosten van € 25.000 die voortvloeien uit de nieuwe opdrachtwaarde, gerelateerd tot de huidige begroting, worden nu structureel aangevraagd.

Risico indien niet gehonoreerd

Wanneer het budget niet structureel verhoogd wordt zal er structureel worden overschreden op dit budget.

43. Extra budget arbeidsomstandigheden

Extra budget arbeidsomstandigheden				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	60	60	60	60
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: Het hebben van een RI&E is verplicht en hiermee kan onze organisatie gestructureerd de risico's aanpakken om zo de kans op arbeidsgerelateerde gezondheidsklachten en ongevallen tot een minimum te beperken.

Toelichting aanmelding

Extra geld voor het uitvoeren van verplichte activiteiten/maatregelen op het gebied van arbeidsomstandigheden op grond van de Arbowet, het Arbobesluit en de Arboregeling.

Werken brengt risico's met zich mee. De Arbowet- en regelgeving is er dan ook op gericht deze risico's te minimaliseren en onze medewerkers te beschermen tegen onveilige en ongezonde werkomstandigheden. Om de arbeidsomstandigheden in onze organisatie zo goed mogelijk in te richten zullen er naast de jaarlijks structurele kosten de aankomende jaren meer kosten zijn voor het uitvoeren van verplichtingen als gevolg van de in 2023 gehouden risico-inventarisatie & evaluatie (RI&E). Naar aanleiding van deze inventarisatie van mogelijke risico's die onze medewerkers kunnen lopen bij de uitvoering van het werk in zowel de binnen- als de buitendienst worden plannen van aanpak opgesteld. In deze plannen van aanpak worden beschreven welke maatregelen wanneer genomen moeten worden om de geïnventariseerde risico's aan te pakken.

Wanneer er sprake is van goede arbeidsomstandigheden, wordt de kans op gezondheidsklachten, verzuim en ongelukken verminderd. Op die manier zorgen wij als werkgever voor een gezonde en veilige werkplek voor onze medewerkers.

Binnen het bestaande Arbobudget is onvoldoende geld beschikbaar voor de verplichte activiteiten/maatregelen en daarom vragen wij € 60.000 structureel aan.

Risico indien niet gehonoreerd

1. Het niet uitvoeren van verplichte activiteiten/maatregelen op het gebied van arbeidsomstandigheden op grond van de Arbowet, het Arbobesluit en de Arboregeling kan leiden tot het stilleggen van het werk, het geven van waarschuwingen en het opleggen van boetes door de Arbeidsinspectie. Zij controleren of wij als werkgever, maar ook de medewerkers zich houden aan de wet- en regelgeving op het gebied van arbeid.
2. Als er geen extra geld wordt toegekend voor het uitvoeren van verplichte

activiteiten/maatregelen op het gebied van arbeidsomstandigheden zal er sprake zijn van een structurele overschrijding van het Arbobudget met € 60.000.

44. Adviseur veiligheid, gezondheid en milieu

Adviseur veiligheid, gezondheid en milieu				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	1,00	1,00	1,00	1,00

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: De adviseur zal een rol spelen in het bevorderen van gezonde en veilige werkomstandigheden, wat een positieve invloed heeft op het welzijn van werknemers.

SDG 8: Door het creëren van een veilige werkomgeving wordt het bieden van fatsoenlijk werk gestimuleerd, terwijl het aanstellen van deze functie zorgt voor duurzame groei door de expertise in eigen huis te halen.

SDG 12: Het voldoen aan VCA- en Arbo-richtlijnen betekent dat productieprocessen veilig en verantwoordelijk worden beheerd, wat bijdraagt aan duurzamere bedrijfsvoering.

Toelichting aanmelding

De afgelopen 6 jaar is voor de ondersteuning bij de Veiligheid, gezondheid en milieu Checklist Aannemers (VCA) van de buitendienst externe capaciteit ingehuurd. Als gevolg van uitbreiding van taken (Arbowetgeving) het uitvoeren van de Risico-Inventarisatie en Evaluatie (RI&E aanbesteding) en advisering in de Arbo-gerelateerde zaken voor de gehele organisatie, is het wenselijk een adviseur VCA/veiligheidkundige in vaste dienst te nemen. Het betreft 1 fte.

Een deel van de salariskosten dekken we vanuit het voor de buitendienst beschikbare budget voor ARBO/VCA (€ 50.000) Het restant wordt betaald uit het centraal opleidingsbudget.

Risico indien niet gehonoreerd

Mocht de aanmelding niet worden gehonoreerd dan blijven we extern inhuren met als gevolg dat we de nodige eigen expertise voor deze wettelijke taak in onze organisatie ontberen.

7. Niet gehonoreerde aanmeldingen

Bedrag x € 1.000

Nr.	Niet gehonoreerde aanmelding	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
45	Programma 2. Ruimte Roazebosk *	29	-	-	-
46	Programma 4. Leefbaarheid en onderwijs Renovatie en verduurzaming accommodatie Tennisvereniging Joure *	187	-	-	-
47	Ontzameltraject museale kunstcollectie *	100	160	100	-
48	Programma 5. Sociaal domein Wijkaanpak - Gebiedsgericht werken *	150	150	-	-
49	Programma 9. Financiën en algemene dekkingsmiddelen Tegemoetkoming reiskosten woon-werkverkeer	218	218	218	218
50	Piek reisdocumenten *	39	102	94	39
51	Medewerker Procesbeheer	87	87	87	87
52	Functioneel beheerder	97	97	97	97
53	Extra budget voor werving en selectie	80	80	80	80
	Totaal	987	894	676	521
	Waarvan ten laste van de Algemene reserve (incidenteel)*	505	412	194	39
	Waarvan ten laste van de exploitatie (structureel)	482	482	482	482

Programma 2. Ruimte

Bedrag x € 1.000

Nr.	Niet gehonoreerde aanmelding	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
45	Programma 2. Ruimte Roazebosk *	29	-	-	-
	Totaal	29	-	-	-
	Waarvan ten laste van de Algemene reserve (incidenteel)*	29	-	-	-
	Waarvan ten laste van de exploitatie (structureel)	-	-	-	-

45. Roazebosk *

Roazebosk *				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	29	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: Het behoud en de ontwikkeling van bosgebieden zoals het Roazebosk dragen bij aan de gezondheid en het welzijn van de gemeenschap. Bosgebieden bieden mogelijkheden voor recreatie, ontspanning en fysieke activiteiten, wat gunstig is voor de gezondheid van mensen. Door het behoud en beheer van deze bosgebieden wordt een gezonde leefomgeving bevorderd, wat essentieel is voor het welzijn van de inwoners.

SDG 13: Het behoud en de uitbreiding van bosgebieden zijn cruciaal in de strijd tegen klimaatverandering. Bossen spelen een belangrijke rol bij het absorberen van CO₂ uit de atmosfeer, waardoor ze een natuurlijke oplossing bieden voor het verminderen van de concentratie van broeikasgassen. Door het overnemen en beheren van bosgebieden zoals het Roazebosk draagt de gemeente bij aan het behoud van natuurlijke koolstofopslag en aan de bevordering van klimaatbestendige ecosystemen.

Toelichting aanmelding

De provincie wil haar eigendommen bij het Roazebosk afstoten en heeft het aan de gemeente aangeboden. Dit strookt met een lang gekoesterde wens die al van 2012 dateert om van het Roazebosk weer één geheel te maken. Door het verdwijnen van de snelweg en de aanplant van het nieuwe gedeelte van het Roazebosk is dit al deels gelukt. Met het overnemen van deze stukjes bos komt dat dichterbij. Na aankoop kan overleg gevoerd worden met Staatsbosbeheer die ook een deel van het bos beheert en in eigendom heeft.

Risico indien niet gehonoreerd

Het is mogelijk dat het verkocht wordt aan een andere partij en dat er geen sprake meer is van één Roazebosk.

Programma 4. Leefbaarheid en onderwijs

Bedrag x € 1.000					
Nr.	Niet gehonoreerde aanmelding	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
46	Programma 4. Leefbaarheid en onderwijs Renovatie en verduurzaming accommodatie Tennisvereniging Joure *	187	-	-	-
47	Ontzameltraject museale kunstcollectie *	100	160	100	-
	Totaal	287	160	100	-
	Waarvan ten laste van de Algemene reserve (incidenteel)*	287	160	100	-
	Waarvan ten laste van de exploitatie (structureel)	-	-	-	-

46. Renovatie en verduurzaming accommodatie Tennisvereniging Joure *

Renovatie en verduurzaming accommodatie Tennisvereniging Joure *				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	187	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 3: De renovatie en verduurzaming van het clubgebouw van Tennisvereniging Joure draagt bij aan het creëren van een gezonde en veilige omgeving voor haar leden en de gemeenschap.

SDG 7: De verduurzaming van het clubgebouw richt zich op het verminderen van energieverbruik en het gebruik van duurzame energiebronnen, waardoor bijdraagt aan het bevorderen van duurzame energie in de gemeenschap.

SDG 17: De samenwerking tussen Tennisvereniging Joure, lokale instanties en de gemeente bij het realiseren van de renovatie en verduurzaming van het clubgebouw toont het belang van partnerschappen aan bij het bereiken van gemeenschappelijke doelen.

Toelichting aanmelding

Tennisvereniging Joure (TV Joure) heeft ons de afgelopen periode betrokken bij haar planvorming voor renovatie en volledige verduurzaming van haar clubgebouw op het tennispark in Joure. De vereniging is een bruisende en gezonde vereniging met ruim 540 leden, 80 vrijwilligers en een eigen tennispark. Het park ligt er goed onderhouden bij met 8 verlichte kunstgras tennisbanen die het hele jaar bespeeld kunnen worden, een tweetal padelbanen en vier kleine tennisbaantjes voor de jonge jeugd.

Naast een sportieve functie vervult TV Joure ook een maatschappelijke functie waarbij de vereniging samenwerkt met: Pastiel, SKIK kinderopvang, Sportbedrijf De Fryske Marren en De Kear.

TV Joure wil de aantrekkelijke vereniging blijven die ze nu is en dit verder uitbouwen. De belangrijkste ambitie is zowel volledige verduurzaming als een verbouwing van haar clubgebouw. De investering hiervoor raamt TV Joure op € 624.217 (incl. btw). De vereniging kan met eigen inbreng, acties, subsidies en fondsen naar verwachting € 350.000 van deze kosten dekken. Voor € 320.000 kan TV Joure een lening aangaan waarvoor ze een borgstellingsverzoek bij de gemeente heeft neergelegd dat nog in behandeling is.

Recent is het maatschappelijk accommodatiebeleid door de raad vastgesteld. In dit beleid is opgenomen dat sportverenigingen onder voorwaarden een gemeentelijke bijdrage kunnen ontvangen van maximaal 30% van de ver- dan wel nieuwbouwkosten van hun accommodatie. TV Joure doet hier een beroep op en stelt voor een toe te kennen bedrag in mindering te brengen op de lening waardoor de borgstelling lager wordt. Uitgaande van een investering van € 624.217 en 30% daarvan gaat het dan om een gemeentelijke bijdrage van € 187.265.

Risico indien niet gehonoreerd

wat is het risico?

47. Ontzameltraject museale kunstcollectie *

Ontzameltraject museale kunstcollectie *				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	100	160	100	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 11: Het ontzameltraject van de museale kunstcollectie draagt bij aan het beheer en de duurzaamheid van cultureel erfgoed binnen de gemeenschap, waardoor de musea Sloten en Joure kunnen bijdragen aan het behoud van een duurzame en veerkrachtige stedelijke leefomgeving.

Toelichting aanmelding

Met Stichting Erfgoed, Natuur en Landschap is afgesproken dat zij voor Museum Sloten, Gemeente De Fryske Marren en de eigen organisatie de kunstcollecties inventariseren, ondersteunen met het maken van een (museale) kerncollectie en het ontzamelen van het overige deel van de kunstcollectie. Het college heeft in 2023 besloten om voor fase 1 een subsidie af te geven. Het college besloot ook om via de voorjaarsrapportage 2024 een bedrag op te nemen voor fase 2 en voor fase 3 een aanmelding te doen voor de integrale afweging bij perspectiefnota 2025. De verschillende fases houden in dat er eerst een inventarisatie gemaakt wordt voor de gemeentelijke collectie. Fase 2 gaat in op het omschrijven van een kerncollectie voor Museum Joure en Museum Sloten. Fase 3 gaat in op het daadwerkelijke afstoten van museale objecten.

Door het honoreren van deze aanvraag kunnen musea Sloten en Joure hun kunstcollectie ontzamen, dit gaat om het project van het inkrimpen van de collecties.

Risico indien niet gehonoreerd

1. Musea Sloten en Joure kunnen het deel wat zij niet beschouwen tot hun kerncollectie niet afstoten. Daarmee komt er een grotere ruimtevrage voor het onderbrengen van hun collectie.
2. Voor de gemeentelijke collectie geldt vanuit de auteurswet een zorgplicht, waar wij op aangesproken kunnen worden.

Programma 5. Sociaal domein

Bedrag x € 1.000

Nr.	Niet gehonoreerde aanmelding	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
48	Programma 5. Sociaal domein Wijkaanpak - Gebiedsgericht werken *	150	150	-	-
	Totaal	150	150	-	-
	Waarvan ten laste van de Algemene reserve (incidenteel)*	150	150	-	-
	Waarvan ten laste van de exploitatie (structureel)	-	-	-	-

48. Wijkaanpak - Gebiedsgericht werken *

Wijkaanpak - Gebiedsgericht werken *				
Categorie	Totale investering			
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	150	150	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 1: (indirect) Door het versterken van de sociale basis en het bevorderen van gezondheid en welzijn draagt de wijkaanpak indirect bij aan het verminderen van armoede.

SDG 3: De uitbreiding van de wijkaanpak richt zich op het aanpakken van gezondheidsachterstanden en het bevorderen van een kansrijke start voor alle inwoners, waardoor het bijdraagt aan het streven naar een goede gezondheid en welzijn.

SDG 4: (indirect) - De wijkaanpak kan indirect bijdragen aan kwaliteitsonderwijs door het verbeteren van de leefbaarheid en het welzijn van de gemeenschap, wat gunstig is voor de educatieve omgeving.

SDG 8: (indirect) - De wijkaanpak kan indirect bijdragen aan waardig werk en economische groei door het versterken van de sociale basis en het bevorderen van gezondheid en welzijn, wat gunstige omstandigheden creëert voor economische ontwikkeling en werkgelegenheid.

SDG 10: Door zich te richten op het verminderen van gezondheidsachterstanden en het creëren van een kansrijke start voor alle inwoners, draagt de wijkaanpak indirect bij aan het verminderen van ongelijkheid.

SDG 11: De wijkaanpak draagt bij aan het vergroten van de leefbaarheid binnen de gemeenschap en het stimuleren van integrale gezondheidsverbetering, wat essentieel is voor het bevorderen van duurzame steden en gemeenschappen.

Toelichting aanmelding

Voor de aanpak van gezondheidsachterstanden & kansrijke start willen we de huidige wijkaanpak uitbreiden met minimaal 3 nieuwe wijken. De wijkaanpak stimuleert om lokaal integraal naar gezondheidsachterstanden te kijken en deze gezamenlijk met alle betrokkenen/partners op te pakken. De afgelopen jaren hebben we in de wijk Zuiderveld Joure en Sint Nyk (waar de grootste gezondheidsachterstanden voorkomen) extra kunnen ondersteunen bij de lokale aanpak van gezondheidsachterstanden. Vanuit deze wijkaanpak hebben we mooie resultaten weten te realiseren op individueel inwonerniveau en op proces en samenwerking. De gezamenlijke aanpak

levert daarnaast verbindingen en synergie op voor de interne- en externe partijen/organisaties. Naast dat we met deze diverse partijen en organisaties in de wijk gebiedsgericht werken, hebben we ook een interactief dashboard ingericht zodat we ook datagericht kunnen (gaan) werken en we resultaten in de toekomst beter zichtbaar kunnen maken.

Door het 'omarmen' van extra wijken creëren we ook een uitgebreid en divers ondersteuningsnetwerk/ fundament en vangnet voor de inwoners op het gebied van leefbaarheid, gezondheid en welzijn en kunnen we lokaal actief en integraal werken aan het versterken van de sociale basis en vele andere beleidsonderwerpen, thema's en opgaven gemeentebreed.

Risico indien niet gehonoreerd

De mogelijkheid om een extra impuls te geven aan de bestrijding van gezondheidsachterstanden wordt niet benut. Diverse partijen en organisaties opereren naast elkaar waardoor samenhang en de mogelijkheid om elkaar te versterken ontbreekt. Daarnaast wordt het voor de inwoners onduidelijk bij wie ze moeten zijn.

Algemene dekkingsmiddelen

Bedrag x € 1.000

Nr.	Niet gehonoreerde aanmelding	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Programma 9. Financiën en algemene dekkingsmiddelen					
49	Tegemoetkoming reiskosten woon-werkverkeer	218	218	218	218
50	Piek reisdocumenten *	39	102	94	39
51	Medewerker Procesbeheer	87	87	87	87
52	Functioneel beheerder	97	97	97	97
53	Extra budget voor werving en selectie	80	80	80	80
Totaal		521	584	576	521
Waarvan ten laste van de Algemene reserve (incidenteel)*		39	102	94	39
Waarvan ten laste van de exploitatie (structureel)		482	482	482	482

49. Tegemoetkoming reiskosten woon-werkverkeer

Tegemoetkoming reiskosten woon-werkverkeer				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	218	218	218	218
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

SDG 8: Door medewerkers een tegemoetkoming in de reiskosten woon-werkverkeer aan te bieden, draagt dit bij aan het creëren van waardig werk en het versterken van de economische groei. Het versterken van de positie op de arbeidsmarkt en het bieden van secundaire arbeidsvoorwaarden helpt bij het aantrekken en behouden van gekwalificeerd personeel, wat essentieel is voor het uitvoeren van de taken van de gemeente en het bereiken van haar ambities.

Toelichting aanmelding

Om onze taken als gemeente uit te kunnen voeren, is het noodzakelijk om nu en in de toekomst voldoende gekwalificeerd personeel in huis te hebben. Dit is een lastige opgave gezien de krapte op de arbeidsmarkt in het algemeen – en specifiek binnen de beleidsterreinen waar we te maken hebben met grote, complexe opgaven. Om onze positie op de arbeidsmarkt te versterken, willen we onze medewerkers een tegemoetkoming in de reiskosten woon-werkverkeer bieden.

Reiskostenvergoeding is een van de belangrijkste secundaire arbeidsvoorwaarden voor werkzoekenden en wordt door het merendeel van de overheidsorganisaties in de regio geboden. Ook de omliggende gemeenten hebben wel al een tegemoetkoming in de reiskosten woon-werkverkeer ingevoerd. Deze aanmelding volgt ook de denkwijze van de Ondernemingsraad.

Dit voorstel draagt bij aan het versterken en behouden van een goede concurrentiepositie op de regionale arbeidsmarkt, zodat we de juiste medewerkers kunnen binden aan de organisatie om aan onze ambities te werken.

Risico indien niet gehonoreerd

1. Een vergoeding voor reiskosten woon-werkverkeer is een van de belangrijkste arbeidsvoorwaarden voor werkzoekenden. Het merendeel van de overheidsorganisaties in de regio biedt dit inmiddels. Bovendien zijn overige arbeidsvoorwaarden bij deze organisaties min of meer gelijk (flexibele werktijden, verlof, pensioenregeling etc.). Wanneer gemeente De Fryske Marren geen reiskostenvergoeding biedt, is dat direct van invloed op onze concurrentiepositie op de arbeidsmarkt. Dit is een probleem, want de huidige krapte op de arbeidsmarkt maakt het al lastig om bepaalde kritische functies duurzaam in te vullen.

2. Het niet kunnen bieden van een reiskostenvergoeding woon-werkverkeer heeft effect op de salarisonderhandelingen en vormt soms zelfs een belemmerende factor bij het “vastleggen” van nieuwe medewerkers. We zien dat regelmatig iets extra's moet worden geboden in de vorm van extra periodieken of een arbeidsmarkttoelage om reiskosten te compenseren. Dit is niet wenselijk.

50. Piek reisdocumenten *

Piek reisdocumenten *				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	-	-	-	-
Eenmalige kredieten	39	102	94	39
Formatie	0,50	1,30	1,20	0,50

Toelichting relatie SDG's

SDG 16: Door te streven naar verantwoordelijkheid en goed geregelde administratieve processen zorgen we voor een sterke en betrouwbare publieke instelling.

Toelichting aanmelding

Vanaf 2024 verdubbelt het aantal aanvragen voor paspoorten en ID-kaarten ten opzichte van 2023. In 2026 is zelfs sprake van een verdrievoudiging ten opzichte van 2022. Het aantal aanvragen zet de dienstverlening aan de publieksbalies onder druk voor de jaren 2024 t/m 2028. Na 2028 neemt de reisdocumentenpiek af.

Bijna tien jaar geleden werd de geldigheidsduur voor paspoorten en identiteitskaarten verlengd van vijf naar tien jaar. In 2014 ging deze nieuwe regel van kracht. Volwassenen die tussen 2014 en 2018 een reisdocument hebben aangevraagd, mogen vanaf 2024 weer een nieuwe ID-kaart of paspoort aanvragen. De Nederlandse Vereniging Voor Burgerzaken (NVVB) verwacht tussen 2024 en 2028 dan ook een piek naar aanleiding van de huidige reisdocumentendip (2019-2023).

Beoogd resultaat

Inwoners ontvangen de dienstverlening die zij van de gemeente gewend zijn; ook tijdens de reisdocumentenpiek in 2024 t/m 2028.

Deze extra fte's kunnen worden gerealiseerd door urenbreiding in het huidige balie team. Op deze manier hoeven we geen werving en selectie uit te voeren en geen nieuwe medewerkers in te werken.

Risico indien niet gehonoreerd

1. Het niveau van dienstverlening dreigt te zakken als de gemeente niet anticipeert op de reisdocumentenpiek.
2. De werkdruk bij de medewerkers wordt hoger omdat we meer werkzaamheden verrichten met het huidige team balie.
3. Als de extra aangevraagde fte's niet wordt gehonoreerd zullen we keuzes moeten maken in onze dienstverlening; welke diensten kunnen we dan niet meer verlenen?

51. Medewerker Procesbeheer

Medewerker Procesbeheer				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	87	87	87	87
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	1,00	1,00	1,00	1,00

Toelichting relatie SDG's

De aanmelding is niet gemoeid met de duurzame ontwikkelingsdoelen.

Toelichting aanmelding

In 2023 is het project inrichten procesmatig werken afgerond. Hiermee is de basis gelegd voor de uitvoering van de rechtmatigheidsverklaring van het college en het optimaliseren van de

bedrijfsvoering. De beschreven processen t.b.v. de rechtmatigheidsverantwoording moeten elk jaar worden gecontroleerd/geactualiseerd. Deze manier van werken wordt in steeds meer onderdelen van de gemeentelijke dienstverlening vereist, zoals bijvoorbeeld de Wet op de politiegegevens. Tot slot draagt de inzet bij aan de verdere kwaliteitsverbetering van de organisatie.

Dit vergt extra inzet vanuit onze organisatie in de uitvoering. Door deze inzet te combineren met zaakgericht werken kunnen we 1 fte medewerker procesbeheer de huidige verplichtingen en ambities uitvoeren.

Risico indien niet gehonoreerd

1. Dan zal de rechtmatigheidsverklaring een belangrijk deel van de beschikbare capaciteit opeisen.
2. Niet invullen. Dan zullen we in de werkzaamheden moeten prioriteren. Waarschijnlijk gaat dat ten koste van de gemeentelijke ambities, omdat we wettelijke verplichtingen en continuïteit van de dienstverlening voorrang moeten geven. Daarop worden we ook geauditeerd (accountant, Ensia).

52. Functioneel beheerder

Functioneel beheerder				
Categorie	Totale investering			
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	97	97	97	97
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	1,00	1,00	1,00	1,00

Toelichting relatie SDG's

De aanmelding is niet gemoeid met de duurzame ontwikkelingsdoelen.

Toelichting aanmelding

In toenemende mate wordt er binnen onze organisatie gebruik gemaakt van digitale systemen. Aan het beheer van de systemen worden steeds hogere eisen gesteld vanuit wet- en regelgeving. Daarmee neemt de druk op het functioneel beheer toe. Zowel de continuïteit van de bedrijfsvoering in de kernprocessen als de prioriteiten voor programma Dienstverlening, inclusief Fixi (meldingen openbare ruimte), leunen op deze invulling. Met de huidige bezetting van het functioneel beheer kunnen wij deze continuïteit onvoldoende waarborgen.

Risico indien niet gehonoreerd

1. Inhuren. Daarmee worden de kosten hoger, terwijl de noodzaak structureel is.
2. Niet invullen. Dan zullen we in de werkzaamheden moeten prioriteren. Waarschijnlijk gaat dat ten koste van de gemeentelijke ambities, omdat we wettelijke verplichtingen en continuïteit van de dienstverlening voorrang moeten geven. Daarop worden we ook geauditeerd (accountant, Ensia).

53. Extra budget voor werving en selectie

Extra budget voor werving en selectie				
Categorie	Totale investering			-
	Begroting 2025	MJB 2026	MJB 2027	MJB 2028
Structurele exploitatielast	80	80	80	80
Eenmalige kredieten	-	-	-	-
Formatie	-	-	-	-

Toelichting relatie SDG's

De aanmelding is niet gemoeid met de duurzame ontwikkelingsdoelen.

Toelichting aanmelding

Extra geld voor het kunnen inzetten van externe werving- & selectiebureaus bij moeilijk vervulbare vacatures.

Op de arbeidsmarkt gaat het om de vraag naar en aanbod van arbeidskrachten. Het aanbod van arbeidskrachten is sterk verminderd en leidt tot krapte op de arbeidsmarkt. Hierdoor zijn bepaalde vacatures in onze organisatie moeilijk en soms niet in te vullen. Dit betreft vooral de hoger gekwalificeerde en specialistische functies. Externe werving- en selectiebureaus kennen zowel de markt, als de behoeften en belangen van professionals binnen hun netwerk en slagen er hierdoor in om geschikte kandidaten voor ons te werven en te selecteren. Omdat wij onvoldoende budget hebben om deze kosten te dekken, heeft dit in 2023 al geleid tot een overschrijding. Dit betreft een structurele ontwikkeling en daarom vragen wij € 80.000 aan.

Risico indien niet gehonoreerd

1. Het niet meer inzetten van externe werving- en selectiebureaus heeft tot gevolg dat moeilijk vervulbare vacatures niet worden ingevuld of dat het zeer lang gaat duren voordat deze worden ingevuld. Het langer open staan van vacatures leidt tot een hogere werkbelasting van de zittende medewerkers wat kan leiden tot overbelasting en uitval door ziekte. Om te voorkomen dat onze dienstverlening aan de inwoners onder druk wordt gezet, zal het noodzakelijk zijn om extra tijdelijke krachten in te huren (ten laste van het centraal inhuurbudget). Dit tot het moment dat een geschikte kandidaat in dienst treedt.
2. Als er geen extra geld wordt toegekend voor het inzetten van externe werving- en selectiebureaus zal er sprake zijn van een forse overschrijding van het P&O budget met € 80.000.

Bijlage 1 Reserves en voorzieningen

Dit overzicht reserves en voorzieningen is gebaseerd op de werkelijke stand van de reserves en voorzieningen per 31 december 2023, onder voorbehoud conform besluitvorming jaarrekening 2023 op 10 juli 2024.

Na vaststelling van de perspectiefnota 2025 verwerken we de mutaties genoemd in de paragraaf 4.4 Algemene reserve in de begroting 2025.

Bedragen x € 1.000

Totaaloverzicht	Saldo 1-1-24	Saldo 1-1-25	Saldo 1-1-26	Saldo 1-1-27	Saldo 1-1-28	Saldo 1-1-29
Algemene reserves:						
Algemene reserve	6.070	13.236	6.262	3.435	3.285	4.185
Weerstandsvermogen	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
	14.070	21.236	14.262	11.435	11.285	12.185
Bestemmingsreserves:						
Kapitaallasten	8.292	7.981	11.998	11.537	11.025	10.514
Onderhanden werk	10.296	0	0	0	0	0
	18.588	7.981	11.998	11.537	11.025	10.514
Voorzieningen:						
Personeel	-	-	-	-	-	-
Verlofsparen*	740	740	740	740	740	740
Pensioenen wethouders	4.947	4.964	4.982	5.000	5.018	5.036
Afwikkeling grondexploitaties	330	330	330	330	330	330
Baggeren	522	565	589	583	557	404
Vastgoed	-	1.264	598	97	778	276
Wegen	3.535	3.156	1.406	1.880	1.819	1.759
Kunstwerken	220	388	184	182	301	220
Openbaar groen	-	29	100	92	23	104
Derdengelden	6	1	-	-	-	-
Egalisatie riolering	3.079	2.809	2.539	2.269	1.999	1.729
Egalisatie afval	1.238	934	734	534	534	534
	14.618	15.183	12.203	11.708	12.101	11.133
Rekeningresultaat	10.744	-	-	-	-	-
Totaal algemeen	58.020	44.399	38.463	34.679	34.411	33.831

* Deze voorziening is een gevolg van de CAO afspraken, waarin personeel de mogelijkheid krijgen om verlof te sparen. De post laat voorlopig een constant verloop zien, op basis van ervaringscijfers kunnen we in de toekomst verwachte mutaties meenemen.

Detailoverzicht bestemmingsreserve onderhanden werk

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Stand 1-1	10.296	0	0	0	0
Stortingen:					
Voeding vanuit Algemene Reserve (perspectiefnota 2022)	21	-	-	-	-
Voeding vanuit Algemene Reserve (prioriteitenlijst)	120	-	-	-	-
Voeding vanuit Algemene Reserve (programmabegroting 2023)	1.808	848	760	-	-
Voeding vanuit Algemene Reserve (perspectiefnota 2024)	242	50	-50	-50	-
Voeding vanuit Algemene Reserve (programmabegroting 2024)	4.228	1.406	-	-	-
Voeding vanuit Algemene Reserve (voorjaarsrapportage 2024)	19	-	-	-	-
Voeding vanuit Algemene Reserve (perspectiefnota 2025)	-	4.728	1.291	-	-
Totaal stortingen	6.438	7.032	2.001	-50	0
Onttrekkingen:					
Programma 1 - Bestuur en organisatie					
Traject lokale democratie	2	-	-	-	-
Onderzoeken nieuwe vormen van dienstverlening	13	-	-	-	-
Formatie weerbaarheid (programmabegroting 2023) (exclusief overhead)	104	-	-	-	-
Integrale veiligheid en zorg (programmabegroting 2024)	85	85	-	-	-
Fries taalbeleid (programmabegroting 2024)	50	50	-	-	-
Viering 80 jaar vrijheid 2025 (voorjaarsrapportage 2024)	80	-	-	-	-
Jeugdparticipatie (perspectiefnota 2025)	-	51	-	-	-
Totaal onttrekkingen programma 1	335	186	0	0	0
Programma 2 - Ruimte					
Verhoging begrotingssubsidie aan stichting BRM	25	-	-	-	-
Aanstellen energicoördinator exclusief overhead (programmabegroting 2023)	48	48	48	-	-
Verkeerskundige aanpassingen knooppunt Joure Lemmer, locatie gemeentehuis	3	-	-	-	-
Aanleg fietspaden	268	-	-	-	-
Kosten opruimen A7	273	-	-	-	-
1-M-P Duurzaamheidsvisie(K)	84	-	-	-	-
1-M-P Duurzaamheidsvisie(K)	167	-	-	-	-
Startersleningen marktconsultatie	150	-	-	-	-
KN14 Structuurvisie De Friese Meren (Omgevingsvisie)	6	-	-	-	-
Actualisatie bestemmingsplan Buitengebied	106	-	-	-	-
Harmonisatie wegenlegger	24	-	-	-	-
Kade 5-7 St Nic.	133	-	-	-	-
Invoeren Omgevingswet per 1-1-2023 (res.best. jaarrek. 2021 en progr. begr. 2023)	319	-	-	-	-
Opstellen gemeentelijk monumentenbeleid	40	-	-	-	-
Energietransitie De Fryske Marren	40	-	-	-	-
Bijdrage biodiversiteitscampagne bewustzijn iedere Fries	235	-	-	-	-
Afronden Delfstrahuizen-west	4	-	-	-	-
Afronden Delfstrahuizen-west	51	-	-	-	-
Verhoging budget Ziekten en Plagen in groen	161	-	-	-	-

(programmabegroting 2023)					
Vervangen brug Oenemawei Terkaple (2021)	-55	-	-	-	-
Transitievise warmte/Uitvoering warmtetransitie aardgasvrije dorpen(prog.begr. '23)	957	600	600	-	-
Vervangen brug Slingerak/Huiberweg Langweer voorbereidingskrediet	27	-	-	-	-
Uitvoeringskosten klimaatakkoord meicirculaire	245	-	-	-	-
Resultaatbestemming jaarrekening 2021: kerkenvisie	64	-	-	-	-
Resultaatbestemming jaarrekening 2021: centrale huisvesting	74	-	-	-	-
Herbestemming Blikken Skuorre Sloten	35	-	-	-	-
Build to order	50	-	-	-	-
Aanmelding bestrijding rivierkreeft alsnog honoreren	39	-	-	-	-
Administratief medewerker (excl. overhead) (programmabegroting 2023)	92	46	46	-	-
Vorbereidingskrediet verduurzaming vastgoed (programmabegroting 2023)	204	115	-	-	-
Uitvoering nationale bouw- en woonagenda (programmabegroting 2023)	500	-	-	-	-
Vorbereidingskrediet doorfietsroute Oudehaske (programmabegroting 2023)	37	-	-	-	-
Landbouw transitie (programmabegroting 2023)	33	-	-	-	-
Renovatie groen (programmabegroting 2023)	88	-	-	-	-
Uitwerken groenvisie (programmabegroting 2023)	57	-	-	-	-
Automatiseren slagbomen Teernstrabrug Balk (programmabegroting 2023)	6	-	-	-	-
Opstellen basisgeluidemissietaken (programmabegroting 2023)	60	-	-	-	-
Onderhoud en vervanging speeltoestellen (programmabegroting 2023)	100	-	-	-	-
Jaarrekening 2022: voorziening vastgoed	1.454	-	-	-	-
Molenweg Oosterzee (voorjaarsrapportage 2023)	438	-	-	-	-
Deelname leadertraject (voorjaarsrapportage 2023)	145	-	-	-	-
Sanering Pasveer 3a Lemmer (voorjaarsrapportage 2023)	60	-	-	-	-
Subsidie groot onderhoud groen (perspectiefnota 2024)	-50	-50	-50	-50	-
Vorbereiding Lokaal Isolatie Plan (programmabegroting 2024)	175	-	-	-	-
Erfgoednota (programmabegroting 2024)	150	-	-	-	-
Herstel kademuur Prinsessekader Lemmer (perspectiefnota 2025)	-	55	-	-	-
Uitvoering Wet regie versterking volkshuisvesting en volkshuisvestingsprogramma (perspectiefnota 2025)	-	500	375	-	-
Flowturbines Swimfun (perspectiefnota 2025)	-	35	-	-	-
Driehoek Joure Zuid (perspectiefnota 2025)	-	100	50	-	-
Onderzoek permanente kleine locaties AZC (perspectiefnota 2025)	-	110	-	-	-
Functionele upgrade Doniahal (perspectiefnota 2025)	-	150	-	-	-
Totaal onttrekkingen programma 2	7.082	1.709	1.069	-50	0
Programma 3 - Economie					
Bijdrage marrekrite (programmabegroting 2023)	-37	-34	-7	-	-
Economische Zaken	52	-	-	-	-
Ontwikkeling recreatie en toerisme Tsjûkemar	155	-	-	-	-
Versterken onderwijs bedrijfsleven	33	-	-	-	-
Cultuurtoerisme Tsjukemar (progr. 3)	7	-	-	-	-

Lemmer Poort van Zuidwest Friesland	-3	-	-	-	-
Programma Recreatie & Toerisme (programmabegroting 2023)	46	-	-	-	-
Toeristische (visitor)data (programmabegroting 2023)	40	-	-	-	-
Aanleg glasvezelnetwerk (programmabegroting 2023)	79	-	-	-	-
Regio Deal Zuidwest-Fryslân (programmabegroting 2024)	2.500	-	-	-	-
Procesgeld Club van Aanjagers Tsjûkemar (programmabegroting 2024)	81	-	-	-	-
Uitvoeringsprogramma Economie De Fryske Marren (voorjaarsrapportage 2024)	93	-	-	-	-
Club van Aanjagers Tsjûkemar (perspectiefnota 2025)	-	85	-	-	-
Uitvoering programma economie (perspectiefnota 2025)	-	100	100	-	-
Capaciteit programma economie (perspectiefnota 2025)	-	97	97	-	-
Totaal onttrekkingen programma 3	3.045	248	190	0	0
Programma 4 - Leefbaarheid en onderwijs					
Uitbreiding It Klimmerblêd Sint Nicolaasga	113	-	-	-	-
Vorbereidingskrediet RKPC de Toekomst Bakhuizen	10	-	-	-	-
Beheer en onderhoud buitensportaccomodaties (prioriteitenlijst)	24	-	-	-	-
Huisvesting verenigingen Balk (prioriteitenlijst)	190	-	-	-	-
Beleidsnotitie sport en bewegen "Scoren door Samenspel" (prioriteitenlijst)	189	-	-	-	-
Resultaatbestemming jaarrekening 2021: onderzoek accommodatiebeleid	20	-	-	-	-
Resultaatbestemming jaarrekening 2021: lokaal cultuuraanbod	13	-	-	-	-
Vorbereidingskrediet sportpark VV Lemmer en CVVO (programmabegroting 2023)	33	-	-	-	-
Projectleider Brûsplak (programmabegroting 2023)	125	-	-	-	-
Jeugdketenbeleid (programmabegroting 2023)	8	-	-	-	-
Sportpark Donia (perspectiefnota 2024)	30	-	-	-	-
Vorbereidingskrediet SV Donia (voorjaarsrapportage 2023)	23	-	-	-	-
Noodfonds (voorjaarsrapportage 2023)	86	-	-	-	-
Onderwijshuisvesting 2022 (perspectiefnota 2022)	367	-	-	-	-
1-M SISA D23 Lokale bibliotheekvoorziening	43	-	-	-	-
Vorbereidingskrediet sportpark de Rien CVVO VV Lemmer (programmabegroting 2024)	55	-	-	-	-
Grootschalig onderhoud sportvelden (programmabegroting 2024)	60	-	-	-	-
Ontzaming kunstcollectie (voorjaarsrapportage 2024)	57	-	-	-	-
Huisvesting sociale, culturele en sportverenigingen Balk (Perspectiefnota 2025)	-	407	-	-	-
Tijdelijke huisvesting scholen Sint Nicolaasga (perspectiefnota 2025)	-	369	369	-	-
Faciliteren huisvesting sportpark SV Donia (perspectiefnota 2025)	-	1.287	-	-	-
Groot onderhoud sportvelden (perspectiefnota 2025)	-	63	-	-	-
Begrotingssubsidie culturele instellingen (perspectiefnota 2025)	-	140	-	-	-
Totaal onttrekkingen programma 4	1.446	2.266	369	0	0
Programma 5 - Sociaal Domein					
Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) (programmabegroting 2023)	25	25	25	-	-

Huisvestingsoplossingen statushouders	51	-	-	-	-
Vluchtelingendossier	65	-	-	-	-
AED (programmabegroting 2023)	38	-	-	-	-
Integraal Zorgakkoord / Gezond en Actief Leven Akkoord (voorjaarsrapportage 2023)	58	-	-	-	-
Regiesysteem sociaal domein (perspectiefnota 2024)	162	-	-	-	-
Programmagedeld sociaal domein (perspectiefnota 2024)	100	100	-	-	-
Regie en ondersteuning inwoners bij re-integratie (programmabegroting 2024)	235	235	-	-	-
Aanjager inclusie (programmabegroting 2024)	69	69	-	-	-
Aanvalsplan armoede (programmabegroting 2024)	768	967	-	-	-
Taal voor ontheemden uit Oekraïne (voorjaarsrapportage 2024)	46	-	-	-	-
Outreachend jongerenwerk (voorjaarsrapportage 2024)	98	210	-	-	-
Bijdrage Sociaal Domein Fryslân - Jeugdzorg - gecertificeerde instellingen (perspectiefnota 2025)	-	504	-	-	-
Statushouders begeleiden bij inburgering (perspectiefnota 2025)	-	300	300	-	-
OKO (perspectiefnota 2025)	-	50	-	-	-
Ketenaanpak valpreventie (perspectiefnota 2025)	-	73	-	-	-
Ketenaanpak overgewicht en obesitas (perspectiefnota 2025)	-	42	-	-	-
Totaal onttrekkingen programma 5	1.715	2.575	325	0	0
Algemene dekkingsmiddelen					
I-bewustzijn	55	-	-	-	-
Project garantiebanen	21	-	-	-	-
Flankerend beleid zero base	87	-	-	-	-
Digitale dienstverlening/Doorontwikkeling dienstverlening (programmabegroting 2023)	38	38	38	-	-
Digitale dienstverlening	259	-	-	-	-
Administratief medewerker (overhead) (programmabegroting 2023)	5	5	5	-	-
Aanstellen energiecoördinator overhead (programmabegroting 2023)	5	5	5	-	-
Formatie weerbaarheid (programmabegroting 2023) (overhead)	5	-	-	-	-
Totaal onttrekkingen Algemene dekkingsmiddelen	474	48	48	0	0
Overige nog niet in programma's verwerkt					
Resultaatbestemming jaarrekening 2020 De Ekers 3A (progr. 2)	588	-	-	-	-
Storting voorziening vastgoed 2023 omgezet in storting res OHW	2.046	-	-	-	-
Afronding	3	-	-	-	-
Totaal overige	2.637	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	16.734	7.032	2.001	-50	0
Stand 31-12	0	0	0	0	0